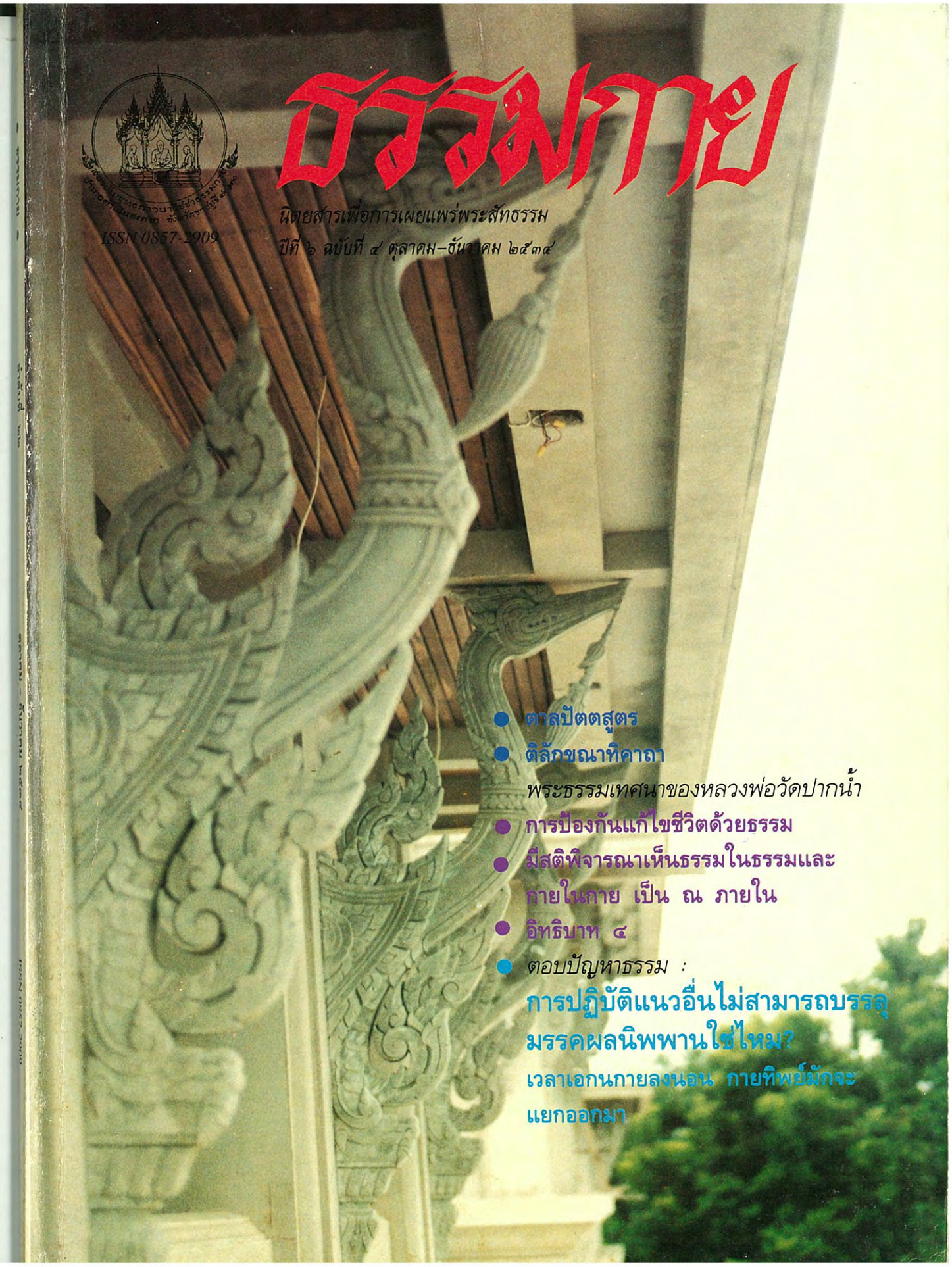

ธรรมกาย

ISSN 0857-2909

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม

ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม–ธันวาคม ๒๕๓๔

- ตรลปัตตสูตร
- ติลักขณาทิคาถา
  พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
- การป้องกันแก้ไขชีวิตด้วยธรรม
- มีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรมและกายในกาย เป็น ณ ภายใน
- อิทธิบาท ๔
- ตอบปัญหาธรรม :
  การปฏิบัติแนวอื่นไม่สามารถบรรลุมรรคผลนิพพานใช่ไหม?
  เวลาเอกนกายลงนอน กายทิพย์มักจะแยกออกมา

การอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระภิกษุ สามเณร และผู้สนใจจากทั่วประเทศ
จัดให้มีประจำทุกปี ๆ ละ ๒ รุ่น คือ
รุ่นกลางปี ๑ - ๑๕ พฤษภาคม
รุ่นปลายปี ๑ - ๑๕ ธันวาคม

ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้จัดทำนิตยสารธรรมกาย

• พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ได้เสด็จไปทรงร่วมบำเพ็ญพระกุศล เนื่องในวันคล้ายวันประสูติของท่านผู้หญิง ม.จ.พันธุ์สวลี กิติยากร เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๔ ณ วังเทเวศร์

(บน) ทรงมีพระปฏิสันถารกับพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

(ล่าง) ท่านผู้หญิง ม.จ.พันธุ์สวลี กิติยากร ขณะทรงประเคนบาตรและเทียนน้ำพระพุทธมนต์

ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา :
เจ้าประคุณ สมเด็จพระพุฒาจารย์
(อุปเสณมหาเถร ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี
(ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระเทพปริยัติโมลี
(ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระราชปริยัติกวี
(วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร
(วีระ คณฺคตโม)
พระเดชพระคุณ พระเมธีรัตโนดม
(อำนวย ปญฺญาวุฑฺโฒ ป.ธ. ๗)
พระมหาบุญธรรม ปญฺญาวชิโร ป.ธ.๗
พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
(มงคลบุตร) รป.ม.(ม.ธ.) ป.ธ. ๓
ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ L.L.B. of Gray's Inn.
(London) (อดีตประธานศาลฎีกา)
ศาสตราจารย์ ดร. นิคม จันทรวิทุร Hons. Ph.D., M.A.
(Labour Econ., SSA)

ผู้จัดการ :
รศ.ดร.พัฒนะ ภวะนันท์ Ph.D., D.I.C., B.Sc.(Hons.)

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :
รศ.ดร. ธีระ เกรอด Ph.D., M.Eng., B.Eng.(Hons.)

กองบรรณาธิการ
พระมหาสุเนตร สุนีโต ป.ธ. ๗
พระมหาวิมล วิมโล ป.ธ. ๗
พระมหาปราโมทย์ ปโมทิโต ป.ธ. ๔
พระมหามนัสชัย สุมโน ป.ธ. ๔
พระมหาประเสริฐ ปญฺญาเสฏฺโฐ ป.ธ. ๔
พระสุรพล ธมฺมวฑฺฒโน ประโยค ๑-๒
ผศ.เบญจา พงศ์พยัคฆ์
คุณวีระ เนตยกุล
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ
คุณสุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์ ภ.บ. (จุฬาฯ)
คุณสุนีรัตน์ ชลสายพันธ์ อ.บ. (จุฬาฯ)

ฝ่ายภาพ :
คุณสง่า สัจพันโรจน์
คุณตนัยเทพ ณ นคร

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :
คุณสุธาร สุขยางค์
คุณส่วน พนมวัฒนากุล

ฝ่ายธุรการ ประสานงาน :
คุณพจมาน ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณเพ็ชรา อัมระเกตุ
คุณอมรรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล
คุณอรัญญา ชัยบุตร

ฝ่ายศิลป์ :
คุณสมโพธิ์ ฉานวังศะ

รูปเล่ม/เรียงพิมพ์ :
บริษัท วีซั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น จำกัด
โทรศัพท์/โทรสาร ๒๕๓-๒๕๖๕

พิมพ์ที่ :
โรงพิมพ์ประชาชน ๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม กทม.
โทร. ๒๓๕-๐๓๘๙, ๒๓๔-๒๐๖๒, ๒๓๔-๒๘๖๐
แฟ็กซ์ ๒๓๘-๑๐๗๔

อธิบายปก:
คันทวย หนึ่งในงานจิตรกรรมปูนปั้น
โดย ผศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี
ด้วยลีลาศิลปกรรมไทยที่ดูอ่อนช้อยสง่างาม
ลึกซึ้งนี้ กำลังประดับตกแต่งเป็นองค์ประกอบ
ของอุโบสถวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

นิตยสาร *"ธรรมกาย"* ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๓๔

สารบัญ

พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
ติลักขณาทิคาถา ..... พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๙

มหาสติปัฏฐาน ๔ : ธรรมกาย
อิทธิบาท ๔ ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๓๐

ธรรมปฏิบัติ
มีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรมฯ ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๘๙

จากพระไตรปิฎก ๖

ธรรมะสำหรับเยาวชน
ทาน บุญประการแรกของมนุษย์ ..... ศศิประภา ศากยะบุตร ๘๔

ตอบปัญหาธรรม ..... ชยมงฺคโล ภิกฺขุ ๑๐๔

ธรรมสภา ..... วิมังสา ๕๕

แวดวงธรรมกาย ..... วิชชาธร ๖๓

ร้อยคำธรรมกวี
"ชยมงฺคลภิกฺขุ" สดุดี ..... พระมหามนตรี ขนฺติสาโร ๙๕

ปกิณกะ
หลักธรรม ๕ ประการฯ ..... สมเด็จพระพุฒาจารย์ ๒๒
อย่าประมาท ..... ชยมงฺคโล ภิกฺขุ ๓๘
ประวัติวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ..... ภ.ก.สุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์ ๖๗
หลักสันติภาพ ..... พระราชปริยัติกวี ๗๐
การป้องกันแก้ไขชีวิตด้วยธรรม ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๖๗

ท้ายเล่ม
การเวลาที่ผ่านไป ..... ญาณรัตนะ ๑๑๙

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่พระสัทธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย ของ**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ใน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ**มูลนิธิ/โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

● อัตราค่าสมาชิก : ๑ ปี (๔ เล่ม) ๑๒๐ บาท เล่มละ ๓๐ บาท ●

วิธีปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น

นั่งคู้บัลลังก์ขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ปลายนิ้วชี้มือขวาจรดหัวแม่มือซ้าย **อุชุงกายัง ปะนิธายะ** ตั้งกายให้ตรง คือวัดตั้งแต่ปลายนิ้วชี้ของเท้าขวาถึงกลางลูกสะบ้าของหัวเข่าขวาเท่ากับระยะจากบนตาตุ่มขาขวาจรดใต้ลูกคาง

ปะริมุขัง สะติงอุปัฏฐะเปตวา เข้าไปตั้งสติไว้ให้มีหน้ารอบ มีสติทุกเมื่อ เหลือบตาขึ้นนิด ๆ บริกรรมภาวนาว่า **"สัมมาอะระหัง"** พร้อมกำหนดบริกรรมนิมิต ตรง**ศูนย์กลางกาย**เหนือสะดือสองนิ้วมือ เป็น**ดวงแก้วกลมใส** เหมือนเพชรลูกที่เจียระไนแล้ว ไม่มีขนแมว โตเท่าแก้วตา ประมาณเท่าวงของตาดำ ใสขาวเหมือนกระจกที่ส่องเงาหน้า สัณฐานกลมรอบตัว ไม่มีตำหนิเรียบรอบตัวเหมือนดวงแก้วกายสิทธิ์ สติไม่เผลอจากบริกรรมภาวนา และบริกรรมนิมิต บริกรรมทั้งสองนี้พรากจากกันไม่ได้ ต้องให้ติดกันอยู่เสมอในอิริยาบถทั้งสี่คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ไม่เผลอ ให้มีสติอยู่เสมอมิได้ขาด

บริกรรมภาวนาร้อยครั้งพันครั้ง จนกระทั่งใจค่อย ๆ รวมหยุดอยู่ที่เดียว เห็นดวงนิมิตเกิดเป็นดวงใสขึ้นแล้ว ก็ให้หยุดบริกรรมภาวนา เพ่งอยู่ที่กลางดวงนั้น แล้วทำใจให้หยุดในหยุดที่จุดเล็กใสกลางดวงนั้น ให้ใสหนักขึ้นทุกทีจนเป็นรัศมีคือแสงสว่าง ดวงใสนี้เรียกว่า **ดวงปฐมมรรค** กลางดวงนี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ทั้งหลาย

ทำใจให้หยุดในหยุดที่กลางดวงปฐมมรรคนั้นเข้าทุกทีไม่มีถอย ก็จะเห็นดวงในดวงและกายในกายใสละเอียดโตใหญ่หนักเข้าทุกที ก็ให้**เดินดวงเดินกาย**คือ เห็นดวงก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางดวง เห็นกายก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางกายไม่มีถอยออก

(เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วก็ให้รีบมาต่อวิชชาธรรมกายกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร หรือหลวงพ่อชยมงฺคโล เพื่อวิชชาจะได้พัฒนาไปอย่างถูกต้องต่อไป)

รูปด้านข้างผ่าซีก

แสดงที่ตั้งของดวงนิมิตจากฐานที่ ๑ ถึงฐานที่ ๗

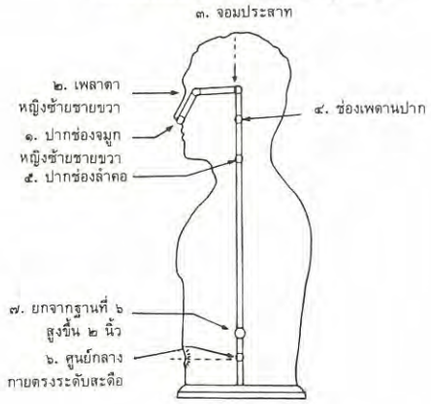

ถ้อยแถลง

"ธาตุธรรมที่ยังเกลือกกลั้วด้วยราคะ โทสะ โมหะเป็นสังขตธาตุสังขตธรรม ธาตุธรรมที่กะเทาะจากราคะ โทสะ โมหะไปได้บ้างแล้วยังไม่สิ้นเชื้อเป็นอสังขตธาตุอสังขตธรรม ธาตุธรรมที่กะเทาะจากราคะ โทสะ โมหะ สิ้นเชื้อแล้วนั่นเป็นวิราคธาตุ วิราคธรรม....เมื่ออาศัยสราคธาตุสราคธรรมอยู่เช่นนี้ เราจะต้องเข้าไปถึงวิราคธาตุวิราคธรรมให้ได้ ถ้าเข้าไปถึงวิราคธาตุวิราคธรรมไม่ได้ก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่นี่ไม่มีจบมีสิ้น" นี้มาจาก**พระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)**ความสุขุมลุ่มลึกของธาตุธรรม พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ยากนักที่จะเข้าใจด้วยตนเอง อาศัยการอธิบายของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ ทำให้ซาบซึ้งถึงคำกล่าวที่ว่า พระธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นไพเราะทั้งเบื้องต้นเบื้องกลางและเบื้องปลาย ควรรีบเร่งขวนขวายในธรรมปฏิบัติ ให้เข้าถึงธรรมนี้ อย่าให้เสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์ พบพระพุทธศาสนา

การปฏิบัติธรรมจำต้องมีความเข้าใจอย่างถูกต้อง ทั้งวัตถุประสงค์และวิธีการจึงจะก้าวหน้าไปตามขั้นตอน บทความ **"มีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรม และกายในกายเป็น ณ ภายใน"** จะช่วยให้เกิดความเข้าใจ สามารถแก้ไขอุปสรรค และมีความก้าวหน้าในธรรมปฏิบัติตามสมควรแก่ธรรม

การปฏิบัติธรรมที่ถูกต้อง ย่อมยังความราบรื่นในการดำรงชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม ผู้ที่ละเลยธรรมะย่อมยากที่จะแก้ปัญหาชีวิตครอบครัว บทความ**"การแก้ปัญหาชีวิตครอบครัวด้วยธรรมะ"** จะช่วยให้เข้าใจวิธีการใช้ธรรมะแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

"ตาลปุตตสูตร" คอลัมน์จากพระไตรปิฎก เป็นคำตรัสขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสิ่งที่ทุกท่านควรจะสำเหนียกไว้เป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ก็ยังมีคอลัมน์ที่น่าสนใจอีกมากโปรดติดตาม

ก่อนจบขอเตือนความจำว่าในระหว่างวันที่ ๑ ถึง ๑๕ ธันวาคมศกนี้ จะมีการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย และวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรีเช่นเคย โดยมีเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์เป็นประธานเปิดอบรมในวันอาทิตย์ที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๓๔ เวลา ๙.๓๐ น และในวันอาทิตย์ที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๓๔ จะมีพิธียกช่อฟ้าและอัญเชิญพระประธานขึ้นประดิษฐานในอุโบสถ จึงขอเชิญชวนทุกท่านมาร่วมในพิธีและเป็นเจ้าภาพการอบรมตามศรัทธา ขออนุโมทนา

บรรณาธิการ

"ไม่หลงโลกแล้วอย่าหลงธรรม จงรู้โลกและรู้ธรรม"

อสาเร สารมติโน สาเร จาสารทสฺสิโน
เต สารํ นาธิคจฺฉนฺติ มิจฺฉาสงฺกปฺปโคจรา
สารญฺจ สารโต ญตฺวา อสารญฺจ อสารโต
เต สารํ อธิคจฺฉนฺติ สมฺมาสงฺกปฺปโคจรา

ผู้เข้าใจสิ่งที่ไม่เป็นสาระ ว่าเป็นสาระ และเห็นสิ่งที่เป็นสาระ ว่าไม่เป็นสาระ เขามีความดำริผิดเป็นโคจร จึงไม่ประสบสิ่งที่เป็นสาระ

ผู้รู้สิ่งที่เป็นสาระ โดยความเป็นสาระ และรู้สิ่งที่ไม่เป็นสาระ โดยความไม่เป็นสาระ เขามีความดำริชอบเป็นโคจร ย่อมประสบสิ่งที่เป็นสาระ

(พระพุทธภาษิต ขุททกนิกาย ธรรมบท ยมกวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ ข้อ ๑๖)

ตาลปุตตสูตร ว่าด้วยปัญหาของนักเต้นรำ ชื่อว่าตาลบุตร

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระวิหารเวฬุวันกลันทกนิวาปสถาน ใกล้พระนครราชคฤห์ ครั้งนั้น พ่อบ้าน**นักเต้นรำ**นามว่า ตาลบุตร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ **เคยได้ยินคำของนักเต้นรำ ผู้เป็นอาจารย์และปาจารย์ก่อน ๆ** กล่าวว่า นักเต้นรำคนใดทำให้คนหัวเราะรื่นเริง ด้วยคำจริงบ้าง คำเท็จบ้าง ในท่ามกลางสถานเต้นรำ ในท่ามกลางสถานมหรสพ ผู้นั้นเมื่อแตกกายตายไป **ย่อมเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดาผู้ร่าเริง** ในข้อนี้พระผู้มีพระภาคตรัสอย่างไร?

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า อย่าเลยนายคามณี ขอพักข้อนี้เสียเถิด ท่านอย่าถามข้อนี้กะเราเลย

แม้ครั้งที่ ๒... แม้ครั้งที่ ๓ พ่อบ้านนักเต้นรำนามว่า ตาลบุตร ก็ได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคว่า

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์เคยได้ยินคำของนักเต้นรำ ผู้เป็นอาจารย์และปาจารย์ก่อน ๆ กล่าวว่า

นักเต้นรำคนใดทำให้คนหัวเราะ รื่นเริงด้วยคำจริงบ้าง คำเท็จบ้าง ในท่ามกลางสถานเต้นรำ ในท่ามกลางสถานมหรสพ ผู้นั้นเมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงความเป็นสหายของเทวดาผู้ร่าเริง

ในข้อนี้พระผู้มีพระภาคตรัสอย่างไร?

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรนายคามณี เราห้ามท่านไม่ได้แล้ว ว่า อย่าเลย นายคามณี ขอพักข้อนี้ เสียเถิด ท่านอย่าถามข้อนี้กะเราเลย แต่เราจักพยากรณ์ให้ท่าน

ดูกรนายคามณี เมื่อก่อนสัตว์ทั้งหลายยังไม่ปราศจากราคะ อันกิเลสเครื่องผูกคือราคะผูกไว้ **นักเต้นรำรวบรวมเข้าไว้ซึ่งธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด** ในท่ามกลางสถานเต้นรำ ในท่ามกลางสถานมหรสพ**แก่สัตว์เหล่านั้นมากยิ่งขึ้น**

เมื่อก่อนสัตว์ทั้งหลายยังไม่ปราศจากโทสะ อันกิเลสเครื่องผูกคือโทสะผูกไว้ **นักเต้นรำรวบรวมเข้าไว้**

ซึ่งธรรมเป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ในท่ามกลางสถานเต้นรำ ในท่ามกลางสถานมหรสพ **แก่สัตว์เหล่านั้นมากยิ่งขึ้น**

เมื่อก่อนสัตว์ทั้งหลายยังไม่ปราศจากโมหะ อันกิเลสเครื่องผูกคือโมหะผูกไว้ **นักเต้นรำย่อมรวบรวมไว้ ซึ่งธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งโมหะ** ในท่ามกลางสถานเต้นรำ ในท่ามกลางสถานมหรสพ **แก่สัตว์เหล่านั้นมากยิ่งขึ้น**

นักเต้นรำนั้น ตนเองก็มัวเมาประมาท ตั้งอยู่ในความประมาท เมื่อแตกกายตายไป **ย่อมบังเกิดในนรก ชื่อ ปหาสะ**

อนึ่ง **ถ้าเขามีความเห็นอย่างนี้ว่า** นักเต้นรำคนใดทำให้คนหัวเราะ รื่นเริง ด้วยคำจริงบ้าง คำเท็จบ้าง ในท่ามกลางสถานเต้นรำ ในท่ามกลางสถานมหรสพ ผู้นั้น เมื่อแตกกายตายไป **ย่อมเข้าถึงความเป็นสหายแห่งเทวดา ชื่อ ปหาสะ**

ความเห็นของเขานั้น **เป็นความเห็นผิด**

ดูกรนายคามณี ก็เราย่อมกล่าวคติสองอย่าง คือ **นรก** หรือ **กำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน** อย่างใดอย่างหนึ่งของ **บุคคลผู้มีความเห็นผิด**

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว พ่อบ้านนักเต้นรำนามว่า ตาลบุตร ร้องไห้ สะอื้น น้ำตาไหล

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรนายคามณี เราได้ห้ามท่านแล้วมิใช่หรือว่า อย่าเลย นายคามณี ขอพักข้อนี้เสียเถิดอย่าถามข้อนี้กะเราเลย

คามณี : ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ *ไม่ได้ร้องไห้ถึงข้อที่พระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้กะข้าพระองค์* **แต่ว่า ข้าพระองค์ถูกนักเต้นรำผู้เป็นอาจารย์ และปาจารย์ก่อน ๆ ล่อลวงให้หลงสิ้นกาลนาน**ว่า

นักเต้นรำคนใดทำให้คนหัวเราะ รื่นเริง ด้วยคำจริงบ้าง คำเท็จบ้าง ในท่ามกลางสถานเต้นรำ ในท่ามกลางสถานมหรสพ ผู้นั้นเมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงความเป็นสหายของเทวดา ชื่อ ปหาสะ

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ **พระธรรมเทศนาของพระองค์แจ่มแจ้งยิ่งนัก** ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระธรรมเทศนาของพระองค์แจ่มแจ้งนัก พระผู้มีพระภาคทรงประกาศธรรมโดยอเนกปริยาย ดุจหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิดบอกทางแก่คนหลงทาง หรือ ตามประทีปในที่มืด ด้วยหวังว่าคนมีจักษุจักเห็นรูป ฉะนั้น

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์นี้ขอถึงพระผู้มีพระภาค กับทั้งพระธรรม และภิกษุสงฆ์ว่า เป็นสรณะ ข้าพระองค์พึงได้บรรพชาอุปสมบทในสำนักของพระผู้มีพระภาค

นายนฏคามณี นามว่า ตาลบุตร ได้บรรพชาได้อุปสมบทในสำนักพระผู้มีพระภาคแล้ว ท่านพระตาลบุตร อุปสมบทไม่นาน ปฏิบัติหลีกเว้นออกได้อย่างเอก ไม่ประมาท มีความเพียร มีใจแน่วแน่ ฯลฯ ก็แลท่านพระตาลบุตร เป็นพระอรหันต์องค์หนึ่งในจำนวนพระอรหันต์ทั้งหลาย.

■■■■

(จากพระไตรปิฎก เล่ม ๑๘ สังยุตนิกาย สฬายตนวรรค ข้อ ๕๘๙-๕๙๒)

ติลักขณาทิคาถา

โดย

พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

...เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่า สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในทุกข์ นี้เป็นหนทางหมดจดวิเศษ เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่า สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี้เป็นหนทางหมดจดวิเศษ เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่า ธรรมทั้งหลายไม่ใช่ตัว เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี้เป็นหนทางหมดจดวิเศษ...

๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๗

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ
(๓ ครั้ง)

สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา
สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา
สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา
อปฺปกา เต มนุสฺเสสุ เย ชนา ปารคามิโน
อถายํ อิตรา ปชา ตีรเมวานุธาวติ
เย จ โข สมฺมทกฺขาเต ธมฺเม ธมฺมานุวตฺติโน
เต ชนา ปารเมสฺสนฺติ มจฺจุเธยฺยํ สุทุตฺตรํ
กณฺหํ ธมฺมํ วิปฺปหาย สุกฺกํ ภาเวถ ปณฺฑิโต
โอกา อโนกมาคมฺม วิเวเก ยตฺถ ทูรมํ
ตตฺราภิรติมิจฺเฉยฺย หิตฺวา กาเม อกิญฺจโน
ปริโยทเปยฺย อตฺตานํ จิตฺตเกฺลเสหิ ปณฺฑิโต
เยสํ สมฺโพธิยงฺเคสุ สมฺมา จิตฺตํ สุภาวิตํ
อาทานปฏินิสฺสคฺเค อนุปาทาย เย รตา
ขีณาสวา ชุติมนฺโต เต โลเก ปรินิพฺพุตาติ.

วันนี้เป็นวันอัฐมีดิถีขึ้นแปดค่ำแห่งปักษ์ในมาฆมาสนี้ ที่เราท่านทั้งหลายทั้งหญิงและชาย ทั้งคฤหัสถ์บรรพชิตทุกถ้วนหน้า เมื่อถึงวันธรรมสวนะได้พากันมาสดับตรับฟังพระธรรมเทศนา เพราะว่าเราช่วยกันรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา ให้เป็นตัวอย่างอันดีแก่กุลบุตรกุลธิดาในยุคนี้และภายหน้า เป็นตัวอย่างอันดีแก่ภิกษุสามเณรในยุคนี้และต่อไปในภายหน้า ได้ชื่อว่าทำตัวของอาตมา(ของตน) ให้เป็นเนติแบบแผนตำรับตำราของพุทธศาสนิกชนสืบต่อไป การกระทำตนของตนให้เป็นแม่พิมพ์หรือให้เป็นกระสวน หรือให้เป็นตัวอย่างเช่นนี้ ได้ชื่อว่าไม่เสียทีที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนาที่จะชี้แจงแสดงธรรมเทศนาในวันนี้ **แก้ด้วยหนทางอันหมดจดวิเศษ** สมเด็จพระผู้มีพระภาคเป็นผู้รู้เห็นเหตุอันลึกลับยิ่งนักหนา จึงได้แสดงหนทางอันหมดจดวิเศษ ให้เป็นตำรับตำราไว้

...หนทางหมดจดวิเศษน่ะหนทางตั้งต้นที่จะไปสู่มรรคผลนิพพาน ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งถึงพระอรหัต พระอรหัตเป็นหนทางหมดจดวิเศษ หนทางหมดจดวิเศษน่ะอะไร ก็ทำใจให้หยุดคำเดียวเท่านั้นแหละ ให้หยุดที่ตรงไหน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์ เท่าฟองไข่แดงของไก่...

หนทางอันหมดจดวิเศษนั้น ท่านยกพระไตรลักษณ์ขึ้นไว้เป็นตำรับตำรา ว่า **สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ** สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง **ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ** เห็นตามปัญญาว่าไม่เที่ยง **อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข** เมื่อนั้นก็จะเบื่อหน่ายในทุกข์ **เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา** นี่หนทางหมดจดวิเศษข้อหนึ่ง **สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ** สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นทุกข์ **ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ** เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่าสังขารทั้งหลายเป็นทุกข์ เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในทุกข์ นี้เป็นหนทางหมดจดวิเศษข้อที่สอง **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ** ธรรมทั้งหลายทั้งปวงไม่ใช่ตน **ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ** เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่าธรรมทั้งหลายไม่ใช่ตัว เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี้เป็นหนทางหมดจดวิเศษข้อที่สาม

หนทางหมดจดวิเศษนั้นคืออะไร เมื่อฟังเพียงแค่นี้ก็ไม่เข้าใจ **หนทางหมดจดวิเศษน่ะหนทางตั้งต้นที่จะไปสู่มรรคผลนิพพาน ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งถึงพระอรหัต** พระอรหัตเป็นหนทางหมดจดวิเศษ หนทางหมดจดวิเศษน่ะอะไร ก็ทำใจให้หยุดคำเดียวเท่านั้นแหละ ให้หยุดที่ตรงไหน **หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์** ใสบริสุทธิ์ เท่าฟองไข่แดงของไก่ ไปหยุดอยู่ตรงนั้นแหละ ไปหยุด

ก็เข้ากลางของหยุดเชียว กลางของกลาง ๆ ๆ ๆ ที่ใจหยุดนั่น อย่าไปที่อื่นต่อไปเชียว กลางของกลาง ๆ ๆ ๆ ที่ใจหยุดนั่น หยุดคำเดียวเท่านี้แหละ ตั้งแต่ต้นจนพระอรหัตทีเดียว **ถ้าหยุดไม่ได้ ก็ไม่ถูกทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์** ถ้าหยุดได้ก็ถูกทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์หยุดนั่นแหละเป็นหนทางหมดจดวิเศษละ ที่พระองค์ทรงรับสั่งทางมรรคผลนิพพาน ว่า **ขนฺตี ปรมํ ตโป ตีติกฺขา นิพฺพานํ ปรมํ วทนฺติ พุทฺธา ขนฺตี** นั่นความอดทน **ตีติกฺขา** กล่าวคือความอดใจ อดจนกระทั่งหยุด พอใจหยุดเรียกว่าอดละ ต่ออดมันก็หยุดทีเดียว ใจหยุดหยุดนั่นแหละเป็นสำคัญละ ยืนยันด้วยตำรับตำราว่า **นตฺถิ สนฺติปรํ สุขํ** สุขอื่นนอกจากหยุดจากนิ่งไม่มี ยังรับรองอย่างนี้อีก สุขอื่นนอกจากหยุดจากนิ่งไม่มี ต้องทำใจให้หยุดนั่นแหละ เป็นหนทางบริสุทธิ์หมดจดวิเศษทีเดียว

เมื่อรู้จักหลักอันนี้แล้ว ต่อจากนี้จงฟังวาระพระบาลีสืบต่อไป ว่า **อปฺปกา เต มนุสฺเสสุ เย ชนา ปารคามิโน อถายํ อิตรา ปชา ตีรเมวานุธาวติ** บรรดามนุษย์ทั้งหลายชนเหล่าใดมีปรกติไปสู่ฝั่งคือนิพพาน ชนทั้งหลายเหล่านั้นน้อยนัก ส่วนชนนอกนี้เลาะอยู่ชายฝั่งนั่นเทียว คือโลกโอกอ่าววัฏสงสาร ฝั่งน่ะคือวัฏฏะนี่เอง กรรมวัฏ วิปากวัฏ กิเลสวัฏ วัฏฏะนี่เป็นฝั่งข้างนี้ ที่ไปสู่ฝั่งคือนิพพานน่ะคือฝั่งข้างโน้น โบราณท่านแปลว่า ไปสู่ฝั่งข้างโน้นคือพระนิพพาน ไปสู่ฝั่งข้างนี้คือวัฏสงสาร วางหลักไว้สองประการดังนี้ **เย จ โข สมฺมทกฺขาเต ธมฺเม ธมฺมานุวตฺติโน** ก็

ชนเหล่าใดแล ประพฤติธรรมในธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้ว **เต ชนา ปารเมสฺสนฺติ** ชนทั้งหลายเหล่านั้น ย่อมถึงซึ่งฝั่งคือนิพพานได้ **มจฺจุเธยฺยํ สุทุตฺตรํ** เป็นที่ตั้งอันล่วงเสียซึ่งวัฏฏะเป็นที่ตั้งแห่งมัจจุอันบุคคลข้ามได้ยากยิ่งนัก **กณฺหํ ธมฺมํ วิปฺปหาย สุกฺกํ ภาเวถ ปณฺฑิโต** บัณฑิตละธรรมอันดำเสียแล้ว ยังธรรมขาวให้เจริญขึ้น **โอกา อโนกมาคมฺม วิเวเก ยตฺถ ทูรมํ** อาศัยนิพพานไม่มีอาลัยจากอาลัยยินดีในนิพพานอันสงัด **ตตฺราภิรติมิจฺเฉยฺย หิตฺวา กาเม อกิญฺจโน** พึงละกามทั้งหลายเสีย ไม่มีกังวลแล้วพึงปรารถนายินดีในนิพพานนั้น **ปริโยทเปยฺย อตฺตานํ จิตฺตเกลเสหิ ปณฺฑิโต** บัณฑิตควรชำระตนให้ผ่องแผ้วจากเครื่องเศร้าหมองแห่งจิตทั้งหลาย **เยสํ สมฺโพธิยงฺเคสุ สมฺมา จิตฺตํ สุภาวิตํ** จิตอันบัณฑิตทั้งหลายเหล่าใดอบรมดีแล้วในองค์เป็นเหตุแห่งตรัสรู้ **อาทานปฏินิสฺสคฺเค อนุปาทาย เย รตา** บัณฑิตทั้งหลายเหล่าใดไม่ถือมั่นยินดีแล้วในอันสละความยึดถือ **ขีณาสวา ชุติมนฺโต เต โลเก ปรินิพฺพุตา** บัณฑิตทั้งหลายเหล่านั้นย่อมเป็นผู้ไม่มีอาสวะมีความโพลง ดับสนิทในโลกด้วยประการดังนี้ นี่เนื้อความของพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษา

ต่อแต่นี้จะอรรถาธิบายขยายความเป็นลำดับไป เป็นทางปริยัติหาใช่ทางปฏิบัติไม่ เป็นทางปริยัติก่อน ทางปริยัติชี้ชัดอยู่ว่า คนทั้งหลายเหล่าใด คนทั้งหลายเห็นตามปัญญา เมื่อบุคคลเห็นตามปัญญาเมื่อใด **บุคคลเห็นตามปัญญาว่า สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในทุกข์ นี้เป็นหนทางหมดจดวิเศษ เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่า สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี้เป็นหนทางหมดจดวิเศษ เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่า ธรรมทั้งหลายไม่ใช่ตัว เมื่อนั้นย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี้เป็นหนทางหมดจดวิเศษ** บรรดามนุษย์ทั้งสิ้น ชนพวกใด ชนที่เป็นมนุษย์พวกใดที่จะไปถึงซึ่งฝั่งข้างโน้นคือพระนิพพานนั่นน้อยตัวนัก ส่วนชนนอกนี้ ส่วนชนคือมนุษย์นอกนี้ แล่นไปสู่ฝั่งนั้นแล ไปในกามวัฏ วิปากวัฏ กิเลสวัฏ ก็ชนเหล่าใดแลเป็นผู้ประพฤติตามธรรม ในธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้ว เป็นธรรมที่ลึกล้ำคัมภีรภาพนัก ไม่ใช่เป็นของเล็กน้อย ชนทั้งหลายเหล่านั้นย่อมถึงพระนิพพานได้ พระนิพพานไม่ใช่เป็นของพอดีพอร้าย ไม่ใช่เป็นของง่าย เพราะฉะนั้นทางไปนิพพานก็เป็นของไม่ใช่ง่าย เป็นของยากนัก ธรรมอันนี้ที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงชี้ว่า ทางอันหมดจดวิเศษ เมื่อเห็นความไม่เที่ยงของสังขารทั้งหลาย เห็นความเป็นทุกข์ของสังขารทั้งหลาย เห็นความไม่ใช่ตัวของธรรมทั้งหลาย นี่เป็นข้อสำคัญควรจะเข้าใจให้มั่นหมายทีเดียว **สังขารทั้งหลาย คือธาตุธรรมผลิตขึ้นเป็นสังขารทั้งหลาย** เหมือนแผ่นดินเป็นที่ตั้งของ ติณชาติ พฤกษชาติ รุกขชาติ วัลลีชาติ ถ้าไม่มีแผ่นดินแล้ว ติณชาติ พฤกษชาติ รุกขชาติ วัลลีชาติตั้งขึ้นไม่ได้ ไม่มีที่ผุดเกิด นี่เพราะอาศัยแผ่นดินนี้ฉันใด สังขารทั้งหลายก็ต้องอาศัยธาตุอาศัยธรรม ถ้าว่าไม่มีธาตุไม่มีธรรมแล้ว สังขารทั้งหลายก็ตั้งขึ้นไม่ได้ ไม่มีที่ตั้ง ติณชาติ ต้นหญ้า รุกขชาติ ต้นไม้ พฤกษชาติ ก็

...ธาตุธรรมที่ยังเกลือกกลั้วด้วย ราคะ โทสะ โมหะ เป็นสังขตธาตุสังขตธรรม ธาตุธรรมที่กะเทาะจาก ราคะ โทสะ โมหะ ไปได้บ้างแล้ว ยังไม่สิ้นเชื้อ เป็นอสังขตธาตุอสังขตธรรม ธาตุธรรมที่กะเทาะจาก ราคะ โทสะ โมหะ สิ้นเชื้อแล้ว นั่นเป็นวิราคธาตุวิราคธรรม...

ต้นไม้ที่แน่นหนาถาวร และวัลลีชาติเครือวัลย์ต่าง ๆ เครือเถาต่าง ๆ ไม่มีแผ่นดินแล้วจะตั้งอยู่อย่างไร ก็ย่อมอันตรธานหายไปหมด ไม่ปรากฏแม้แต่น้อย หายไปหมด เพราะไม่มีแผ่นดินเป็นที่ตั้ง เมื่อมีแผ่นดินเป็นที่ตั้งขึ้น ติณชาติ พฤกษชาติ รุกขชาติ วัลลีชาติ ก็ย่อมปรากฏขึ้นฉันใดก็ดี **ธาตุธรรมที่มีขึ้นแล้วปรากฏขึ้นแล้ว ก็ย่อมมีการปรากฏขึ้นเป็นขึ้นของสังขาร ถ้าว่าธาตุธรรมไม่มีแล้วสังขารก็ไม่มีเหมือนกัน** นี่เพราะอาศัยธาตุอาศัยธรรม **สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นของดับได้เคลื่อนไปได้ ส่วนธาตุธรรมนั้นไม่แปรไปตามใคร**

ธาตุธรรมนั้นแยกออกเป็น สราคธาตุ สราคธรรม เป็นวิราคธาตุ วิราคธรรม **ธาตุธรรมที่ยังเกลือกกลั้วอยู่ด้วย ราคะ โทสะ โมหะ เป็นสราคธาตุสราคธรรม ธาตุธรรมที่ปราศจากราคะ โทสะ โมหะแล้วนั่นเป็นวิราคธาตุวิราคธรรม นี่อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่ง ธาตุธรรมที่ยังเกลือกกลั้วด้วยราคะ โทสะ โมหะ เป็นสังขตธาตุสังขตธรรม ธาตุธรรมที่กะเทาะจาก ราคะ โทสะ โมหะ ไปได้บ้างแล้ว ยังไม่สิ้นเชื้อ เป็นอสังขตธาตุอสังขตธรรม ธาตุธรรมที่กะเทาะจาก ราคะ โทสะ โมหะ สิ้นเชื้อแล้ว นั่นเป็นวิราคธาตุวิราคธรรม** นี่เราจะเอาธาตุธรรมที่ไหนเราจะเห็นอย่างไรรู้อย่างไรกัน ธาตุธรรมทั้งหมดปรากฏที่เราอาศัยอยู่นี้เป็นสราคธาตุสราคธรรม ไม่ใช่เป็นวิราคธาตุวิราคธรรม อาศัยสราคธาตุสราคธรรมอยู่ เมื่ออาศัยสราคธาตุสราคธรรมอยู่เช่นนี้ เราจะต้องเข้าไปถึงวิราคธาตุวิราคธรรมให้ได้ ถ้าเข้าไปถึงวิราคธาตุวิราคธรรมไม่ได้ ก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่นี่ไม่มีจบมีสิ้น เหตุนี้ต้องตั้งใจให้แน่แน่ว ต้องทำใจให้หยุด ตั้งใจให้หยุด มุ่งที่จะไปพระนิพพานทีเดียว เพราะน้อยตัวนักที่ตั้งใจจะไปสู่ฝั่งพระนิพพานมากตัวนักที่มุ่งจะไปสู่โลกในสราคธาตุในสราคธรรม ในสังขารทั้งหลาย มุ่งไปในสังขารทั้งหลายน่ะมากตัวนัก ที่จะปราศจากสังขารทั้งหลายน่ะน้อยตัวนัก เหตุนี้เราต้องคอยระแวดระวังทีเดียวในเรื่องนี้ เมื่อเป็นผู้จะไปสู่ในทางวิราคธาตุวิราคธรรมต้องประกอบตามธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้ว ประพฤติตามธรรมในธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวแล้ว ธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้วน่ะธรรมอะไร **ธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้วนั่นน่ะไม่ใช่อื่นทางมรรคทางผลนี่เอง** ทางมรรคผลไม่ใช่ทางอื่น ทางมรรคผลน่ะอะไร อะไรเป็นทางมรรค อะไรเป็นทางผล นี้จะกล่าวถึงทางมรรคผล **ก็การทำใจให้หยุด**

...ก็การทำใจให้หยุดนั่นแหละ เป็นตัวมรรคทีเดียว พอใจหยุดก็เป็นตัวมรรคก็จะมีผลต่อไป เมื่อใจหยุดเป็นตัวมรรคแน่นอนแล้ว มรรคผลเกิดเป็นลำดับไป พอใจหยุดก็ได้ชื่อว่าเริ่มต้นโลกิยมรรค เข้าถึงมรรคแล้ว มรรคผลนี้แหละเป็นธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้ว...

นั่นแหละ เป็นตัวมรรคทีเดียว พอใจหยุดก็เป็นตัวมรรค ก็จะมีผลต่อไป เมื่อใจหยุดเป็นตัวมรรคแน่นอนแล้ว มรรคผลเกิดเป็นลำดับไป พอใจหยุดก็ได้ชื่อว่าเริ่มต้นโลกิยมรรค เข้าถึงมรรคแล้ว มรรคผลนี้แหละเป็นธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้ว ต้องเอาใจหยุด **ถ้าใจไม่หยุดเข้าทางมรรคไม่ได้** เมื่อไปทางมรรคไม่ได้ ผลก็ไม่ได้เหมือนกัน

เมื่อวานนี้บวชสามเณรองค์หนึ่ง พอใจหยุดถูกส่วนเข้าเท่านั้น ไปตลอดเทียวทางมรรคผล ทำใจให้หยุด **เอาผมมาปอยหนึ่งที่โกนแต่เมื่อบวชนั่น เขาก็จำได้ ให้น้อมเข้าไปในช่องจมูกข้างขวา ไปตั้งอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์** ใสบริสุทธิ์เท่าฟองไข่แดงของไก่ กลางตัวเจ้านาคที่บวชเป็นเณรนั่นเห็นผมจำได้ว่าโคนน่ะไปทางตะวันออก ปลายไปทางตะวันตก ผมมันมีคู้กลางอยู่กลางหน่อย ถามว่ามันล้มไปทางซ้ายหรือล้มไปทางขวา ตรงกลางที่โค้งอยู่หน่อยน่ะ เจ้านาคบอกว่า ไม่ล้ม โคนตั้งโค้งขึ้นมาด้วย โค้งก็เอาใจหยุดอยู่ตรงกลางโค้งนั่นแหละ **หยุดประเดี๋ยวเดียวเท่านั้น** หยุดนิ่งเถอะประเดี๋ยวเถอะ **ผมนั่นแปรไป แปรสีไป พอถูกส่วนเข้าก็เป็นดวงใส** ประเดี๋ยวเดียวเท่านั้นแหละ เณรเห็นแล้วเป็นดวงใส ผมนั่นก็แปรไป ๆ แปรสีไปเป็นดวงใส ดวงนั้นโตเล็กเท่าไหน เจ้านาคบอกเท่าหัวแม่มือได้ เอ้ารักษาไว้ดวงนั่นน่ะ ใจหยุดนิ่งอยู่กลางดวงนั่นแหละ ก็หยุดนิ่งอยู่กลางดวงนั่น พอนิ่งแล้วก็เข้ากลางของกลาง ๆ ๆ นิ่งหนักเข้า นึกว่ากลางของกลางหนักเข้าประเดี๋ยวเดียวแหละ ดวงนั่นขยายโตออกไป ๆ ๆ เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ประเดี๋ยวเดียวเท่านั้นเจ้านาคขยายได้แล้วดวงนั่นขยายออกไปเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์แล้ว ถูกส่วนเข้า ใจหยุดนิ่งกลางของกลาง ๆ ๆ นิ่งหนักเข้าหนักเข้าเป็น ดวงใสเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ นั่นแหละดวงนี้แหละเขาเรียกว่า **เอกายนมรรค** หรือเรียกว่า**ดวงปฐมมรรค** หรือเรียกว่า**ดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน นี่แหละทางหมดจดวิเศษล่ะทางนี้** ไม่มีทางอื่นมาคัดง้างได้ละ พอถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานแล้วนั่นแหละ กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานนั่นหยุดเข้าเถอะ พอใจหยุดอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ก็กลางของกลางที่ใจหยุดนั่นแหละ กลางของกลาง ๆ ๆ หนักเข้า ๆ ๆ ก็เข้าถึง**ดวงศีล** เมื่อเข้าถึงดวงศีลแล้ว ใจหยุดอยู่กลางของดวงศีลนั่นแหละก็เท่ากับดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ กลางของกลางดวงศีลหนักเข้ากลางของกลางหนักเข้า ๆ ๆ ก็เข้าถึง**ดวงสมาธิอยู่กลางดวงศีลนั่นแหละ เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์เหมือนกัน เจ้านาคทำได้ประเดี๋ยวเดียวเข้าถึงดวงสมาธิแล้ว กลางดวงสมาธินั่นแหละ หยุดเข้าเถอะกลางของกลาง ๆ ๆ ดวงสมาธินั่น พอหยุดถูกส่วนเข้าเห็นดวงปัญญา**อยู่กลางดวงสมาธินั่น หยุดอยู่กลางดวงปัญญานั่นแหละ พอใจหยุดกลางดวงปัญญา ก็กลางของกลาง ๆ ๆ ๆ หนักเข้า พอถูกส่วนเข้า เข้าถึง**ดวงวิมุตติ** อยู่กลางดวงปัญญานั่น หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตตินั่น พอหยุดก็กลางของใจที่หยุดนั่นแหละ กลางของกลาง ๆ ๆ จนกระทั่งหยุดหนักเข้า หนักเข้าถูกส่วนเข้าเห็น**ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ**อยู่กลางดวงวิมุตตินั่นแหละ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะนั่นแหละ หยุดหนักเข้า กลางของกลาง ๆ ๆ ๆ พอหยุดก็เข้ากลางของหยุดนั่นแหละ กลางของกลาง ๆ ๆ พอถูกส่วนเข้าเห็น**กายมนุษย์ละเอียด** ที่นอนฝันออกไป ถามเจ้านาคว่าอย่างไร กายนี้เคยเห็นไหมล่ะ เมื่อเวลานอนฝัน เจ้านาคบอกว่าเห็นเมื่อนอนฝัน เห็นมันถูกทีเดียว นี่ไม่ใช่เป็นของยากชั่วบวชนาคประเดี๋ยวเดียวเท่านั้นแหละไปตลอดแล้ว พอเห็นกายละเอียดก็เอาละถูกส่วนละ จำได้นะ

ต่อไปอีกให้กายละเอียดนะนั่งเหมือนกายมนุษย์นี่ เขาก็ทำถูกแบบเดียวกัน แล้วเอาใจของกายมนุษย์ละเอียดนั่นแหละ นิ่งอยู่ศูนย์กลางของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด แบบเดียวกัน พอนิ่งถูกส่วนเข้าละก็กลางของกลาง ๆ ๆ ที่นิ่งนั่นแหละ เดี๋ยวเดียวเห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอหยุดก็เข้ากลางของหยุดนั่นแหละ กลางของกลาง ๆ ๆ หนักเข้าก็เห็นดวงศีล อยู่ในดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ในกลางดวงศีล นั่นแหละ พอใจหยุดก็หยุดอยู่กลางของใจที่หยุดกลางของกลาง ๆ ๆ หนักเข้าเห็นดวงสมาธิ อยู่ในกลางดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงสมาธินั่นแหละ พอหยุดถูกส่วนแล้วก็เข้ากลางของกลาง ๆ ๆ ที่หยุดนั่นเห็นดวงปัญญาอยู่ในดวงสมาธิ ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ในกลางดวงปัญญานั่นแหละ พอหยุดถูกส่วนเข้าแล้วกลางของกลาง ๆ ๆ พอถูกส่วนเข้าเข้าถึง**ดวงวิมุตติ**ดวงเท่ากัน หยุดอยู่กลางดวงวิมุตตินั่นแหละ พอหยุดอยู่กลางดวงวิมุตติแล้ว ก็กลางของกลาง ๆ ๆ ที่หยุดนั่นแหละไม่ได้ไปไหน พอถูกส่วนเข้าเข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะหยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะนั่นแหละ กลางของกลาง ๆ ๆ พอถูกส่วนเข้าเห็น**กายทิพย์** พอเห็นกายทิพย์เข้าเอาเป็นกายที่ ๒ ละ อยากจะรู้มรรคผลไหมล่ะนั่นแหละที่ดำเนินการนั่นแหละเป็นมรรคทั้งนั้นที่มาโผล่เห็นกายมนุษย์ละเอียดนั่นเป็นผลแล้ว ตั้งแต่ดำเนินมาหยุดอยู่ที่กายมนุษย์ละเอียดนั่นแหละ เข้าดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงศีล ดวงสมาธิ ดวงปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ เข้าถึงวิมุตติญาณทัสสนะเห็นกายทิพย์เข้า นั่นกายทิพย์นั่นเป็นผลแล้ว แต่ว่าเป็นโลกิยผล โลกิยมรรค ไม่ใช่โลกุตตรผล ไม่ใช่โลกุตตรมรรค ให้รู้จักหลักอันนี้นี่โลกีย์ นี่ทาง

หมดจดวิเศษ ไม่ใช่ทางอื่น นี้เป็นทางหมดจดวิเศษทีเดียว

ให้กายทิพย์หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ หยุดนิ่งพอถูกส่วนเท่านั้น ให้เอาใจกายทิพย์หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ หยุดนิ่งพอถูกส่วนเข้า ก็หยุดอยู่กลางของหยุด กลางของกลาง ๆ ๆ พอถูกส่วนเข้า ก็เห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานของกายทิพย์ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอถูกส่วนเข้า ก็กลางของกลางที่ใจหยุดอีกนั่นแหละ กลางของกลาง ๆ ๆ ๆ ซ้ายขวาหน้าหลังล่างบนนอกในไม่ไปกลางของกลาง ๆ ๆ พอถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีลนั่นอีก พอใจหยุดเข้า ก็เข้ากลางของใจที่หยุดอีกนั่นแหละ แบบเดียวกัน กลางของกลาง ๆ ๆ พอถูกส่วนเข้าเข้าถึงดวงสมาธิ อยู่กลางดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงสมาธินั่นแหละ กลางของกลาง ๆ ๆ ถูกส่วนเข้าเข้าถึงดวงปัญญา อยู่ในกลางดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงปัญญานั่นแหละ กลางของกลางที่ใจหยุดนั่น พอถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่กลางวิมุตตินั่นแหละ พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลาง ๆ ๆ พอถูกส่วนเข้าเข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ในกลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะนั่นแหละ กลางของกลาง ๆ ๆ หนักเข้า พอถูกส่วนเข้าเห็น**กายทิพย์ละเอียด** ทำไปดังนี้อีก นี้เป็นมรรคเป็นผลไปอย่างนี้ แล้วก็เดินไปตามมรรคอีก

ให้นั่งนิ่งแบบเดียวกับกายทิพย์หยาบอีก นั่งนิ่งก็เอาใจกายทิพย์ละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียดอีก นั่นเข้ามรรค หยุดนิ่งแล้วก็กลางของกลาง ๆ ๆ ที่ใจนิ่งทีเดียว พอถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดนิ่งอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน นี่มรรคทั้งนั้น หยุดนิ่งอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลาง ๆ ๆ หนักเข้าก็เข้าถึงดวงศีล หยุดนิ่งอยู่กลางดวงศีลอีก กลางของกลาง ๆ ๆ เข้าถึงดวงสมาธิ หยุดนิ่งอยู่กลางดวงสมาธิอีก กลางของกลาง ๆ ๆ หนักเข้าที่ใจหยุดนิ่งเข้าถึงดวงปัญญา อยู่กลางดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงปัญญาอีก กลางของกลาง ๆ ๆ กลางดวงปัญญานั่น ก็เข้าถึงดวงวิมุตติ อยู่ในกลางดวงปัญญา หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติอีก กลางของกลาง ๆ ๆ ที่ใจหยุดนั่น เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ อยู่ในกลางดวงวิมุตติ หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะอีก กลางของกลาง ๆ ๆ ที่ให้หยุดนั่น ถูกส่วนเข้าก็เห็น**กายรูปพรหม** พอถึงกายรูปพรหม นี่ก็เป็นตัวผลแล้ว นี่มรรคมาแล้วมาถึงผลแล้ว นี่ ๕ ผลแล้ว

พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลางๆ ๆ ถูกส่วนเข้าเข้าถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดนิ่งอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุดนั่น กลางของกลาง ๆ ๆ ถูกส่วนเข้า เข้าถึงดวงศีล อยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดนิ่งอยู่กลางดวงศีล พอใจหยุดก็กลางของใจที่หยุด กลางของกลางๆ ๆ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงสมาธิ อยู่กลางดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงสมาธิอีก พอหยุดถูกส่วนเข้า ก็กลางของกลางที่หยุดนั่น เข้าถึงดวงปัญญา อยู่กลางดวงสมาธิ หยุดนิ่งอยู่กลางดวงปัญญาอีก พอหยุดก็กลางของกลางที่ใจหยุดนั่น ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ อยู่กลางดวงปัญญา หยุดนิ่งอยู่กลางดวงวิมุตติอีก พอถูกส่วนเข้าก็กลางของกลางที่ใจหยุดนั่น เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะอีก กลางของกลางที่ใจหยุดนั่น พอถูกส่วนเข้าเห็น**กายรูปพรหมละเอียด** กายรูปพรหมละเอียดนี่ก็เป็นตัวผลอีก เดินมาตามมรรคนั่นเข้าถึงผลอีกแล้ว นี่ต้องเข้าใจอย่างนี้ ถ้าไม่เข้าใจอย่างนี้จะไม่รู้จักมรรคผล มรรคผลนี่เป็นของยากนัก ไม่ใช่เป็นของง่าย

ใจของกายรูปพรหมละเอียดหยุดนิ่งอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด ถูกส่วนเข้าก็เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลาง ๆ ๆ ไม่ได้ถอยออกละ เห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานอีก พอใจหยุดก็กลางของกลาง ๆ ๆ เข้าถึงดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีลอีก พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลางๆ ๆ ก็เข้าถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธิอีก พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลาง ๆ ๆ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงปัญญา หยุดอยู่กลางดวงปัญญาอีก พอหยุดถูกส่วนเข้า ก็เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลาง ๆ ๆ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ ใจหยุดอยู่กลางดวงวิมุตติอีก พอหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลาง ๆ ๆ ก็เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะอีก กลางของกลาง ๆ ๆ หนักเข้าก็เข้าถึง**กายอรูปพรหม** เห็นกายอรูปพรหม นี่เป็นผล กายอรูปพรหม นี่เป็นผล ที่ดำเนินมานั้นเป็นมรรค

ใจกายอรูปพรหมหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมอีก หยุดอยู่ที่นั่น หยุดนิ่งอยู่ พอหยุดนิ่งก็เข้ากลางของใจที่หยุด ถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่กลาง

...หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงกายธรรม รูปเหมือนพระปฏิมาเกตุดอกบัวตูม ใสบริสุทธิ์เหมือนกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า หน้าตักโตเล็กตามส่วน อย่างโตที่สุดไม่ถึง ๕ วา หย่อน ๕ วา อย่างเล็กที่สุดก็ตามส่วนลงมา นั่นเรียกว่ากายธรรม...

ดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน เข้ากลางของหยุดอีก พอถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงศีล หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีลอีก ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิอีก ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติอีก ถูกส่วนเข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะอีก ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง**กายอรูปพรหมละเอียด**

จากกายอรูปพรหมละเอียดหยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียด แบบเดียวกันไม่ได้มีเคลื่อนกันละ พอใจหยุดก็เข้ากลางของหยุด กลางของกลาง ๆ ๆ พอกลางของกลางหนักเข้าก็เข้าถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน อยู่ในกายอรูปพรหมละเอียด ใจกายอรูปพรหมละเอียดหยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดนิ่งกลางของกลาง ๆ ๆ หนักเข้าก็ถึงดวงศีล หยุดนิ่งอยู่กลางดวงศีล พอหยุดนิ่งอยู่กลางดวงศีลถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงสมาธิ อยู่กลางดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ-ญาณทัสสนะ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง**กายธรรม** รูปเหมือนพระปฏิมาเกตุดอกบัวตูม ใสบริสุทธิ์เหมือนกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า หน้าตักโตเล็กตามส่วน อย่างโตที่สุดไม่ถึง ๕ วา หย่อน ๕ วา อย่างเล็กที่สุดก็ตามส่วนลงมา นั่นเรียกว่ากายธรรม **เข้าถึงพุทธรัตนะแล้ว พุทธรัตนะนั่นแหละเป็นตัวผล** ไม่ใช่ตัวมรรค เป็นตัวผลทีเดียว มรรคเดินมาตามลำดับนั้น

ใจของกายธรรมหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย พอหยุดนิ่งถูกส่วนเข้าเข้าถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าเข้าถึงดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณ-ทัสสนะ ถูกส่วนเข้าเข้าถึง**กายธรรมละเอียด** หน้าตัก ๕ วา สูง ๕ วา เกตุดอกบัวตูม ใสยิ่งกว่ากระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า ใสหนักขึ้นไป

ใจของกายธรรมละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมละเอียด นี่เข้าถึงผลอีกแล้ว ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมละเอียดก็วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วากลมรอบตัว ใจของกายธรรมละเอียดก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางกายธรรม หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมละเอียดนั่น พอหยุดถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานดวงเท่ากัน วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วากลมรอบตัว หยุดอยู่กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานนั่น ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าถึงดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง**ธรรมกายพระโสดา** หน้าตัก ๕ วา สูง ๕ วา เกตุดอกบัวตูม ใสหนักขึ้น ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดาก็วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัว

ใจของพระโสดาหยุดนิ่งอยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระโสดา ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธรรมานุ-ปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงศีล ดวงเท่ากัน หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงสมาธิ ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าเห็น**ธรรมกายพระโสดาละเอียด** หน้าตัก ๑๐ วา สูง ๑๐ วา เกตุดอกบัวตูม ใสหนักขึ้นไป

ใจของพระโสดาละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดาละเอียด ถูกส่วนเข้าเห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๑๐ วากลมรอบตัว ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงศีล ดวงเท่ากัน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เห็น**กายพระสกทาคา** หน้าตัก ๑๐ วา สูง ๑๐ วา เกตุดอกบัวตูม ใสหนักขึ้นไป

ใจของพระสกทาคาหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระสกทาคา พอถูกส่วนเข้าเห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน อยู่กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระสกทาคา วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๑๐ วา กลมรอบตัว ดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐานก็เท่ากัน หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมานุปัสสนา-สติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็เห็นดวงศีล หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงสมาธิ หยุด

นิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าเข้าถึง**กายธรรมพระสกทาคาละเอียด** หน้าตัก ๑๕ วา สูง ๑๕ วา เกตุดอกบัวตูม ใสหนักขึ้นไป

ใจของพระสกทาคาละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นสกทาคาละเอียด พอถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน พอถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงศีล หยุดนิ่งอยู่กลางดวงศีล พอถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าเข้าถึง**กายธรรมพระอนาคา**

ใจของพระอนาคาหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคา ถูกส่วนเข้าเห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงศีล หยุดอยู่กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง**กายธรรมพระอนาคาละเอียด** หน้าตัก ๒๐ วา สูง ๒๐ วา เกตุดอกบัวตูม ใสหนักขึ้นไป

ใจของพระอนาคาละเอียดหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาละเอียด ถูกส่วนเข้าเห็นดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าเข้าถึงดวงศีลหยุดอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงสมาธิ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าเข้าก็ถึง**กายธรรมพระอรหัต** หน้าตัก ๒๐ วา สูง ๒๐ วา ใสหนักขึ้นไป

ใจของพระอรหัตหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอรหัต ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดวงเท่ากัน หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงศีล หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงศีล ถูกส่วนเข้าถึงดวงสมาธิ หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงสมาธิ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงปัญญา หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงปัญญา ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติ หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติ ถูกส่วนเข้าก็ถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะ หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าเข้าถึง**กายธรรมพระอรหัตละเอียด** ใหญ่หนักขึ้นไป

นี้วานนี้ได้สอนเจ้านาคให้ถึงนี้ พอบวชเณรเสร็จแล้ว ไปตามญาติ ไปนิพพานก็ได้ ไปโลกันต์ก็ได้ พวกพ้องไปตายอยู่ที่ไหนไปตามเอารับส่วนบุญเสียด้วย ตากับยายทั้งสองคนไปตามมาและเห็นฝ่ายพระบวชใหม่ก็เห็นด้วย นี่ทางพุทธศาสนาความจริงเป็นอย่างนี้

นี่แหละ **เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา** หนทางหมดจดวิเศษทีเดียว หมดจดวิเศษกว้างขวางนัก **ทางปฐมมรรค มรรคจิต มรรคปัญญา โคตรภู โสดาสกทาคา อนาคา อรหัต ทางมรรค ทางผล ทางศีล ทางสมาธิ ทางปัญญา ทางวิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ นี่แหละเป็นทางหมดจดวิเศษ ทางอื่นไม่มี** นี่วันนี้ที่ตั้งใจแสดงก็ให้รู้ทางหมดจดวิเศษ **ที่จะเข้าไปทางนี้ก็เพราะเห็นสังขารทั้งหลายไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ ธรรมทั้งหลายไม่ใช่ตัว** ก็ตกอกตกใจหาหนทาง ไปทางนี้ก็ถูกมรรคผลนิพพานทีเดียว นี่ทางเป็นหลักเป็นประธานเช่นนี้ เพราะฉะนั้นต้องฟังจริง ๆ ตั้งใจจริง ๆ ไม่ใช่ของพอดีพอร้าย ไม่ใช่เป็นง่าย เป็นของยากนัก ผู้แสดงก็ตั้งอกตั้งใจแสดง ถ้าผู้ฟังไม่ตั้งใจฟัง ก็ขี้เกียจเดี๋ยวก็เลิกเสียเท่านั้น ถ้าผู้ฟังตั้งใจฟัง ผู้แสดงก็ตั้งใจแสดง ตรงกันเข้าขันกับพานมันก็รับกันเท่านั้น นี่ได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ผู้แสดงก็ได้ ผู้รับก็ได้ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ถ้าว่าพูดเสีย ผู้แสดงก็สะดุดใจเสีย ก็หยุดเสียไม่แสดงก็เสียทั้งสองฝ่าย เป็นฝ่ายดำไป ไม่ใช่ฝ่ายขาวได้ทั้งสองฝ่ายคือฝ่ายขาวไม่ใช่ฝ่ายดำ ให้รู้จักความจริงทางพุทธศาสนาดังนี้ เมื่อรู้จักหลักอย่างนี้แล้ว

ที่ได้ชี้แจงแสดงมานี้ ตามวาระพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษา ตามมตยาธิบายพอสมควรแก่เวลา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแด่ท่านทั้งหลาย บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมา พอสมควรแก่เวลาสมมุติ ว่ายุติธรรมีกถาโดยอรรถนิยมความเพียงเท่านี้ **เอวํ** ก็มีด้วยประการฉะนี้.

■ ■ ■ ■

ปาฐกถาธรรม

เรื่อง

หลักธรรม ๕ ประการ ที่จะเป็นเหตุให้เกิดความรักใคร่สนิทสนมกัน

โดย

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อุปเสณมหาเถร)

เจ้าอาวาส วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

ประธานสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

...คนเราที่เกิดมาทุกคน มีความประสงค์ที่เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่ง คืออยากที่จะให้คนอื่นรักใคร่เมตตาปรานี แม้เราจะมีความรู้สึกชิงชังบุคคลผู้อื่นบ้างในบางครั้งบางคราว แต่ก็ยังปรารถนาที่จะให้คนอื่นมีความรักใคร่เมตตาปรานีต่อตนเองอยู่นั้นเอง...

ออกอากาศ ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๔

ท่านผู้ฟังทั้งหลาย รายการปาฐกถาธรรมทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยวันนี้ จะขอพูดถึง**หลักธรรม ๕ ประการ ที่จะเป็นเหตุให้เกิดความรักใคร่สนิทสนมกัน** เพราะว่าคนเราที่เกิดมาทุกคน มีความประสงค์ที่เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่ง คืออยากที่จะให้คนอื่นรักใคร่เมตตาปรานี แม้เราจะมีความรู้สึกชิงชังบุคคลผู้อื่นบ้างในบางครั้งบางคราว แต่ก็ยังปรารถนาที่จะให้คนอื่นมีความรักใคร่เมตตาปรานีต่อตนเองอยู่นั้นเอง การที่จะให้เป็นอย่างนั้นได้ ต้องอาศัยเหตุปัจจัยหลายอย่างหลายประการ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงทราบดีว่า ความรู้สึกของคนทั้งหลายเป็นอย่างนั้นเหมือนกัน คืออยากที่จะให้คนอื่นรักใคร่เมตตาปรานีต่อตนเอง จึงได้แสดงหลักธรรมไว้เป็นประการต่าง ๆ เพื่อเป็นเหตุเป็นปัจจัยประสานให้คนทั้งหลายมีความปรารถนาเหมือนกันอย่างนั้นได้ประสบความสำเร็จ คือให้คนอื่น ได้รักใคร่เมตตาปรานีตนได้ ซึ่งในบรรดาหลักธรรมเหล่านั้น สำหรับปาฐกถาธรรมวันนี้ ขอนำเอาหลักธรรม ๕ ประการมากล่าว เพื่อให้ท่านทั้งหลายได้พิจารณาและเมื่อปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นรักใคร่เมตตา

...การที่จะทำความคิดความเห็นของตนให้ถูกต้องมีเหตุมีผลนั้น จึงต้องถูกต้อง และมีเหตุมีผลที่เป็นหลักกลาง ไม่ใช่ยึดเอาตนเป็นใหญ่ หลักกลางนั้นที่สำคัญก็คือขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นเอง...

ปรานีก็จะได้ลองประพฤติปฏิบัติดู ผลก็คงจะเกิดขึ้นตามที่ปรารถนา หลักธรรม ๕ ประการนั้นคือ

ความมีศีล ประการหนึ่ง

ความมีความเห็นที่ถูกต้อง ประการหนึ่ง

การตั้งอยู่ในธรรม ประการหนึ่ง

การมีปกติพูดคำสัตย์คำจริง ประการหนึ่ง และ

ประการที่ห้า **คือการทำหน้าที่การงานของตนให้สำเร็จ** อีกประการหนึ่ง

หลักธรรม ๕ ประการนี้แม้จะไม่อธิบายขยายความ ท่านทั้งหลายก็จะนึกเห็นได้ว่า ถ้าปฏิบัติในหลัก ๕ ประการนี้แล้ว คนทั้งหลายจะรักใคร่เมตตาปรานีอย่างไม่ต้องสงสัย

ประการต้นคือ **ศีล** ความหมายในทางศาสนาโดยตรงนั้นเป็นที่ทราบกันอยู่โดยทั่วไปแล้ว แต่ขอกล่าวในที่นี้เพื่อเป็นแนวทางที่จะให้เห็นได้ว่า ถ้าทำอย่างนี้ปฏิบัติอย่างนี้จะทำให้คนอื่นรักใคร่เมตตาปรานี **ความเป็นผู้มีศีล**ที่จะขอกล่าวในที่นี้ ก็คือ **ความประพฤติปฏิบัติที่เรียบร้อยงดงาม** เมื่อจะทำจะพูดก็ทำให้เรียบร้อยงดงาม พูดให้เรียบร้อยงดงาม เรื่องทำเรื่องพูดที่จะให้งดงามนั้นแม้นจะไม่อธิบายให้กว้างก็เป็นที่เข้าใจกัน แม้จะไม่ต้องทำหรือต้องพูดอย่างชนิดที่กว้างขวางออกไป เพียงแต่อยู่ในอิริยาบถสี่ประการให้เรียบร้อยงดงามก็น่ารักแล้ว ไม่ว่าเด็กไม่ว่าผู้ใหญ่ ในบ้านเมืองของเราถือวัฒนธรรมตามแนวของพระศาสนา ถือจรรยา ถือมรรยาทว่าต้องเป็นคนเรียบร้อยสงบเสงี่ยม พูดจาพาทีก็ไพเราะนิ่มนวลไม่กระโชกโฮกฮาก ไม่เป็นคำที่หยาบคายไม่สุภาพ ลักษณะดังกล่าวถ้าผู้ใดทำได้ผู้นั้นก็จะเป็น ที่รักใคร่เมตตาปรานี เด็กคนใดทำได้อย่างนี้ก็น่าเมตตาปรานี ผู้ใหญ่ทำได้อย่างนี้ก็น่าเคารพน่านับถือ น่าเคารพน่านับถือนั้นก็อยู่ในกระบวนการของความรักนั่นเอง รักใคร่เมตตาปรานีนั่นเอง ความเป็นผู้มีศีลแม้นในทางพระพุทธศาสนาจะวางหลักไว้สูง ถึงกับเป็นฐานแห่งผู้มีสมาธิ และรวมไปถึงอาการในมรรคมีองค์แปดประการ แต่ข้อปฏิบัติประจำวันที่ทำให้เรียบร้อยงดงามก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ยิ่งในยุคปัจจุบันยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น เพราะต่างคนต่างก็รีบเร่ง ต่างคนต่างก็จะต้องทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ให้ทันอกทันใจโดยเฉพาะในสังคมเมือง ก็จะต้องแข่งขันให้ทันกับเวลา แม้แต่การเดินทางก็มีปัญหาโดยประการต่าง ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะเป็นเหตุให้ยกขึ้นมาอ้างได้ว่า ไม่สามารถทำให้เกิดเป็นศีลขึ้นมาได้ ให้เรียบร้อยงดงามขึ้นมาได้ แต่นั้นก็เป็นแต่เพียงข้ออ้างเท่านั้นที่จริงถ้าตั้งใจให้ดีแล้วก็สามารถที่จะทำให้เรียบร้อยงดงามขึ้นมาได้ เพราะว่า

"ศีล" หลักใหญ่ก็คือ **"ความตั้งใจ"** หรือเรียกเป็นคำพระว่า "**เจตนา**" นั่นเอง คือตั้งใจว่าจะให้เรียบร้อย ตั้งใจว่าจะให้งดงาม ตั้งใจอยู่เสมอ คนเราที่ยังเป็นสามัญชนอยู่นั้นจะให้เรียบร้อยงดงามอยู่ตลอดนั้นไม่ได้เป็นธรรมดา แต่ว่าจะให้ความไม่เรียบร้อยงดงามมีมากกว่า ความเรียบร้อยงดงามนั้นก็ไม่เหมาะสม ไม่สมกับความเป็นสามัญชนคนธรรมดา ก็จะลดชั้นของตนลงไปต่ำกว่าสามัญชนธรรมดา ซึ่งทางศาสนามีคำเรียกอีก อย่างหนึ่งโดยเฉพาะว่าเป็นอันธพาลปุถุชน คือเป็นคนมืดเป็นคนบอด ไม่มีเหตุไม่มีผลในการที่จะปรับแม้แต่ตนเองให้เกิดความเรียบร้อยงดงามจะทำอย่างไรบ้างให้เกิดความเรียบร้อยงดงามจะไม่ต้องอธิบายขยายความออกไปมาก เพียงแต่พูดว่าจะทำอะไรก็ให้เรียบร้อยงดงาม จะพูดอะไรก็ให้น่าฟังเรียบร้อยงดงามเท่านั้นก็พอเข้าใจกันอยู่แล้ว จึงเหลือแต่ว่าจะต้องตั้งใจอยู่เสมอว่า เราต้องการให้คนอื่นเขารักเรา จึงต้องทำให้เรียบร้อยงดงาม จะแสดงกิริยาอาการทางกาย ทางวาจา เมื่อไหร่ก็ต้องให้มีความงดงามมากกว่าความไม่งดงาม จะต้องให้มีความเรียบร้อยมากกว่าความไม่เรียบร้อย เพียงเท่านี้แหละก็จะเป็นเหตุให้น่ารักใคร่น่าเมตตาปรานี นี้เป็นประการที่หนึ่ง

ประการที่สอง **ความถึงพร้อมด้วยความเห็นที่ถูกต้อง** คือการปรับความเห็น ความคิดของตนเองให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องมีเหตุมีผล และเหตุผลนั้นจะต้องมีหลักไม่ใช่ถือเอาเหตุผลของตนเองเป็นสำคัญ เพราะว่าคนที่ยังเป็นปุถุชนอยู่ ยังเป็นสามัญชนอยู่นั้น

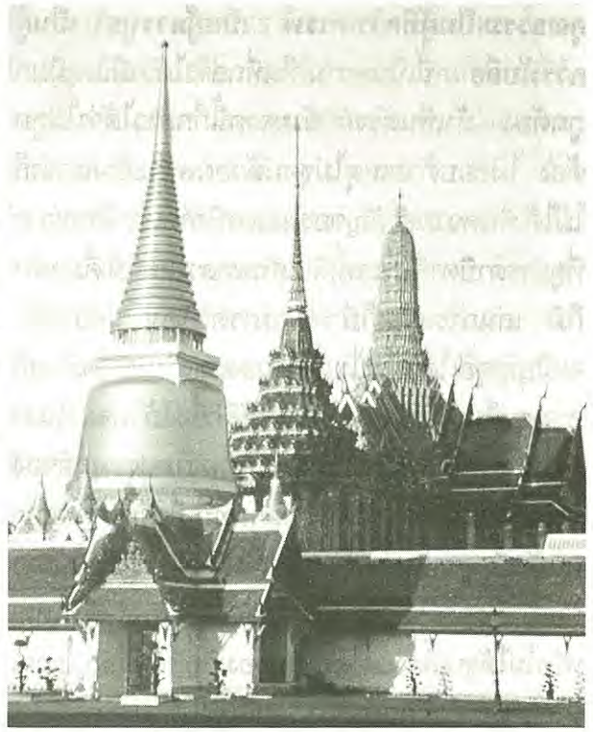

มักจะตั้งเหตุตั้งผลขึ้นมาตามความคิดเห็นของตนเอง จะตั้งเหตุตั้งผลอย่างไรก็จะนึกตามที่ตนชอบเป็นใหญ่ ดังนั้น**การที่จะทำความคิดความเห็นของตนให้ถูกต้องมีเหตุมีผลนั้น จึงต้องถูกต้องและมีเหตุมีผลที่เป็นหลักกลาง ไม่ใช่ยึดเอาตนเป็นใหญ่** หลักกลางนั้นที่สำคัญก็คือขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นเอง พระพุทธองค์ทรงสอนว่าความเห็นที่ถูกต้องเป็นอย่างไร ความเห็นที่มีเหตุมีผลเป็นอย่างไร ก็พิจารณาปฏิบัติตามแนวนั้น เช่นพระพุทธองค์ทรงตรัสสอนว่าความเห็นที่ถูกต้องอย่างธรรมดา เช่นเห็นว่า**มารดาบิดาเป็นผู้มีพระคุณ ครูบาอาจารย์เป็นผู้มีพระคุณ ผู้ที่มี**

คุณธรรมเป็นผู้ที่ควรเคารพ เป็นผู้ควรบูชา เป็นผู้ควรนับถือ นี้เป็นความเห็นที่กล่าวได้ว่ามีเหตุมีผลถูกต้อง ถ้าเห็นตรงกันข้ามจากนี้ก็กล่าวได้ว่าไม่ถูกต้อง ไม่ชอบด้วยเหตุไม่ชอบด้วยผล จะอ้างเอาว่าก็ไม่ได้เห็นความสำคัญของมารดาบิดาอะไรนัก เท่า ๆ ที่ดูมารดาบิดาก็ประพฤติเสเพลเหลวไหลก็มี ดื่มเหล้าก็มี เล่นการพนันก็มี เมื่อมารดาบิดาเป็นอย่างนั้นจะมีบุญคุณได้อย่างไร ถ้ามองแต่เพียงด้านเดียวก็อาจจะเห็นว่าถูก แต่ถ้ามองให้ลึกซึ้งแล้วก็จะเห็นว่ายังไม่ถูกแท้ เพราะนั่นเป็นเรื่องความประพฤติของท่านเอง แต่ว่าความดีความงามที่มีเนื่องกับชีวิตของตนนั้นมีอยู่ เช่นว่า ท่านได้ให้น้ำนม ท่านได้ให้ข้าวป้อน ท่านได้ทนุถนอม ได้ชุบเลี้ยงมาจนเติบใหญ่ หรือไม่ได้ชุบเลี้ยงแต่ได้อาศัยท้องเกิดก็นับว่ามีบุญคุณมากอยู่แล้วถ้านึกอย่างนี้ก็เรียกว่าชอบด้วยเหตุด้วยผล ไม่เอาความประพฤติ ส่วนตนของท่านขึ้นมาบังแล้วมองไม่เห็นความดีที่ท่านมีอยู่ต่อตนอย่างนี้แหละเป็นตัวอย่างอย่างหนึ่งของความเห็นที่ถูกต้องมีเหตุมีผล

ความเห็นที่ถูกต้องที่สูงขึ้นไปในทางพระพุทธศาสนานั้น **ได้แก่เห็นตรงตามความเป็นจริงของชีวิตร่างกายของแต่ละคน ๆ** โดยเฉพาะของตนเองก่อนว่าโดยความเป็นจริงแล้วเป็นอย่างไร เป็นของเราแน่หรือว่าเป็นอะไรแน่ การที่จะเห็นลงไปอย่างนี้เป็นการปฏิบัติธรรม เป็นความเห็นที่สูงขึ้นไป และถ้าผู้ใดสามารถที่จะประคองใจของตนให้สงบ เห็นตรงลงไปอย่างนี้อย่างชัดเจนได้ผู้นั้นก็จะมีความเห็นที่กว้างขวางและเข้าถึงความเห็นที่เป็นสัมมาทิฏฐิได้อย่างชัดเจน และนั้นแหละเป็นทางหลุดพ้นไปจากสิ่งมัวหมองทั้งหลายทั้งปวง ที่พระท่านเรียกว่าหลุดพ้นจากกิเลส แต่ว่าการที่จะทำได้ไปถึงขั้นนั้นเป็นเรื่องต้องปฏิบัติโดยเฉพาะ ในที่นี้มาพูดกันแต่ในข้อที่จะปฏิบัติได้อย่างธรรมดา ว่าเราต้องการให้ผู้อื่นรักใคร่มีเมตตาปรานี เราจึงต้องปรับความคิด ความเห็นของเราให้มีเหตุมีผลถูกต้อง ไม่ดื้อไม่รั้น ไม่ถือเอาความคิดเห็นของตนเป็นหลัก คอยฟังคอยดู เขาว่าเขาพูดกันอย่างไร เขาคิดกันอย่างไร เขาแสดงออกอย่างไร แม้ผู้นั้นจะเป็นใครก็ตามก็คอยที่จะสังเกตคอยที่จะฟังว่าเขาเห็นอย่างไร เขาคิดอย่างไร แล้วปรับให้เข้าเป็นอันเดียวกันที่ถูกต้องการปรับความเห็นความคิดอย่างนี้แหละเป็นเรื่องสำคัญ จะทำให้คนอื่นเห็นได้ว่าผู้นี้ไม่ถือเอาแต่ความคิดเห็นของตัวเองเป็นหลัก ผู้นี้ยอมเคารพความคิดความเห็นของผู้อื่น เพราะคนเราก็มีความคิดความเห็นด้วยกันทั้งนั้น อาจจะลึกตื้นแตกต่างกันบ้าง แต่ก็มีความเห็นด้วยกันทั้งนั้น และความเห็นของแต่ละคนควรแก่ความเคารพ เขาเห็นอย่างไรเราต้องยอมเคารพแต่ต้องชอบด้วยเหตุด้วยผล นี้เป็นประการที่สอง

ประการที่สาม **การตั้งอยู่ในธรรม โดยความหมายสูงนั้น** ก็คือ **ตั้งอยู่ในมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑** มรรค ๔ ผล ๔ นั้น ก็เป็นที่เข้าใจกันว่าได้แก่ โสดาปัตติมรรค สกิทาคามิมรรค อนาคามิมรรค และอรหัตมรรค ผลก็เช่นเดียวกัน แต่นั้นเป็นเบื้องสูง เป็นเรื่องของพระอริยบุคคล คนที่เป็นสามัญชนโดยทั่วไปอยากจะให้คนอื่นรักใคร่เมตตา

...คำจริงนั้นเป็นที่ปรารถนากันทุกคน ใคร ๆ ก็อยากจะได้ฟังคำจริงกันทั้งนั้น แม้ตนเองชอบพูดคำที่ตรงกันข้ามกับคำจริงคือคำเท็จ แต่ก็อยากจะฟังแต่คำจริง เกลียดนักที่ใครจะพูดเท็จกับตนเอง แม้แต่เท็จเล็กเท็จน้อยก็ไม่อยากได้ยิน คนไหนเป็นคนที่ชอบพูดเท็จก็ไม่อยากให้เข้ามาอยู่ใกล้ ไม่ต้องการให้มาร่วมการร่วมงาน..

ปรานี ต้องเป็นคนที่ตั้งอยู่ในธรรม คือสามารถที่จะน้อมนำจิตใจของตนให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับธรรมะได้ สามารถที่จะนำเอาธรรมะธรรมดานี่แหละมาประพฤติปฏิบัติได้ ยกตัวอย่างเช่น**เป็นคนมีกตัญญูกตเวทิตาธรรม เป็นผู้รู้จักรักแม่ เป็นผู้รู้จักรักพ่อ เป็นคนรู้จักรักผู้มีคุณธรรม เป็นผู้รู้จักรักแผ่นดิน เป็นผู้รู้จักรักบ้านเมือง เป็นผู้รู้จักรักสถาบันที่สำคัญในชาติบ้านเมืองของตนเอง** คุณธรรมอย่างธรรมดาอย่างนี้แหละ ถ้าสามารถที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ก็น่ารัก เพราะคนไหนรักพ่อรักแม่คนนั้นไม่ใช่เป็นคนที่น่ารังเกียจ คนไหนรักแผ่นดินของตนคนนั้นไม่ใช่เป็นคนน่ารังเกียจ คุณธรรมอื่น ๆ ที่ธรรมดาสามัญ เช่นว่า **รักความขยัน หมั่นเพียร** ความขยันหมั่นเพียรเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องการ ต้องการที่จะเห็นว่าคนไหนเป็นคนขยันหมั่นเพียร คนที่ทำการทำงานก็อยากได้คนขยันหมั่นเพียร และคนขยันหมั่นเพียรนั่นแหละจะเป็นคนที่น่ารัก น่าเอ็นดู น่าเมตตาปรานี ถ้าต้องการที่จะให้ได้รับความนิยม รักใคร่เมตตาปรานีก็ต้องเป็นคนขยันหมั่นเพียร นี้ยกตัวอย่าง มิใช่แต่เพียงอย่างนี้อย่างเดียว กล่าวรวมได้ว่า ได้แก่ ความมีคุณธรรมอย่างธรรมดาสามัญนี่แหละ เมื่อยังเป็นสามัญชนอยู่ก็สร้างชีวิตสร้างใจของตนเองให้มีคุณธรรม เป็นคนมีความขยันหมั่นเพียร **เป็นคนมีความอดทน มีขันติธรรมเป็นคนมีกตัญญูกตเวทิตาธรรม** ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น นี้เป็นประการที่สาม

ประการที่สี่ **มีปกติพูดคำสัตย์คำจริง** เรื่องคำจริงนั้นเป็นที่ปรารถนากันทุกคน ใคร ๆ ก็อยากจะได้ฟังคำจริงกันทั้งนั้น แม้ตนเองชอบพูดคำที่ตรงกันข้ามกับคำจริงคือคำเท็จ แต่ก็อยากจะฟังแต่คำจริง เกลียดนักที่ใครจะพูดเท็จกับตนเอง แม้แต่เท็จเล็กเท็จน้อยก็ไม่อยากได้ยิน คนไหนเป็นคนที่ชอบพูดเท็จก็ไม่อยากให้เข้ามาอยู่ใกล้ ไม่ต้องการให้มาร่วมการร่วมงาน ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดเจนว่า คนไหนถ้ามีปกติพูดคำจริง คนนั้นน่ารักใคร่ น่าเมตตาปรานี น่าร่วมการร่วมงาน น่าไว้วางใจ คนที่ยังเป็นสามัญชนอยู่ จะให้มีความจริงอยู่ตลอดเวลานั้นเป็นไปไม่ได้ คือจะพูดแต่คำจริงอยู่เรื่อยเป็นไปไม่ได้ เพราะยังเป็นสามัญชนอยู่ ก็ย่อมจะมีคำที่ล่อแหลมต่อคำเท็จโดยเหตุโดยผลโดยประการต่าง ๆ แต่ว่าจะอย่างไรก็ตามต้องพยายามที่จะให้คำจริงนั้นหรือ

การพูดจริงมีมากกว่าการพูดเท็จ **ให้นึกอยู่เสมอว่าการพูดคำจริงนั้นมีค่ามีราคา** คำพูดที่จะมีค่ามีราคานั้นอย่างหนึ่งก็คือต้องเป็นคำพูดที่จริง จะสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้นแก่ตนเองด้วย นอกจากความรักใคร่เมตตาปรานี ในทางพระพุทธศาสนาสอนเรื่องนี้ไว้มากจนกระทั่งว่าในองค์ ๕ ประการ ก็พูดถึงการงดเว้นจากการกล่าวเท็จ ความจริงในระดับนี้เป็นความจริงที่สามัญชนสามารถทำได้ **จริงยิ่งขึ้นไปกว่านั้นก็คือจริงในอริยสัจ ๔** ซึ่งเป็นเรื่องที่สูงในการปฏิบัติธรรม แต่ก็ควรจะทราบและศึกษาเข้าไว้ เมื่อนำชีวิตของตนให้ตั้งอยู่ในสัจจะธรรมดาได้แล้ว ในความจริงธรรมดาให้ได้มากแล้วก็ควรที่จะก้าวขึ้นไปสู่ความจริงที่สูงยิ่งขึ้นไปกว่านั้น

ประการที่ห้า **การทำหน้าที่การงานของตนให้สำเร็จ** คนเราทุกคนมีหน้าที่การงานด้วยกันทั้งนั้นไม่ว่าผู้น้อยไม่ว่าผู้ใหญ่ แม้แต่เด็กน้อยก็มีการมีงานตามลักษณะของบุคคลตามเพศตามวัย จุดที่สำคัญจึงอยู่ที่ว่าได้ทำหน้าที่นั้นให้สำเร็จเรียบร้อยลงไป ไม่ว่าผู้ใดสถาบันใดก็ต้องการบุคคลที่เป็นผู้ทำหน้าที่การงานของตนให้สำเร็จเรียบร้อย เมื่อมอบหมายการงานใดไปแล้วก็ทำการงานนั้นไม่ให้คั่งค้าง ให้สำเร็จตามที่ได้วางความมุ่งหมายไว้ การทำหน้าที่ของตนให้สำเร็จอย่างธรรมดานี้สามัญชนสามารถที่จะทำได้ และเมื่อทำได้ก็น่ารักใคร่น่าเมตตาปรานี หน้าที่การงานของตนในทางเบื้องสูง สูงขึ้นไปก็คือเมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วต้องทำหน้าที่แห่งความเป็นมนุษย์ให้บริบูรณ์ และยกฐานะแห่งความเป็นมนุษย์นั้นให้สูงขึ้นไปจากความเป็นสามัญชนสู่ความเป็นพระอริยบุคคล ตั้งแต่พระเสขบุคคลจนถึงพระอเสขบุคคล การทำได้อย่างนั้นก็คือการทำหน้าที่แห่งความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ที่สุด

หลักธรรมทั้ง ๕ ประการที่กล่าวมานี้ไม่ว่าผู้ใดนำไปประพฤติปฏิบัติให้ได้เสียบ้าง คนนั้นก็น่ารักน่าใคร่ น่าเมตตาปรานี บรรดาท่านที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านในเมือง สถาบันที่สูงอย่างพระมหากษัตริย์ ทรงตั้งอยู่ในหลักธรรมทั้ง ๕ ประการนี้ พระองค์จึงทรงเป็นที่รักเป็นที่เคารพ เป็นที่บูชาของคนทั้งหลายอย่างที่เราเคารพบูชาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ และร้องเรียกกันโดยทั่วไปว่า "**พระปิยมหาราช**" พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๘ พระองค์ก็ทรงเป็นที่รักใคร่เคารพบูชาของปวงชนชาวไทย แม้พระองค์จะสวรรคตไปแล้วคนทั้งหลายในชาติบ้านเมืองก็ยังระลึกถึงพระองค์ท่าน เมื่อวันสวรรคตเวียนมาบรรจบคล้ายกับวันนี้อีกวาระหนึ่งคนไทยทั้งชาติก็พากันน้อมใจระลึกถึง เพราะพระองค์ทรงคุณธรรม ๕ ประการ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้นเต็มเปี่ยมบริบูรณ์ คนทั้งหลายโดยทั่วไปในแผ่นดินก็ปรารถนาที่จะให้คนรักใคร่เมตตาปรานีดังที่กล่าวมาแล้วจึงขอให้พิจารณาหลักธรรม ๕ ประการนี้ แล้วปฏิบัติให้เต็มกำลังความสามารถ ในบ้านเมืองของเราก็จะพรั่งพร้อมเต็มไปด้วยความน่ารัก น่าเมตตา น่าปรานี เมื่อบ้านเมืองของเราอยู่ในลักษณะนี้ก็จะคงรักษาความเป็นสยามเมืองยิ้มอยู่ได้ ยังรักษาความเป็นประเทศชาติบ้านเมืองที่ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่ได้ โดยอาศัยหลักธรรม ๕ ประการนี้เอง

วันนี้จึงขอนำมากล่าวไว้ในการแสดงปาฐกถาธรรมทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยที่กล่าวมานี้เป็นการสมควรแก่เวลา ขอความสุขสวัสดีจงมีแก่ท่านผู้ฟังทุกท่าน

■ ■ ■ ■

พระวิวัฒน์ ปภากโร
ถอดเทป

อิทธิบาท ๔

โดย
พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

...ผู้ปรารถนาพุทธภูมิ เพื่อความบรรลุคุณธรรมสูงกว่า พระอรหันตสาวก กล่าวคือ ปรารถนาตรัสรู้เป็น "พระปัจเจกพุทธเจ้า" หรือตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณด้วยพระองค์เองเป็น "พระสัมมาสัมพุทธเจ้า" ก็จะต้องอาศัยระยะเวลาของการสั่งสมบารมีทั้ง ๓๐ นี้ นานกว่าการสร้างบารมีของพระอรหันตสาวกเป็นอย่างมาก...

คำว่า **อิทธิบาท ๔** หมายความถึงทางปฏิบัติเพื่อบรรลุความสำเร็จในกิจตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงว่าเป็นองค์ธรรมปฏิบัติเครื่องช่วยให้ตรัสรู้อันชื่อว่า**โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ** แต่เฉพาะอิทธิบาทนั้น มีอยู่ ๔ ประการด้วยกัน คือ

ฉันทะ ได้แก่ความมีใจรักที่จะปฏิบัติกิจนั้นให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งใจไว้ คำว่า "ใจรัก" นี้มีอยู่ ๒ ประการ คือ รักในกิจที่จะปฏิบัติ และรักในผลอันจะเกิดแต่กิจที่ปฏิบัตินั้นเองด้วย หากไม่มีใจรักที่จะปฏิบัติกิจเพื่อความบรรลุวัตถุประสงค์นั้นแล้วย่อมยากที่จะบรรลุความสำเร็จในกิจตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้นั้นได้ นี้ข้อหนึ่ง

วิริยะ ได้แก่ความพากเพียรพยายาม ไม่ย่อท้อหรือเกียจคร้านในการปฏิบัติกิจนั้น จนกว่าจะสำเร็จผลสมตามความมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ นี้อีกข้อหนึ่ง

จิตตะ ได้แก่ความที่มีใจอันจดจ่ออยู่ในกิจที่ตั้งใจปฏิบัตินั้น เพื่อบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยไม่ทอดทิ้งหรือวางธุระเสียกลางคัน นี้อีกข้อหนึ่ง

วิมังสา ได้แก่ความมีสติพิจารณาสอดส่องแนวทางปฏิบัติกิจนั้นด้วยปัญญา เพื่อให้ดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ หากมีปัญหาในทางปฏิบัติ ก็พึงมีสติรู้ และใช้ปัญญาพิจารณาแก้ไขแนวทางปฏิบัตินั้นให้ได้ผลที่ดี ที่ตรง และที่บริสุทธิ์ สมบูรณ์ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

นี้เป็นทางปฏิบัติ ๔ ประการ ชื่อว่า **"อิทธิบาท ๔"** เครื่องช่วยให้ผู้ปฏิบัติบรรลุความสำเร็จในกิจทั้งปวงตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับผู้ศึกษาพระสัทธรรมและปฏิบัติพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ตรัสไว้ดีแล้วนั้น **"อิทธิบาท"** เป็นองค์ ๔ ในโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ เครื่องช่วยให้ผู้ศึกษาและปฏิบัติพระสัทธรรมตรัสรู้ในพระอริยสัจทั้ง ๔ ตามพระพุทธองค์ เพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวกิเลส ตัณหาอุปาทาน อันมีวิชชาเป็นมูลรากฝ่ายเกิดแห่งทุกข์ทั้งปวง และเพื่อความบรรลุมรรค ผล นิพพาน ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์อันถาวร ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาและปฏิบัติพระสัทธรรมในบวรพระพุทธศาสนาได้

ก่อนที่จะทำความเข้าใจในอิทธิบาท ๔ ในรายละเอียด ผู้ศึกษาและปฏิบัติพระสัทธรรมพึงพิจารณาถึงเป้าหมายหลักดังที่กล่าวนี้ด้วย แล้วจึงยกเอาอิทธิบาท ๔ มาใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ เพื่อบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้นี้ด้วยดีมีประสิทธิภาพ หากผู้ปฏิบัติมิได้พิจารณาเป้าหมายหลัก คือ

...การพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์หรือตั้งเป้าหมายในการศึกษาและปฏิบัติพระสัทธรรมนี้ ยังจัดเป็น "บุญกุศล" คือ ความดี ซึ่งเมื่อแก่กล้าเข้าก็จะเป็นอธิษฐานบารมี...

กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ให้เป็นที่แน่นอนดังนี้แล้ว การศึกษาและปฏิบัติพระสัทธรรมนั้นก็อาจจะเลอะเลือนออกนอกลู่นอกทางได้ และการปฏิบัติธรรมย่อมจะดำเนินไปอย่างเปะปะไร้จุดหมายหรือหลักการที่สมควร และก็เป็นแต่เพียงการปฏิบัติตาม ๆ เขาไปเท่านั้นเอง ก็จะมีผลดุจเดียวดั่งการแล่นเรือโดยไม่มีหางเสือ

อนึ่ง ยังมีข้อที่ควรสังเกตไว้ด้วยว่า การพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์หรือตั้งเป้าหมายในการศึกษาและปฏิบัติพระสัทธรรมนี้ ยังจัดเป็น"**บุญกุศล**" คือความดี ซึ่งเมื่อแก่กล้าเข้าก็จะเป็น**อธิษฐานบารมี** สั่งสมอยู่ในจิต ซึ่งจะเป็นพลวปัจจัยให้ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถตรัสรู้พระอริยสัจธรรม เพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวกิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายได้บรรลุมรรค ผล นิพพานตามศักดิ์แห่งบารมีต่อไปได้ อธิษฐานบารมีนี้ เมื่อแก่กล้ายิ่งขึ้นไปอีกก็จะกลั่นตัวเองเป็น **อธิษฐานอุปบารมี** และเมื่อแก่กล้ายิ่งขึ้นอีกก็จะกลั่นตัวเองเป็น**อธิษฐานปรมัตถบารมี** ซึ่งเป็นบารมีสูงสุดข้อหนึ่งในปรมัตถบารมี ๑๐ ประการ ซึ่งได้แก่ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา ซึ่งเมื่อผู้ปฏิบัติธรรมได้บำเพ็ญบารมี ทั้ง ๑๐ ประการเหล่านี้แก่กล้าขึ้น ก็จะกลั่นตัวเองเป็น **อุปบารมี** และ **ปรมัตถบารมี** ต่อไปตามลำดับ รวมเรียกว่า บารมี ๓๐ซึ่งผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรมก็พึงต้องบำเพ็ญควบคู่กันไปกับการปฏิบัติธรรมข้ออื่น ๆ เพื่อเป็นพลวปัจจัยในการตรัสรู้พระอริยสัจธรรมหรือพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณอีกด้วยเช่นเดียวกัน

อนึ่ง ยังมีข้อที่พึงสังเกตต่อไปอีกว่า ผู้ตั้งความปรารถนาบรรลุคุณธรรม กล่าวคือ**ความตรัสรู้ พระอริยสัจ** (สำหรับผู้ปรารถนาเป็นพระอรหันตสาวก) หรือ**พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ** (ในกรณีผู้ปรารถนาพุทธภูมิ) เพื่อความสิ้นไปแห่งกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เหตุแห่งทุกข์ทั้งหลาย และเพื่อความบรรลุมรรค ผล นิพพาน ในระดับที่แตกต่างกันนั้น บารมีทั้ง ๓๐ ที่ผู้ปฏิบัติธรรมจะต้องสั่งสมก็ย่อมมากน้อยกว่ากัน และต้องอาศัยระยะเวลาในการสั่งสมบารมีดังกล่าวนานกว่ากันตามระดับภูมิธรรมที่ตั้งความปรารถนาไว้ เช่นว่าผู้ปรารถนาจะบรรลุคุณธรรมในขั้น **ปกติสาวก** ก็เพียงแต่สั่งสมบารมี ๓๐ ในระดับขั้นพื้นฐานพอที่จะเป็นพลวปัจจัยในความตรัสรู้และให้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ในระดับนี้ได้ ซึ่งจัดเป็นบารมีขั้นต่ำสุดของพระอรหันตสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และอาศัยระยะเวลาในการสั่งสมบารมีน้อยกว่าผู้ปรารถนาการบรรลุคุณธรรมในขั้นที่สูงยิ่งขึ้นไปกว่านี้อีก เช่น **ผู้ปรารถนา เป็นพระพุทธมารดา, พุทธบิดา, พระอสีติมหาสาวก** ผู้ที่พระพุทธองค์ได้ทรงยกย่องเป็นที่เอตทัคคะในทางใดทางหนึ่งหรือหลายทาง หรือที่มิได้ทรงยกย่องเป็น ที่เอตทัคคะแต่เป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า, **พระพุทธอุปัฏฐาก, พระอัครสาวก**เบื้องซ้าย เบื้องขวา หรือ**ผู้ปรารถนาพุทธภูมิ** เพื่อความบรรลุคุณธรรมสูงกว่าพระอรหันตสาวกกล่าวคือ ปรารถนาตรัสรู้เป็น"**พระปัจเจกพุทธเจ้า**" ก็จะต้องอาศัยระยะเวลาของการสั่งสมบารมีทั้ง ๓๐ นี้นานกว่าการสร้างบารมีของพระอรหันตสาวกเป็นอย่างมาก และจัดเป็นบารมีสูงที่สุด

โดยเหตุนี้ ผู้ปฏิบัติธรรมบางท่านที่ได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมมาแก่กล้าพอสมควรที่จะหยั่งรู้กำลังบารมีของตนจึงมักจะตั้งจิตอธิษฐานกำหนดเป้าหมายแห่งการตรัสรู้เพื่อความบรรลุคุณธรรมตามศักดิ์แห่งบารมีของตนแล้วก็ยกเอาอิทธิบาทธรรมทั้ง ๔ มาเป็นแนวทางดำเนินไปเพื่อบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้อธิษฐานหรือกำหนดไว้ต่อไป

นอกจากเป้าหมายหลัก คือ ความตรัสรู้พระอริยสัจทั้ง ๔ เพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวกิเลส ตัณหา อุปาทานและความบรรลุมรรค ผล นิพพาน โดยทั่วไปแล้ว หากผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรมจะปรารถนาคุณวิเศษอื่นประกอบการบรรลุคุณธรรมดังที่กล่าวนั้นด้วย ก็จะตั้งความปรารถนาโดยอธิษฐานจิตไว้เนือง ๆ ในขณะที่บำเพ็ญบารมี เพื่อบรรลุคุณธรรมดังกล่าวต่อไปด้วย เช่น ความปรารถนาในการบรรลุ **วิชชา ๓, วิชชา ๘, อภิญญา ๖, จตุปฏิสัมภิทาญาณ,** หรือ**สูงขึ้นไปในกรณีบำเพ็ญบารมีเพื่อตรัสรู้เป็น พระพุทธเจ้า ก็อธิษฐานปรารถนา ทศพลญาณ** และ ญาณเครื่องช่วยในการโปรดสัตว์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้แก่ "**อาสยานุสยญาณ**" คือ ญาณหยั่งรู้อัธยาศัยของสัตว์ และ "**อินทริยปโรปริยัตติญาณ**" คือ ญาณหยั่งรู้อินทรีย์ของสัตว์ทั้งหลายว่ามีแก่กล้ากว่ากันเพียงใดเป็นต้น นี้เฉพาะความปรารถนาของพระโพธิสัตว์ผู้ปรารถนาความตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ซึ่งจัดเป็นความปรารถนาสูงที่สุด ที่จะต้องอาศัยระยะเวลาในการสั่งสมบารมีนานกว่าพระอรหันตสาวกมาก

ไม่ว่าผู้ศึกษาและปฏิบัติธรรมจะปรารถนาบรรลุคุณธรรมในระดับใดก็ตามและแม้ผู้ปรารถนาพุทธภูมิก็พึงต้องมีเป้าหมายขั้นพื้นฐาน ๕ ประการดังต่อไปนี้ไว้ด้วยเสมอ กล่าวคือ

๑. **อภิญญาสิทธิ** คือ ความสำเร็จในความรู้แจ้งในปรมัตถธรรมที่ควรรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้แจ้งแทงตลอดในสามัญญลักษณะ คือความเป็น**อนิจจัง ทุกขัง** และ**อนัตตา** ของนามรูป หรือสังขารธรรม ที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งทั้งหลายโดยมีอวิชชาเป็นรากเหง้า ซึ่งนับเป็น สังขตธาตุ สังขตธรรม นี้ประการหนึ่ง ความรู้แจ้งเห็นจริงใน อสังขตธาตุ อสังขตธรรม ได้แก่ **ธรรมกาย** และ**พระนิพพาน** (คือธรรมกายที่ได้ตรัสรู้พระอริยสัจ หรือตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ และได้บรรลุพระอรหัตผลแล้ว) และ**อายตนนิพพาน** (ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวงซึ่งเป็นที่ประทับของพระนิพพานที่เข้าอนุปาทิเสส-

...การรู้เห็นด้วยวิญญาณของกายโลกิยะดังกล่าวนั้น มีขีดความสามารถจำกัดอยู่เพียงการรู้เห็นได้แต่เพียงธรรมชาติในภพสามนี้เท่านั้น ทั้งนี้เพราะดวงวิญญาณยังถูกห่อหุ้มอยู่ด้วยอวิชชา...

นิพพานแล้ว) ว่าเป็น **นิจจัง สุขัง**และ**อัตตา**

พึงสังเกตว่า **ความรู้แจ้งเห็นจริง** ในสามัญญลักษณะของสังขารธรรมโดยมีอวิชชาเป็นรากเหง้าที่จัดเป็นสังขตธาตุ สังขตธรรม ว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา ก็ดี และความรู้แจ้งในอสังขตธาตุ อสังขตธรรม ตามธรรมชาติที่เป็นจริง ว่าเป็นนิจจัง สุขัง และอัตตา ก็ดี **ล้วนแต่เป็นความรู้แจ้งจากการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็นด้วยตาหรือญาณของพระธรรมกาย** ซึ่งเรียกว่า **"ความตรัสรู้"** ทั้งสิ้น **หาใช่เป็นการรู้เห็นด้วยวิญญาณของกายโลกิยะ** (เช่น ของมนุษย์, ทิพย์, พรหม, หรือ อรูปพรหม)ไม่ เพราะการรู้เห็นด้วยวิญญาณของกายโลกิยะดังกล่าวนั้นมีขีดความสามารถจำกัดอยู่เพียงการรู้เห็นได้แต่เพียงธรรมชาติในภพสามนี้เท่านั้น ทั้งนี้เพราะดวงวิญญาณยังถูกห่อหุ้มอยู่ด้วยอวิชชา จึงมีสภาพเหมือนลูกไก่อยู่ในกระเปาะไข่ยังไม่เคยเห็นโลกภายนอก ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติธรรมได้เข้าถึงธรรมกายอันเป็นกายนอกภพ ซึ่งดวงวิญญาณของสัตว์นั้นพ้นจากการถูกห่อหุ้มด้วยอวิชชาแล้ว จึงขยายโตเต็มธาตุเต็มธรรม กลายเป็นญาณะ ซึ่งมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเท่ากับหน้าตักและความสูงของธรรมกายแล้ว และเมื่อผู้ปฏิบัติธรรมเจริญภาวนาต่อไปถึงธรรมกายพระอรหัตแล้วเจริญสมาบัติ ๘ ปล่อยความยินดีในฌานและปล่อยอุปาทานในขันธ์ ๕ หมดทุกกายแล้ว ธรรมกายพระอรหัตหยาบก็จะตกสูญ ณ ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมคือ ตรงศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ธรรมกายที่สุดละเอียดก็จะปรากฏขึ้นในอายตนนิพพาน จึงสามารถรู้เห็นด้วยญาณพระธรรมกายว่า **พระนิพพาน** (คือธรรมกายที่บรรลุ

...พระนิพพาน (คือธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตผลแล้ว) นี้เองที่เป็นกาย นิจจัง สุขัง และอัตตา พ้นจาก อาณัติแห่งพระไตรลักษณ์, ส่วนสังขารธรรมทั้งหลายในภพสามที่จัดเป็นสังขตธาตุ สังขตธรรมนั้น ล้วนแต่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ คือ ความเป็น อนิจจัง ทุกขังและอนัตตาทั้งสิ้น...

พระอรหัตผลแล้ว) นี้เองที่เป็นกาย นิจจัง สุขัง และอัตตา พ้นจากอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์, ส่วนสังขารธรรมทั้งหลายในภพสามที่จัดเป็นสังขตธาตุ สังขตธรรมนั้น ล้วนแต่ต้องตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ คือ ความเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาทั้งสิ้น

ความรู้แจ้งจากการที่ได้ทั้งเห็นและทั้งรู้ด้วยญาณหรือตาพระธรรมกายที่เรียกว่า **"ความตรัสรู้"** จึงมีสภาวะดั่งลูกไก่ได้กระเทาะเปลือกไข่ออกมาเห็นโลกภายนอกตามที่เป็นจริงแล้ว

ความสำเร็จแห่งความรู้แจ้งในลักษณะของธาตุธรรมสองฝ่ายนี้เอง จัดเป็นความรู้แจ้งในขั้นปรมัตถธรรมที่ควรรู้ เป็นความรู้แจ้งโดยการตรัสรู้ขั้นพื้นฐาน สำหรับผู้ปรารถนาการบรรลุมรรค ผลนิพพาน ในทุกระดับภูมิธรรม

แต่ยังมีความรู้แจ้งที่สูงและละเอียดพิสดารยิ่งขึ้นไปกว่านี้อีก ได้แก่ ความรู้แจ้งในธาตุธรรมทั้งหลายของกายในกาย จนสุดกายหยาบและกายละเอียด นับตั้งแต่กายมนุษย์, กายทิพย์, กายพรหม, กายอรูปพรหม, และธรรมกาย ตลอดทั้งกายภาคผู้เลี้ยง, ภาคผู้สอด, ภาคผู้ส่ง, ภาคผู้สั่ง, ภาคผู้บังคับ, ภาคผู้ปกครอง, และต้น ๆ ธาตุ ต้น ๆ ธรรม ฯลฯ ของทุกสี, ทุกสาย (ได้แก่สายขาว, สายดำ และสายกลาง ๆ) กับทั้งความรู้แจ้งในธาตุธรรมของ อากาศโลก, ขันธโลก, สัตวโลก, นิพพานถอดกาย, นิพพานเป็น, ภพสาม, โลกันต์, และจักรวาล ฯลฯ เป็นต้น เหล่านี้เป็นการตรัสรู้ของผู้ปรารถนาพระสัพพัญญุตญาณหรือพระสัมมาสัมโพธิญาณ

๒. ปริญญาสิทธิ คือ ความสำเร็จแห่งความรู้แจ้งในทุกขสัจที่ควรรู้ ได้แก่ ความรู้แจ้งในลักษณะของทุกข์ ทั้งที่เห็นได้ง่ายและที่เห็นได้ยากสำหรับปุถุชน ซึ่งจะกล่าวโดยส่วนรวม คือความรู้แจ้งในลักษณะของทุกข์ตามที่เป็นจริงว่าอุปาทานในขันธ์ ๕ นั้นเองเป็นตัวทุกข์ และความรู้แจ้งดังที่กล่าวนี้ ก็เป็นความรู้แจ้งจากการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็นด้วยญาณของพระธรรมกาย ซึ่งเรียกว่าเป็นความตรัสรู้นั่นเอง และก็ต้องเป็นไปในญาณ ๓ คือ **สัจญาณ** คือความรู้แจ้งว่าทุกข์นี้มีจริงอย่างไร **กิจญาณ** คือความรู้แจ้งว่าทุกข์เหล่านี้พึงกำจัดให้หมดสิ้นไป และ **กตญาณ** คือความรู้แจ้งว่าทุกข์เหล่านี้ได้กำจัดให้หมดสิ้นไปแล้วเพียงใด

๓. ปหานสิทธิ คือ ความสำเร็จในการปหาน-สมุทัยสัจที่ควรปหาน ซึ่งเป็นไปในญาณ ๓ อีกเช่นกัน กล่าวคือ สัจญาณ คือความรู้แจ้งจากการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็นว่า **"อวิชชา"** เป็นมูลรากฝ่ายเกิดทุกข์ทั้งมวล, อาสวกิเลส ตัณหา อุปาทานในขันธ์ ๕ หรือสังขารธรรมทั้งหลาย เป็นเหตุให้เกิดทุกข์อย่างไร และมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันให้เกิดทุกข์ที่เรียกว่า **"ปฏิจจสมุปบาทธรรม"** อย่างไร และ **"สัญโญชน์"** คือกิเลสเครื่องร้อยรัดให้สัตว์ติดอยู่กับโลกอย่างไร ตามที่เป็นจริง กิจญาณ ความรู้แจ้งว่าสมุทัยเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายเหล่านี้ พึงต้องกำจัดให้หมดสิ้นไปโดยเด็ดขาด และ กตญาณ ความรู้แจ้งว่าสมุทัยเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายเหล่านี้ได้กำจัดให้หมดสิ้นไปโดยเด็ดขาดแล้วตามที่เป็นจริง เป็นต้น

๔. สัจฉิกิริยาสิทธิ เป็นความสำเร็จแห่งความเห็นแจ้งในนิโรธสัจตามที่ควรเห็นแจ้ง ก็เป็นความเห็นแจ้งจากการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็นด้วยญาณพระธรรมกาย ซึ่งเรียกว่าตรัสรู้อีกเช่นกันและความเห็นแจ้งนี้จะต้องเป็นไปในญาณ ๓ กล่าวคือ สัจญาณ คือความเห็นแจ้งว่านิโรธคือสภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับนั้นมีจริงอย่างไร กิจญาณ คือความเห็นแจ้งว่านิโรธนี้เป็นสิ่งที่พึงทำให้แจ้งอย่างไร และกตญาณ คือความเห็นแจ้งว่านิโรธนี้ได้ทำให้แจ้งแล้ว

๕. ภาวนาสิทธิ คือ ความสำเร็จในการเจริญแห่งมรรคสัจที่ควรเจริญ มรรคสัจนี้ได้แก่มรรคมีองค์ ๘ ซึ่งกล่าวโดยย่อก็ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ความสำเร็จแห่งการเจริญมรรคสัจทั้ง ๘ ประการเหล่านี้ก็ต้องเป็นไปในญาณ ๓ กล่าวคือ สัจญาณ ความเห็นแจ้งว่ามรรคสัจทั้ง ๘ ประการนี้เป็นทางปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ได้จริง กิจญาณ ความเห็นแจ้งว่าอริยมรรคทั้ง ๘ นี้เป็นทางที่พึงต้องเจริญ และกตญาณ ความเห็นแจ้งว่าอริยมรรคมีองค์ ๘ นั้นได้เจริญแล้ว

อนึ่ง ความสำเร็จแห่งกิจภาวนาอื่นหากได้มีความปรารถนาไว้ อย่างเช่นความสำเร็จในสมาบัติ ๘ (รูปฌาน ๔ และอรูปฌาน ๔,) วิชชา ๓, วิชชา ๘, อภิญญา ๖, จตุปฏิสัมภิทาญาณ และที่สูงขึ้นไปเป็นทศพลญาณ รวมทั้งญาณ อันเป็นธรรมเครื่องช่วยในการโปรดสัตว์ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฯลฯ ก็สงเคราะห์เข้าในข้อภาวนาสิทธินี้ด้วย

ความเห็นแจ้งจากการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็นด้วยญาณพระธรรมกาย ที่เรียกว่า **"ความตรัสรู้"** ในธรรมที่ควรรู้ทั้งหลายเหล่านี้เอง ที่สามารถช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถกำจัดสมุทัยเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลาย และได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ตามศักดิ์แห่งบารมี

...ความเห็นแจ้งจากการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็นด้วยญาณพระธรรมกาย ที่เรียกว่า "ความตรัสรู้" ในธรรมที่ควรรู้ทั้งหลายเหล่านี้เอง ที่สามารถช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถกำจัดสมุทัย เหตุแห่งทุกข์ทั้งหลาย และได้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ตามศักดิ์แห่งบารมี..

และ **ธรรมกายที่ได้บรรลุพระอรหัตผลแล้ว** ไม่ว่าจากการตรัสรู้พระอริยสัจ หรือสูงขึ้นไปเป็นความตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ตามเรียกว่า **พระนิพพาน** ซึ่งถ้าเข้าอายตนนิพพานในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่ เรียกว่า **สอุปาทิเสสนิพพาน** และถ้าเข้าอายตนนิพพานเมื่อกายเนื้อแตกทำลาย คือ ตายแล้ว เรียกว่า **อนุปาทิเสสนิพพาน**

อนึ่ง ยังมีข้อที่น่าสังเกตต่อไปอีกว่า ความสำเร็จในเป้าหมายต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ต่างมีเงื่อนไขที่ว่า **"ที่ควร"** เช่น ความสำเร็จแห่งความรู้แจ้งในปรมัตธรรมที่ควรเห็นแจ้ง หรือความสำเร็จในการปหานสมุทัยสัจที่ควรปหาน ความสำเร็จแห่งการทำนิโรธให้แจ้งตามที่ควรเห็นแจ้ง หรือความสำเร็จแห่งการทำมัคคสัจให้เจริญตามที่ควรเจริญ เหล่านี้เป็นเพราะผู้ปฏิบัติธรรมต่างตั้งความปรารถนาในการบรรลุคุณธรรมต่างระดับกัน จึงต้องอาศัยการสั่งสมบารมีไม่เท่ากัน ความสำเร็จในเป้าหมายต่าง ๆ ที่กล่าวมาจึงไม่เท่ากัน แต่อย่างน้อยก็ต้องเป็นความสำเร็จในขั้นพื้นฐานที่จะให้บรรลุมรรค ผล นิพพาน

พระพุทธองค์จึงได้แสดง **อิทธิบาท ๔** อันได้แก่ ฉันทะ, วิริยะ, จิตตะ และวิมังสา (ดังที่ได้กล่าวถึงความหมายไว้โดยสังเขปแล้วตั้งแต่ต้น) **เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จ** คือ **ความตรัสรู้ในธรรมที่ควรรู้และเพื่อความบรรลุมรรคผลนิพพาน** ดังที่จะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป.

■ ■ ■ ■

อย่าประมาท

ชยมงฺคโล ภิกฺขุ

จริญพร ญาติโยมสาธุชนทุกท่าน วันนี้อาตมาจะมาคุยกันด้วยเรื่องความประมาท เรามักจะประมาทกันดังที่ได้เคยกล่าวมาแล้วว่า ประมาทกันใน ๒ เรื่อง คือ **ประมาทในเรื่องสังขาร** น้อยคนจะนึกว่าเราเกิดมาตายวันตายพรุ่งไม่รู้ที่ นี้เป็นข้อหนึ่งซึ่งอาตมาเคยยกตัวอย่างให้ฟังอย่างหลัด ๆ ที่ผ่านมาก็ยกมาแล้ว ทีนี้ยกใหม่อีกข้างกุฏิอาตมาก็มีพระอยู่ ๆ ก็หัวใจวายตายไปเฉย ๆ ง่าย ๆ งั้นหละ... ข้อนี้แหละให้พึงระวัง ให้พึงสังวร สังวรต่อไปว่า ตลอดเวลาที่เรามีชีวิตเป็นอยู่นั้น เราได้กระทำประโยชน์ตนประโยชน์ ท่านที่แท้จริงหรือยัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตนนั่นแหละ เราได้กระทำให้มีที่พึ่งแก่ตนที่แท้จริงแค่ไหน...ทุกอย่างรอบ ๆ ตัวเรา แม้ทรัพย์สมบัติ แม้อะไร ๆ ก็ช่วยให้เราสุขสบาย ในสังขารอันเป็นปัจจุบันของเราได้จริง ๆ ดีด้วย แต่ในขณะเดียวกัน เราได้พิจารณาเห็นหรือยังว่า สิ่งที่เป็นแก่นสารที่จะเป็นที่พึ่งของเราจริง ๆ ในชีวิตของเรา มันคืออะไร อะไรก็เป็นที่พึ่งไม่ได้แม้แต่ตัวเราเอง ตัวเราเองมันยังจะแตกทำลายไปเมื่อไหร่ก็ไม่รู้ แต่**สิ่งที่จะเป็นที่พึ่ง หรือเป็นที่ให้เรา นำเราไปสู่ความทุกข์ หรือความสุขทั้งสองฝ่ายตรงนี้แหละที่พระพุทธเจ้าท่านว่าอย่าประมาทอีกเช่นกัน** คือถ้าเราทำสิ่งใด ๆ ก็ตาม จะเป็นทางกายก็ดี ทางวาจาก็ดี ทางใจก็ดี ที่มันไม่ดี เป็นไปด้วยอำนาจของบาปอกุศลภายในใจของเราเท่านั้น มันติดอยู่นะติดอะไร? ติดโลก ติดโลก สำคัญนัก... อาตมาจะยกตัวอย่างให้ฟัง เรื่องในอดีต ในสมัยพุทธกาลซึ่งเคยยกมาเรื่อย ๆ แต่วันนี้จะยกให้สติคุณโยมอีก ให้รู้ว่าอุปาทานที่พระพุทธเจ้าท่านสอน อวิชชาเป็นปัจจัย

ณ ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

ให้เกิดตัณหา อุปาทาน ภพ ชาติ ไม่ใช่สักแต่ว่าเราเรียนรู้ในตำราเท่านั้น แต่จริง ๆ แล้วมันเป็นอย่างน่ากลัวที่สุด เช่น

เรื่องแรก ภิกษุรูปหนึ่ง ญาติของท่านได้นำผ้าผืนหนึ่ง งามอย่างดีมาถวาย ก็ถูกใจ ติดใจในผ้าผืนนั้นเพียงตายไปในขณะที่จิตยังรำลึกติดใจในผ้าผืนนั้นอยู่เท่านั้นแหละ ตายไปเกิดเป็นเล็นทันที นั่นอวิชชาความรู้เท่าไม่ถึงการณ์เป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา อุปาทาน ความยึด เกิดภพชาติทันที ภพชาติที่เกิดเผอิญใจยึดอยู่ที่ผ้า จึงเกิดเป็นเล็น ทีนี้โดยพระวินัยนั้น เมื่อพระภิกษุตายลง เขาก็ดูทรัพย์สินมีอะไรบ้าง เป็นของพระที่ไม่ได้มอบให้ใครก็ตกเป็นของสงฆ์ ภิกษุก็จะเอามาฉีกแบ่งกัน พระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสว่า อย่าเพิ่ง! รอให้พ้น ๗ วันไปก่อน ทำไม? ก็เพราะว่ามีเล็นตัวหนึ่งมันเพิ่งเกิด แล้วมันกำลังหวงผ้ามันเหลือเกินมันได้เที่ยวร้องลั่นอยู่นั่นแหละ คนธรรมดาไม่ได้ยินพระพุทธเจ้าทรงได้ยิน มันกลัวคน มันรู้เพราะเพิ่งตายไปใหม่ ๆ สัญญามันยังคงมี มันรู้ว่ามันหวงผ้านี้เหลือเกิน มันกลัว มันรู้ว่าพระจะฉีกแบ่งกันทีนี้พระพุทธเจ้าพระองค์ท่านทรงคิดว่า ถ้าว่าใครไปฉีกเข้าตอนนั้นแล้วมันโกรธ มันหวง เพราะฉะนั้นเวรจากการผูกโกรธ และยึดติดนั้นจะนำให้ไปสู่อบาย

ภูมินับภพนับชาติไม่ถ้วน ก็เลยรอให้ ๗ วัน ซึ่งเป็นอายุขัยของเล็น เล็นนั้นจึงตาย ด้วยอานุภาพของการที่ได้บรรพชาอุปสมบท ส่งผลสืบต่อไปให้ไปเกิดเป็นเทวดา อย่างนี้เป็นต้น นี้เป็นเรื่องที่หนึ่ง

เรื่องที่สอง มีวิปัสสนาจารย์ท่านหนึ่ง ท่านกำลังสร้างวัด ก็ดูเขาขุดดิน ขณะที่ดูอยู่นั้น เห็นลูกหนูมันวิ่งดุ๊ก ๆ มามองคน มันก็ไม่กลัวคน ลูกหนูนานะไม่กลัวคน วิ่งมาก็มอง ๆ มองไปมองมามันก็วิ่งนิด ๆ ๆ ออกไป ท่านก็อยากรู้ว่าลูกหนู ทำไมมันเชื่องอย่างนั้น ปกติสัญชาตญาณของสัตว์อย่างนั้นมีแต่หนี แต่นี่ไม่หนี เพราะว่าเพิ่งได้สัญญา คือยังมีสัญญาเหลืออยู่ สัญญาคือความจำ ระลึกได้อยู่นิด ๆ จากความที่ตนเคยเป็นมนุษย์ว่า ที่นี่เขาทำ บุญกัน คนไม่เป็นอันตราย ท่านก็ระลึกดูไป ระลึกดูไปแล้วปรากฏผลว่า หนูตัวนั้นเพิ่งเกิดมาได้ประมาณไม่นาน สัก ๒-๓ เดือนเห็นจะได้ แล้วท่านก็สืบดูต่อไปว่าไอ้หนูตัวนี้ใช่ใครอื่น เป็นโยมอยู่ข้าง ๆ วัดนั่นแหละ โยมนั้นแกห่วงที่นาของแกแกมีที่นาเยอะพอสมควร ยังไม่ได้แบ่งลูกหลาน ก่อนมันจะตายไปจิตมันประหวัดถึงที่นานั้นที่ยังไม่ได้แบ่งด้วยอุปาทานคือความยึดอันนี้ ตายไปเกิดเป็นหนู แล้ววิปัสสนาจารย์ท่านนี้ก็ไปพิสูจน์ถามดูว่า ในหมู่บ้านนั้นมีคนชื่ออักษรอย่างนี้ ๆ เพิ่งตายไปประมาณระยะเร็วๆ นี้มีไหม? เขาก็ตอบมี มีปัญหาอย่างนี้ใช่ไหม? ก็ว่าใช่ นี้เป็นอุทาหรณ์ให้เห็นว่าอย่าประมาทในธรรมทั้งปวง เราอาจจะมองเห็นว่า ต้องโกรธจัดจึงจะเรียกว่ากิเลส ต้องตัณหาราคะจนผิดศีลจนระบือลือเลื่องจึงเรียกว่ากิเลส นี่มันกิเลสหยาบนะ **ตัวหลงนี่กิเลสละเอียด หลงเข้าไปยึดติด นี่กิเลสละเอียด เราไม่รู้ตัวหรอก ติดลูก ติดหลาน ติดทรัพย์ ติดความสุขทางโลกิยะ รูป เสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกาย นำไปสู่อบายภูมิทั้งสิ้น พระพุทธเจ้าตรัสไว้เป็นตัวอย่างไว้เยอะเลยในเรื่องนี้ บางคนตายไปเป็นงูเหลือม บางคนตายไปเป็นไก่ เป็นพังพอน ยิ่งถ้ามีเวรต่อกันแล้วก็กัดกันสนั่นหวั่นไหวทีเดียว นี่เป็นกิเลสละเอียดที่ผู้ปฏิบัติภาวนาพึงทราบ พึงเข้าใจพึงละตัวอุปาทานนี้ให้มาก เพราะว่าเราจะตายวันตายพรุ่งไม่รู้ที่ ถ้าว่ามันตายไปใจเราไปยึดใด ๆ ก็ตามอย่างนั้นแล้วก็เสี่ยงมาก นี่แหละที่ว่าภัยในวัฏสงสาร คือความเวียนว่ายตายเกิด อยู่ในสังสารจักร ซึ่งผู้ปฏิบัติภาวนานั้นมุ่งมาสู่จุดนี้ มาเจริญภาวนาเพื่อละความหลง ธรรมข้อนี้แหละจะนำไปสู่ความทุกข์โดยที่เราไม่รู้ตัว เรียกว่า ทุกข์จากวิบาก หรือผลของกรรมทั้งปัจจุบัน และข้ามภพข้ามชาติ**

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า อย่าประมาทนะ ภิกษุทั้งหลาย **เพราะความเข้าไปสู่อบายภูมินั้น ไม่เลือกชั้นวรรณะ ไม่เลือกฐานะ จะห่มผ้าเหลืองผ้าขาวไปง่ายทั้งนั้น** ไม่เลือกหน้า ทีนี้ท่านสอนอย่างไร? **สอนให้ศึกษาตัวกิเลสในตัวเรานี่เรายึดอะไรมาก เพื่อละ... ละแล้วเราทำอะไร? หาที่พึ่งของเรา รู้ที่พึ่งของเราอยู่ที่ไหน ? มีแก่นสารที่เป็นที่พึ่งของเรา แห่งเดียวที่เดียว คือพระรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์** และพระรัตนตรัยนี้ ทำอย่างไรจึงจะเข้าถึง? เริ่มตั้งแต่เดินมาดูให้รู้ให้เห็นมาเห็นว่าพระภิกษุท่านปฏิบัติ

อย่างนี้ มาเห็นพระธรรมว่าท่านสอนอย่างนี้ มาเห็นพระพุทธ พระพุทธที่เห็นอยู่นี่เป็นเพียงเครื่องหมายนิมิตหมายแทนองค์ท่าน แต่ว่าพระพุทธองค์จริงอยู่ไหน? กายเนื้อท่านไม่มีแล้ว เพราะไม่มีแก่นสารเหมือนเราเปี๊ยบเลย **แต่พระพุทธองค์ท่านมีแก่นสารอยู่ที่ไหน? แก่นสาร นั้น** คือ **"ธรรมกาย" ธรรมกายเกิดได้อย่างไร? เกิดด้วยอำนาจของการละชั่วทางกาย ทางวาจา ทางใจ อะไรที่เป็นมลทินทางใจแล้วก็ละหมดเลย พยายามเข้า พยายามด้วยอะไร? ด้วยสติ นี่เรามาทำสติปัฏฐาน พยายามด้วยสติ คอยดูจิตใจของเรามันเป็นไปด้วยอำนาจของราคะ โลภะ โทสะ โมหะ ตลอดทั้งอิจฉา ริษยา มานะ ทิฐิ สารพัด กิเลส บางคนก็ว่ากิเลสตั้งร้อยตั้งพัน ตัณหาก็นับไม่ถ้วน** แต่ว่าที่หลัก ๆ มี ๓ แล้วก็ความหลง หลงไม่รู้จริง

อยู่บ้านหรือทำกิจการงานดำเนินชีวิตอยู่ ก็สักแต่ทำไม่รู้อะไรเป็นแก่นสารชีวิตต้องละตัวนี้ละแล้วทำความดีมาแล้วเข้ามาเห็นพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เห็นพระสงฆ์ทำคุณความดีอย่างนี้ ๆ ท่านสอนอย่างนี้ ๆ สอนดี อย่างนี้ ๆ เราก็ศึกษาทำความเข้าใจปฏิบัติตาม

แล้วคุณความดีนั้นมีอะไร นี่มันยังไม่เข้าแก่นสารสักที มีเริ่มตั้งแต่**ทานกุศล จาคะ ความเสียสละ ก็เป็นด้วยอำนาจของปัญญา ปัญญารู้อย่างไร? รู้ว่าเราเสียสละสิ่งนี้ออกไป เป็นบุญเป็นกุศล เพราะว่าเราเสียสละไปแล้วเป็นประโยชน์แก่คนอื่นแก่ส่วนรวม ไม่หวงแหนไว้แต่ผู้เดียว... นี่แหละทำด้วยปัญญา ถ้าไม่มีปัญญาทำไม่ได้ เมื่อเสียสละขาดจากใจไปแล้ว จิตใจก็สบาย เพราะนี่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น จิตใจก็ผ่องใสสบาย ทำไมถึงผ่องใส ? มันตัดความเห็นแก่ตัวออก ความเห็นแก่ตัว ความยึดนั่นแหละ** ตัวนั้นตัวที่พูดถึง ฉะนั้นญาติโยมทั้งหลายที่ทำบุญมานั่นแหละตัดความเห็นแก่ตัว ตัดความสุขส่วนตัวออก **เมื่อความยึดคลายลงไปมากเท่าไหร่ ทุคติเราก็ไม่ต้องหวังว่าเราจะต้องไป** แต่เราหวังสุคติ สุคติย่อมเป็นที่หวัง พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้เลยว่า **"บุคคลผู้มีใจผ่องใสแล้ว ย่อมมีสุคติเป็นที่หวัง"** นี่ที่พึ่งเบื้องต้น เพราะฉะนั้นเบื้องต้นที่หนึ่ง **"ทานกุศล"** เสียสละ ...ที่นี้มันเป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ใครเสียสละ จิตใจผ่องใส นี่ข้อที่หนึ่งได้แล้วบุญ

ข้อที่สอง **ผลจากบุญเกิด** เกิดอะไร ? **มนุษย์สมบัติ** ผู้ที่เสียสละบ่อย ๆ จนจิตใจใสสะอาดมากน้อยเพียงไร จากความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ความสุขส่วนตน

เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น ผลเป็นความสุขความเจริญด้วยมนุษย์สมบัติในทางโลกเพียงนั้น ในทางโลกเท่านั้นหรือ? พักไว้ก่อนว่าทางโลกมีอะไร**มนุษย์สมบัติย่อมส่งผลให้เจริญรุ่งเรืองด้วยทรัพย์สมบัติ ด้วยรูปสมบัติ ด้วยบริวารสมบัติ ถ้าใครรู้จักชักชวนคนอื่น มาประกอบกองบุญกองกุศลด้วย ได้บริวารสมบัติ ได้เองมีเอง มีคนศรัทธาเลื่อมใสนับถือ ช่วยเหลือเจือจานไม่ตกต่ำในที่ทั้งปวง** แล้วก็**คุณสมบัติ** ใคร ๆ ก็ปรารถนานัก ทำไมถึงไปเกี่ยวคุณสมบัติด้วย? เกี่ยวด้วยเพราะในเมื่อทานกุศลสิ่งที่เราเสียสละไปนั้นเป็นไปด้วยปัจจัย ๔ ปัจจัย ๔ นั้น ย่อมอำนวยความสะดวกเพื่อดำรงชีวิตอยู่ด้วยดี ในการศึกษาปฏิบัติธรรมเพื่อชำระกิเลสเหตุแห่งทุกข์ ด้วยปัญญาอันเห็นชอบ ย่อมส่งผลให้ผู้บริจาคนั้นเป็นผู้เจริญรุ่งเรืองด้วยสติ ปัญญา ความรู้ ความสามารถ นี่ **คุณสมบัติ**

นี่แหละที่ได้บอกว่าตรงไหนมีอย่างนี้แล้วรีบทำทีเดียว เพราะด้วยปัญญาอันเห็นชอบนี้ สำคัญนักเมื่อที่ใด บุคคลใด คณะใด ปฏิบัติไปเพื่อการนี้แล้วผลมันส่งมาที่คุณสมบัติของเรา กลายเป็นคนมีสติปัญญา เป็นคนมีความสามารถ ไม่หลงเลอะเทอะไปในสิ่งหรือในทางที่ไร้ประโยชน์ ในทางที่จะก่อให้เกิดความทุกข์ แต่ว่าไปในทางที่ให้เกิดความสุข มันถูกช่องไปเรื่อยแหละ จะหยิบจะจับอะไร มันก็ได้ผลเพราะมันถูกที่อยู่เรื่อย เหมาะกาละ เหมาะบุคคลเหมาะแก่สถานที่ สำหรับคนที่ประกอบการกุศลมาจะทำการค้าก็เจริญรุ่งเรือง จะทำกิจราชการมันก็ถูกช่องถูกใจคน เพราะคนมันสำคัญอยู่ที่สติปัญญาความรู้ความสามารถ รู้จักเข้ากับคน รู้จักทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีประสิทธิภาพสูง ...ที่คนเราไม่เท่ากันก็เพราะบุญหรือบาปนี้ส่งผลไม่เท่ากัน คนเราจึงไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้น**ทานกุศลอย่างเดียว ถ้าทำด้วยสติปัญญาอันเห็นชอบ มันได้ผลเป็นมนุษย์สมบัติอย่างนี้ มนุษย์สมบัตินี้เป็นที่พึ่งของเราเบื้องต้น ให้เราสามารถไปประพฤติปฏิบัติดียิ่ง ๆ ขึ้นไป เป็นศีลกุศล เป็นภาวนากุศล...** คนที่มีความทุกข์ยากปากกัดตีนถีบ หากินเหนื่อยยาก หนักเข้าหนี้สินนุงนัง หรืออะไรก็แล้วแต่ นี่มันก่อให้เกิดความทุกข์ความวิตกกังวลใจ มารักษาศีลเจริญภาวนาได้ยาก แต่ผู้ที่อย่างน้อยพอเหมาะพอดีในการดำรงชีพไม่ฝืดเคืองนัก ไม่ต้องถึงกับร่ำรวยหรอก ไม่ฝืดเคืองนักพอเหมาะพอดีสามารถมาปฏิบัติธรรมได้ นี้ด้วยอำนาจของทานกุศล ผู้มีทานกุศลน้อย โภคสมบัติก็น้อย... ที่พึ่งเบื้องต้นแก่เราก็คือมนุษย์สมบัติ

สูงขึ้นไปอีกทิพยสมบัติ ถ้าจิตของเราประกอบด้วยทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล เป็นทิพยธรรม ทิพยสมบัติ ย่อมมีอยู่ เกิดอยู่ เจริญอยู่เพื่อเราเป็นที่พึ่งสูงขึ้นไปอีก แม้ยังไม่ตาย ทิพยสมบัติอย่างนั้นก็ปรากฏเกิดมีให้เราได้รับมนุษย์สมบัติที่ประณีตกว่าเดิม กว่ามนุษย์ทั่วไป **จากทิพยสมบัติเป็นพรหมสมบัติและสุดละเอียดไปเป็นนิพพานสมบัติ** เป็นได้อย่างไร? เป็นได้

ทานกุศลนี้ เมื่อทำเจริญมากเข้า เป็นทานบารมี ทานบารมีแก่กล้ามากเข้าเป็นทานอุปบารมี ทานอุปบารมีแก่กล้ามากเข้าเป็นทานปรมัตถบารมี นั่นเป็นอย่างนั้น เมื่อเป็นทานปรมัตถบารมีแล้วเป็นอย่างไร ? ไปไหนไม่มีการอด เว้นแต่เจตนาจะอดเหมือนพระพุทธเจ้าท่านเจตนาจะอดในขณะที่ทรงบำเพ็ญทุกกรกิริยานั่นท่านเจตนาจะอด เพื่อทรมานสังขารเพื่อละกิเลส แต่ว่าการทรมานสังขารเกินไปไม่ใช่ทางทรงผ่อนคลายให้มาสู่มัชฌิมาปฏิปทา นั่นเป็นอย่างนั้นก็แปลว่า **ทานกุศลนี่ส่งให้เจริญด้วยศีลกุศล ภาวนากุศล เป็นเนกขัมมะ** สามารถจะเข้าไปเจริญ ไปศึกษาไปอบรมสมาธิปัญญาหรือภาวนาธรรมที่ไหน ๆ ก็ได้ **แหละรุ่งเรืองขึ้นไปเป็นปัญญาบารมี** แก่กล้าสนับสนุนกันขึ้นไปถึง **วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี ถึงอุเบกขาบารมี ถ้าบารมีทั้ง ๑๐ อย่างนี้ เต็มครบบริบูรณ์ ชาตินั้นแหละประพฤติปฏิบัติธรรมกระทำที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวงได้** กระทำที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง กระทำอย่างไร ?

พูดรวบยอดก็คือ เข้าถึงพระรัตนตรัยองค์จริงในตัวเรา ตั้งแต่ทิพยธรรม เป็นพรหมธรรม จากพรหมธรรมถึง**พุทธธรรม นั่นนิพพานสมบัติ** มันเข้าถึงไปพร้อมกันกับการปฏิบัติธรรมนั้น **เมื่อเข้าถึงแล้วเข้าถึงพระพุทธรัตนะ อยู่ในกลางเรา นั่นที่พึ่งอัน**

ประเสริฐ มีสภาพเป็นแก่นสารเรียกว่า "ธรรมสาระ" ถ้าว่าบรรลุมรรคผลนิพพานด้วยแล้ว ก็เห็นชัดเจนว่า ธรรมกายที่บรรลุมรรคผลนิพพานนั่นแหละ เป็นแก่นสารไม่ต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุปัจจัย จึงมีสภาวะเที่ยง นิจฺจํ เที่ยง ถ้าว่าบรรลุมรรคผลในขั้นพระอริยบุคคลชั้นที่หนึ่งก็เที่ยงต่อนิพพาน ไม่หล่นลงมาอีก นี่จึงชื่อว่า เที่ยง นิจฺจํ แต่ **ถ้าถึงนิพพานแล้ว เที่ยงต่อไปอีก** เที่ยงอะไร ? **ปรากฏอยู่อย่างนั้นไม่มีการเคลื่อน อจฺจุตํ ไม่มีการเคลื่อน** เมื่อไม่มีการเคลื่อนเป็นอย่างไร ? **สสฺสตํ คงที่ไม่หนีไปไหนอีกแล้ว** คงที่แล้วเป็นอย่างไรละ? มีอีกคำหนึ่ง **ธุวํ หรือ ธวฏฐานํ เป็นฐานะหรือสภาพยั่งยืน ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุตามปัจจัย** สรุปความว่าเป็นนิจฺจํ แล้วก็**เมื่อปราศจากกิเลสเหตุแห่งทุกข์เป็นเครื่องเสียดแทง มีแต่ความละเอียดประณีต สงบสุข ก็เป็น ปรมํ สุขํ** แหละลงท้ายเป็นอะไร ? **ยั่งยืน ธุวํ** หรือ **ตาทิ คงที่** นั่นคือ**พระนิพพาน** และ**พระนิพพาน** หรือ**สภาวะของผู้บรรลุพระนิพพาน** คือ **"ธรรมกาย" ที่บรรลุอรหัตผลแล้วนั่นแหละคือที่พึ่งที่ประเสริฐของเรา ที่ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงแปรผัน ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดต่อไปอีกแล้ว** นั่นแหละที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนว่า**ท่านทั้งหลายอย่าประมาทนะ ที่พึ่งที่แท้จริงของเราอยู่นี่ อื่นนอกนั้นไม่ใช่**

อาตมาจึงขอย้ำว่า **ท่านทั้งหลายอย่าประมาทนะ เพราะว่ามันจะตายวันตายพรุ่งไม่รู้ที่ นั่นไม่ประมาทในสังขารของเรา** และ**จงไม่ประมาทในธรรมทั้งหลายที่นำเราไปสู่ความทุกข์ ต้องมีสติพิจารณาเสมอ อย่าเผลอสติ อย่าหลงสติ ว่าเราจะต้องเพลิดเพลินเจริญใจ อยู่ในรูป เสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกายที่ดีที่งามตลอดไปไม่ได้หรอก ต้องพลัดพรากจากสิ่งที่เรารักเราหวงแหนแน่นอนทุกเมื่อ แม้ตัวเราเอง และเมื่อไม่หลงอย่างนั้นแล้ว เพียรกำจัดสิ่งที่มันจะเป็นโทษนั้นเสีย ด้วยสติสัมปชัญญะ ด้วยปัญญาอันเห็นชอบแล้วก็หมั่นทำความดีให้เกิดขึ้น ด้วยทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล เพื่อให้ถึงซึ่งที่พึ่ง แม้จะชั่วคราวก่อน คือ มนุษย์สมบัติด้วยมนุษยธรรม ทิพยสมบัติด้วยทิพยธรรม พรหมสมบัติด้วยพรหมธรรม เพื่อให้ไต่สูงขึ้นไปถึงพุทธสมบัติ หรือนิพพานสมบัติด้วยพุทธธรรม คือการเข้าถึง พระพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ ด้วยตัวของตัวเอง** นั่นชื่อว่า **นิพพานเป็นที่พึ่งอันประเสริฐ ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุไปตามปัจจัย แต่กลับเที่ยง เป็นสุข และยั่งยืน** ด้วยประการฉะนี้...ฯ

ถอดเทปโดย ***พระมหาวิมล วิมโล***
กองบรรณาธิการ นิตยสารธรรมกาย.

■ ■ ■ ■

กฐินสามัคคีทอด ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

วันอาทิตย์ที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๓๔

เจ้าภาพทอดกฐิน ๑๑,๐๐๐ บาทขึ้นไป (รายบุคคล)

ศ.บัญญัติ-คุณหญิงสุมน สุชีวะ	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณวัลลภา สุวรรณสายะ	๒๑,๐๐๐	บาท
น.พ.ณรงค์-สุลักษณ์ นิ่มสกุล	๑๒,๑๗๐	บาท
คุณสุธาร สุขยางค์	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณอุไร พลพัฒนาฤทธิ์	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณสุวรัตน์ พูลบำเพ็ญ	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณวีรวรรณ โรจนวานิช	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณกฤษณา นิชิด้า	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณวริษฐ์-เรียม มงคลศรี	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณสลิล พิมมานนท์	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณถวัลย์ อุทัคคเชนทร์ และครอบครัว	๑๑,๐๐๐	บาท
น.พ.อดิศร-พ.ญ.สุรางค์รัตน์ วรรธนะภูติ	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณศุภกิจ รุ่งศรีทอง	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณโรแลนด์-ดารารัตน์ เมริอส	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณจินดา-อำภา สวนทวี	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณเชวง ชรัวอังศุธร	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณวิเชียร ศรีสิทธิ์	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณลัดดา อารยพัฒน์ และครอบครัว	๑๑,๐๐๐	บาท
คุณรัชพล พงษ์พิทักษ์กุล	๑๑,๐๐๐	บาท

เจ้าภาพทอดกฐิน ๖,๐๐๐ บาทขึ้นไป (รายบุคคล)

คุณสุรศักดิ์ ลีเลิศวรางค์	๑๐,๐๐๐	บาท
คุณจินตนา รุจิรัชกร-ด.ญ.มาริชชญา	๗,๒๐๐	บาท
คุณอุดม-ทองเพียน ใจสมบุญ	๖,๐๐๐	บาท
คุณเวก-ซ่อนกลิ่น ศิริยิ่ง	๖,๐๐๐	บาท
ครอบครัวพจน์ธนาบันเทิง	๖,๐๐๐	บาท
คุณสมพงศ์-วันดี พิบูลย์ผล	๖,๐๐๐	บาท
คุณรัตนา สุวรรณรักษ์ และครอบครัว	๖,๐๐๐	บาท

คุณสมบัติ อิ่มเพ็ง	๖,๐๐๐	บาท
คุณวสันต์ เลิศธรรมเทวี	๖,๐๐๐	บาท
คุณรัตนา-สิทราน	๖,๐๐๐	บาท
คุณธนะ ธนไพบูลย์ชัย	๖,๐๐๐	บาท
คุณชยันต์-อัมพร วรวรรณปรีชา และครอบครัว	๖,๐๐๐	บาท
คุณทองอุ่น-เต้าติน แซ่ลิ้ม	๖,๐๐๐	บาท
ครอบครัวโรจนอุดมวุฒิกุล	๖,๐๐๐	บาท
คุณวิภาพรรณ ชูทรัพย์	๖,๐๐๐	บาท
คุณบุญไทย นินตระกูล	๖,๐๐๐	บาท
คุณวินันท์ วงศ์เอนกอนันต์	๖,๐๐๐	บาท
คุณดำรง-ภิรมย์ สินสมบัติ	๖,๐๐๐	บาท

เจ้าภาพผู้นำบุญกองกฐิน ๖,๐๐๐ บาทขึ้นไป

คณะศิษย์หลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร วัดปากน้ำ	๓๙,๐๘๕.๐๐	บาท
คณะศิษย์หลวงพ่อเสริมชัย ชยมงฺคโล	๑๑๑,๗๓๑.๒๕	บาท
แม่ชีประยูร ระฆังสมบูรณ์ และคณะ	๒๒,๑๑๙.๕๐	บาท
คณะธนาคาร สหธนาคาร จำกัด โดยคุณปิยะบุตร ชลวิจารณ์	๙๘๔,๔๐๒.๐๐	บาท
คุณสุทัศน์ ก้องธรนินทร์ และคณะ	๑๒๑,๒๒๒.๐๐	บาท
คุณธมรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล และคณะ	๑๐๖,๕๐๘.๐๐	บาท
อาจารย์อุดม ตรีชั้น และคณะ	๖๑,๗๖๑.๐๐	บาท
คุณจันทร์ศรี สิงห์น้อย และคณะ	๕๔,๗๔๒.๐๐	บาท
คุณสุริยา อภิชวกูลขจร และคณะ	๕๐,๑๐๐.๐๐	บาท
คุณบุญฤทธิ์-กำไร ปรีชาวณิชวงศ์ และคณะ	๔๓,๖๙๔.๐๐	บาท
คุณวิรุฬห์-โกสุม เกรอต และคณะ	๔๒,๙๕๕.๐๐	บาท
คุณวรพันธ์ จินตพิทักษ์ และคณะ	๔๑,๔๓๐.๐๐	บาท
คุณสุวิชญ โรจนวานิช และคณะ	๓๔,๖๐๐.๐๐	บาท
คุณประวัติ-อำไพ อาจริยะพร และคณะ	๓๓,๓๖๐.๐๐	บาท
คุณบุษดี พานิชเจริญผล และคณะ	๓๑,๔๐๗.๙๙	บาท
คุณสถาพร มงคลวัจน์ และคณะ	๓๐,๒๔๖.๐๐	บาท
คุณพงศ์พฤทธิ์ รุจิรัชกร และคณะ	๒๘,๔๐๑.๐๐	บาท
คุณบุญเสริม ภู่แย้ม และคณะ	๒๔,๖๐๕.๐๐	บาท
คุณจินดา สินทวีเกียรติ และคณะ	๒๓,๙๓๐.๐๐	บาท

คุณอ้อยทิพย์ จตุเทวประสิทธิ์ และคณะ	๒๑,๐๕๐.๐๐	บาท
คุณธนะพล รุจิรัชกร และคณะ	๒๐,๕๘๑.๐๐	บาท
คุณวีระ เนตยกุล และคณะ	๒๐,๔๖๒.๐๐	บาท
คุณจุมพล-สุดใจ แสงประชาธนารักษ์ และคณะ	๑๗,๕๓๐.๐๐	บาท
คุณชุติชัย-วันเพ็ญ ชนากร และคณะ	๑๗,๑๐๐.๐๐	บาท
คุณสุรเกียรติ-นิภา วรายน และคณะ	๑๖,๙๒๐.๐๐	บาท
ดร.บุญมี อย่างธารา และคณะ	๑๖,๔๓๘.๒๕	บาท
คุณเจนแดน-อนงค์ นาคะชาต และคณะ	๑๕,๖๖๐.๐๐	บาท
บ.เวลอินเตอร์ ซัพพลาย จำกัด และคณะ	๑๔,๕๔๕.๐๐	บาท
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ และคณะ	๑๔,๐๑๐.๐๐	บาท
คุณอโนทัย ตันตรงภักดิ์ และคณะ	๑๓,๘๐๐.๐๐	บาท
คุณสมควร-สุภาวดี ยิ้มศรีเจริญกิจ และคณะ	๑๓,๔๔๐.๐๐	บาท
คุณจเด็ด เจียนระลึก และคณะ	๑๓,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณอุดม-รัตนา เรืองสุรัตน์ และคณะ	๑๓,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณสอาด แม้นวงศ์เดือน และคณะ	๑๒,๒๓๕.๐๐	บาท
คุณประพันธ์ ตั้งพรสมาน และคณะ	๑๒,๑๖๐.๐๐	บาท
คุณสุภัทร ตันตรงภักดิ์ และคณะ	๑๒,๑๐๒.๐๐	บาท
คุณนภา วรรธนะดุษฎีเดช และคณะ	๑๒,๐๘๐.๐๐	บาท
คุณแม่สุรีย์-คุณหมอสวรรยา เดชอุดม และคณะ	๑๒,๐๕๗.๐๐	บาท
คุณสุพล ฝอยหิรัญ-คุณสมบูรณ์ รัตนพรสมปอง และคณะ	๑๑,๗๓๐.๐๐	บาท
คุณสกล ศรีพิพัฒน์พงศ์ และคณะ	๑๑,๗๒๐.๐๐	บาท
คุณสมบุญ ศรีประกายพรึก และคณะ	๑๑,๖๓๕.๐๐	บาท
คุณยงชัย-ไชกี ซึ้งหทัย และคณะ	๑๑,๖๓๐.๐๐	บาท
คุณชาย-มาริษา ศรหิรัญ และคณะ	๑๑,๔๐๓.๕๐	บาท
คุณแม่ละมูล-ร.อ.มานพ ขาวสอาด และคณะ	๑๑,๑๑๑.๐๐	บาท
คุณสุชาติ ศุภผล และคณะ	๑๑,๑๐๐.๐๐	บาท
คุณวัฒนา อุดมภักดีพงศ์ และคณะ	๑๑,๐๕๐.๐๐	บาท
คุณบุญสม ลีลาพิลาส และคณะ	๑๑,๐๒๗.๐๐	บาท
คุณเกริกพงศ์ สิริศักดานุสรณ์ และคณะ	๑๑,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณสรัญญา ลี้ และคณะ	๑๑,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณสุเทพ พุ่มกุมาร และคณะ	๑๐,๔๗๐.๐๐	บาท

พ.ต.ท.เดชา-ศศศรี พิทักษ์ธรรม และคณะ	๑๐,๓๕๑.๗๕	บาท
คุณสมบูรณ์ นาคเสน และคณะ	๑๐,๒๒๐.๐๐	บาท
คุณชัยภรณ์ อภิรัตนากูล และคณะ	๑๐,๑๘๐.๐๐	บาท
คุณผ่องพรรณ ไล้สุวรรณ และคณะ	๑๐,๑๐๕.๐๐	บาท
คุณพิเชษฐ์ ซึ้งหทัย และคณะ	๑๐,๐๖๑.๐๐	บาท
พ.ต.ท.พรเทพ-พวงแก้ว ประเสริฐพันธ์ และคณะ	๑๐,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณดำรง จรจวบโชค และคณะ	๑๐,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณรัตนาภรณ์ พิมมานนท์ และคณะ	๙,๘๒๘.๗๕	บาท
ร.ต.อ.สำรวย-ดวงกมล สุริยาวงษ์ และคณะ	๙,๘๐๐.๐๐	บาท
คณะวัดศรีบัวทอง	๙,๕๒๐.๐๐	บาท
คุณประยงค์-เพ็ญศรี พงษ์ประสิทธิ์ และคณะ	๙,๔๒๐.๐๐	บาท
ร.ต.ต.สุรพล สกุณา และคณะ	๙,๐๐๗.๐๐	บาท
คุณปราณี พิมานาภรณ์ และคณะ	๘,๖๕๖.๐๐	บาท
คุณโอภาส และคณะเซ็นทรัล	๗,๙๓๘.๐๐	บาท
ร.ต.อ.วิชัน ประเสริฐสำราญ และคณะ	๗,๘๔๐.๐๐	บาท
คุณวิบูลย์ รัตนพงศ์วัฒนา และคณะ	๗,๒๐๐.๐๐	บาท
คุณสุวรรณ-สะเทื้อน โชติศิริ และคณะ	๗,๐๓๐.๐๐	บาท
พ.ท.กำพล พร้อมพงษ์ และคณะ	๖,๙๐๐.๐๐	บาท
คุณพีระพัฒน์ เครือใจ และคณะ	๖,๘๓๙.๐๐	บาท
คุณพวงพร บุญสอง และคณะ	๖,๘๓๐.๐๐	บาท
คุณสมชาย-วราภรณ์ สันตมนัส และคณะ	๖,๘๐๐.๐๐	บาท
คณะโรงเรียนปากเกร็ด	๖,๖๖๐.๐๐	บาท
MR.VICTOR PK TOH & CO (MALAYSIA)	๖,๖๓๑.๐๐	บาท
คุณนวรัตน์ และคณะ	๖,๔๐๐.๐๐	บาท
คุณรัก สมรรถกิจวณิช และคณะ	๖,๓๗๕.๐๐	บาท
ดร.วรุณี ถิรมงคล และคณะ	๖,๐๕๐.๐๐	บาท
คุณวรพันธ์ จินตพิทักษ์ และคณะ	๖,๐๐๕.๐๐	บาท
คุณแก้ว แซ่ซั้ง และคณะ	๖,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณวิชัย ฉันสิมา และคณะ	๖,๐๐๐.๐๐	บาท

และสาธุชนผู้มีจิตศรัทธาทุกท่าน ในนามวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ขออนุโมทนา

เจ้าภาพทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช

ทุนหลวงพ่อสด จนฺทสโร
ทุนพระพุทธชัยมงคล โดยสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
ทุนพระพรหมยานชัยมงคล โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์
ทุนพระพุทธธรรมกายชัยมงคล โดยพระธรรมปัญญาบดี
ทุนพระภาวนาโกศลเถร
ทุนมงคลบุตร โดยพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
ทุนสุถาวโร ภิกขุ และญาติมิตร
ทุนพระสันต์ ทิพฺพสนฺโต และญาติมิตร
ทุนพระพงษ์พล พลวํโส
ทุนพระกิจสุเมธ สุธมฺโม
ทุนคณะสงฆ์สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
ทุนคณะสงฆ์วัดสระเกศ โดยพระมหาอภิชัย เปมสีโล
ทุนคณะภิกษุ-สามเณร-อุบาสก-อุบาสิกา อบรมรุ่นที่ ๑๘
ทุนคณะภิกษุสามเณรผู้เข้ารับการอบรม รุ่น ๑๑
ทุนพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ
ทุนพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

เจ้าภาพทุนนิธิฯ ตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป

ทุนไชย-แหวน นิตยะ
ทุนปู่วิรุฬห์-คุณย่าโกสุม เกรอต และบุตรธิดาสะใภ้
ทุนจรินทร์-ไช้จู ปราการพิลาส
ทุนทวี-อริยา ธรรมอดิสัย

เจ้าภาพทุนนิธิฯ ตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป

ทุนมรดกจรินทร์-สุรีย์ เดชอุดม
ทุนอุไร พลพัฒนาฤทธิ์
ทุนสหธรรมมิตร
ทุนส่วน-สมศรี พนมวัฒนากุล
ทุนบุญมา กัลปตานนท์
ทุนศรีประภา-มานพ
ทุนสง่า-สุภาพ-สุทธิพร-กนกพร สัจพันโรจน์
ทุนสมจิตต์ สุทธิพงศ์
ทุนครอบครัวเพียรจรรยาวัฒน์
ทุนมนัส-พัชนี แดงสุภา และครอบครัว
ทุนใจสมบุญ
ทุนบุญมา พิเชียรสวัสดิ์
ทุนบริษัท ธนทรัพย์กลการ จำกัด
ทุนพูลศรี เสถียรถิระกุล
ทุนสมพงษ์ อัศวสกุลดี
ทุนชัยสิทธิ์ วงศ์ขจรศิลป์
ทุนเสรี-จันทน์กานต์ เด่นแพทย์ชยางกูร
ทุนทรงชัย ปิยะวี และครอบครัว
ทุนโรจนอุดมวุฒิกุล
ทุนสมบูรณ์-มาลินี-นพดล-มนตรี ปัทมดิลก
ทุนวิสูตร(เส็ง) เนตรน้อย
ทุนปิยะบุตร-สุจินตนา ชลวิจารณ์ และครอบครัว
ทุนเสรี เอื้อวัฒนะสกุล
ทุนสุดใจ-พิม-บุญล้อม อย่างธารา
ทุนธีระ ธนพันธ์
ทุน ร.ต.ท.วิญญู-คุณสละ เจริญจิตต์
ทุนครอบครัวพันธ์วุฒิภิญโญ
ทุนนภา วรรธนะดุษฎีเดช และธิดา
ทุนพวงพร-สิริลักษณ์ บุญสอง
ทุนสมัคร-ถนอมศรี จตุรภัทร
ทุนจุมพล-สุดใจ แสงประชาธนารักษ์
ทุนสุนทร-เพ็ญศรี วรวรรณปรีชา
ทุนสงวน ไชยนุวัติ
ทุนสันติ-วิจิตรวรรณ ประกอบสันติสุข
ทุนเจริญ-ทองสุข อาษา และบุตรธิดา
ทุนระแนง คงพาลา
ทุนบุญไทย นินตระกูล
ทุนพนิดา สุจิรชาโต
ทุนจารุหงส์
ทุนอำนวย-จันทราทิพย์
ทุนธนะพล รุจิรัชกร
ทุนอนุชา-อภิวัฒน์-นิธิภัทร-ฉัตรพล โอสถานนท์
ทุนอุทิศให้กำพล บุญเกิดทรัพย์สิน
ทุนล่อหัง-อัญชลี ผานิตพิเชฐวงศ์
ทุนจีรพันธ์ ชัยวิวัธน์
ทุนธรรมมงคล
ทุนวิชัย-อุไร อัครวิลาส
ทุนพินิจ กิริยานันท์

ทุนยงยุทธ-พวงแก้ว ศุขวัฒนะกุล และครอบครัว
ทุนชัยวัฒน์ รัชตนิธิ
ทุนน.พ.อุทัย-พ.ญ.กาญจนา ชัยกิตติศิลป์
ทุนสุภา บุญสาธร
ทุนร.ต.อ.สำรวย-ดวงกมล สุริยาวงษ์ และครอบครัว
ทุนโกวิท เมฆบุตร
ทุนพนิดา พัฒนวิจิตร
ทุนพงตุ่น-โบ๊ตา แซ่ห่าน และลูกหลาน
ทุนบุญเลิศ พันธ์ดี
ทุนปทุม ง่วนขจร และครอบครัว
ทุนสุพจน์-เซี่ยมเอ็ง ชลสายพันธ์
ทุนสยมพร-ร.อ.อำนาจ แสงมณี
ทุนธมรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล
ทุนประพันธ์-ลักษมี เติมฤทธิ์
ทุนวันเพ็ณ จันทร
ทุนมาลินี เรืองรองวรรณา และครอบครัว
ทุนสิทธิวรรณ เก็งวินิจ
ทุนทรัพย์ เรืองเกตุ
ทุนเนียม-ประเสริฐ พุ่มตาลพงษ์
ทุนพรรณี สร้อยคำ
ทุนพิเชษฐ ซึ้งหทัย
ทุนชัย-เพ็ญพรรณ ชื่นชมชาติ
ทุนพ่อแก้ว-แม่เล็ก หอมจันทร์โต
ทุนจิธิญญา รัตนเสวตวัฒน์
ทุนจิ๋ว-ฟุ้ง ไพโรจน์
ทุนคุณพ่อเจ็งเอี้ย-ศรทัศน์ และครอบครัวชุมพลสกุลวงศ์
ทุนสุทัศน์-สุนีรัตน์ นิ่มกุลรัตน์
ทุนขุนพิศภูมิวิถี-จันทสม พิศภูมิวิถี
ทุนสุวรรณา-สุวิทย์ เลิศวิชชุหัตถ์
ทุนวีรวรรณ โรจนวานิช
ทุนมงคลวรจิตร
ทุนวิเทศ สิริวัฒนเกตุ
ทุนสุวรัตน์ พูลบำเพ็ญ
ทุนแก้ว แซ่ซั้ง
ทุนจินตนา รุจิรัชกร
ทุนองุ่น อมรกุลกานต์
บริษัท เวลอินเตอร์ ซัพพลาย จำกัด
ทุน พ.ท.เสถียร-ประจวบ-ชวนพิศ พัฒนโสภณ
ทุนอู่ทิพย์โก้
ทุนเบี่ยง สรรพอุดม และนิตยสารศรีมาตา
ทุนไสว-เอมอร อรุณยงจิต
ทุนสันติ ซอโสตถิกุล
ทุนศักดิ์ศิลป์-ด.ญ.ฉัตรฤดี สุขะจาติ
ทุนตีรกิตติ
ทุนพรรณี-สมบัติ-วรรณา เรืองเกตุ
ทุน TOH LAI & FAMILY
ทุน LIM EOW SEANG
ทุน MDM.YU YOK BENG

ยอด ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๓

ขอเชิญร่วมอนุโมทนาต่อกุศลจิตอันงดงาม

ของเหล่ากัลยาณมิตร ผู้หยิบยื่นแสงสว่างอันนิรันดร์แก่เพื่อนมนุษย์

ด้วยการอุปถัมภ์การพิมพ์นิตยสารดังนี้

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล และญาติโยม
หจก. ประวัติยนต์
คุณพงศ์พฤทธิ์ รุจิรัชกร
คุณจินตนา รุจิรัชกร – ด.ญ.มาริชชญา งามเบญจวงศ์
คุณรัตนา – คุณจรรยา เกียรติพันโรจน์
คุณวิชยา – คุณหรรษา – ด.ญ.ฉัตรชยา วัฒนานุกิจ
น.พ. ธรรม์พงษ์ – คุณสาวิตรี รังสิภัทร์
พ.ญ. คุณสวรรยา เดชอุดม
คุณปราณี พิมานาภรณ์ และญาติมิตร
คุณประภาส – คุณวาสนา เนตรกระจ่าง
คุณธนะพล รุจิรัชกร
คุณพิเชษฐ ซึ้งหทัย – คุณณรงค์วิทย์ แก้วเอี่ยม
คุณจรรยงค์ – คุณจุฑามาศ – คุณกมล – คุณยิ่งยศ มาศิริ
คุณสมโพธิ์ ฌานวังศะ/บริษัท วีชั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น จำกัด

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินบำรุงการพิมพ์นิตยสารธรรมกายแต่ละเล่มเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอบริจาคได้ที่ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

บริษัท บางกอกสลักภัณฑ์ จำกัด เป็นเจ้าภาพบริจาคเงินค่ารถรับสาธุชนไปปฏิบัติธรรมทุกวันเสาร์ต้นเดือน
ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เดือนละ ๒,๘๐๐ บาท

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ
การให้ธรรม ชนะการให้ทั้งปวง

รายนามเจ้าภาพถวายนิตยสาร "ธรรมกาย" แด่พระภิกษุสงฆ์

เจ้าภาพ		ผู้รับ
คุณฮุยง้อ แซ่เตีย	ถวาย	พระครูธรรมประเวที วัดกระดึงทอง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐
คุณวิสุตตา-ด.ช.นิรัญ อรุณรักษ์ติชัย	ถวาย	พระครูนนทการโกวิท วัดฝาง อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐
คุณอรพร อาจริยะพร	ถวาย	พระครูประทีปกิจจาทร วัดสุทัศน์เทพวราราม พระนคร กทม.๑๐๒๐๐
คุณโสภณ-วราภรณ์ ดวงทิพย์สกุล	ถวาย	พระครูวิจิตรสกลการ วัดศรีสุมังค์ อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐
นพ.ธรรม์พงษ์-สาวิตรี รังสิภัทร์	ถวาย	พระครูวิบูลปัญโญภาส วัดพระนารายณ์มหาราช อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐
ดร.บุญมี อย่างธารา	ถวาย	พระธรรมบัณฑิต วัดโพธิสมภรณ์ อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐
ด.ช.ปฐม สิงห์น้อย	ถวาย	พระปิยทัสสี วัดศรีแก้งคร้อ อ.เมือง จ.ชัยภูมิ ๓๖๐๐๐
คุณระเบียบ สิงห์น้อย	ถวาย	พระพนมคณาจารย์ วัดมหาธาตุ อ.เมือง จ.นครพนม ๔๘๐๐๐

คุณแม่บุญมี สิงห์น้อย	ถวาย	พระวินัยโมลี วัดมัชฌิมาวาส อ.เมือง จ.สงขลา ๙๐๐๐๐
คุณจันทร์ศรี สิงห์น้อย	ถวาย	พระศรีธรรมาภรณ์ วัดพายัพ อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐
คุณอภิวันท์ โอสถานนท์	ถวาย	พระพรหมจริยาจารย์ วัดเบญจมบพิตร ดุสิต กทม.๑๐๓๐๐
รศ.ดร.ธีระ เกรอต	ถวาย	พระมหาถาวร จิตฺตถาวโร วัดปทุมวนาราม ปทุมวัน กทม.๑๐๓๓๐
คุณเกริกพงษ์ ใจใหญ่	ถวาย	พระราชปฏิภาณมุนี วัดชนาธิการาม อ.เมือง จ.พังงา ๘๒๐๐๐
คุณสุนทรี แซ่ลี้	ถวาย	พระราชรัตโนบล วัดทุ่งศรีเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
คุณชนชอบ รัตนพงศ์วัฒนา	ถวาย	พระสุนทรมุนี วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม อ.เมือง จ.อุทัยธานี ๖๑๐๐๐
คุณวิชัน ประเสริฐสำราญ	ถวาย	พระเทพวิสุทธิโมลี วัดมหาธาตุ อ.เมือง จ.ราชบุรี ๗๐๐๐๐
คุณวิชัน ประเสริฐสำราญ	ถวาย	พระเทพสารเวที วัดเจดีย์หลวง อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐
คุณเพชรา จันทรีย์	ถวาย	ผู้อำนวยการ วัดป่านานาชาติ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพถวายนิตยสารธรรมกาย ถวายแด่พระสงฆ์ ๑ ปี (๔ เล่ม) ในอัตราปีละ ๑๒๐ บาท ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

ธรรมสภา

วิมังสา

ธรรมนิทัศน์ '๓๔

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ได้เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดงานนิทรรศการธรรมนิทัศน์ '๓๔ ในวันที่ ๑๔ พ.ย. ๒๕๓๔ เวลา ๑๔.๓๐ น ณ ห้องรับรอง ชั้นที่ ๑๘ ของธนาคารสหธนาคาร จำกัด สำนักงานใหญ่ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพมหานคร ซึ่งทางมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ร่วมกับธนาคารสหธนาคาร จำกัด จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมศีลธรรมและพัฒนาจิตใจของประชาชนโดยทั่วไป ให้มีความเข้าใจในพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณตามที่เป็นจริง และได้เกิดศรัทธาปสาทะในพระรัตนตรัย และปฏิบัติตนตามพระสัทธรรมของพระพุทธเจ้า ในการดำเนินชีวิตประจำวันไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขแก่ตนเองและผู้อื่นในสังคม ไม่เป็นไปในทางเสื่อม เป็นโทษ ความทุกข์ เดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

๒. เพื่อให้สาธุชนพุทธบริษัทได้ทราบกิจกรรมการศึกษาภาค

ปริยัติ และการอบรมภาคปฏิบัติของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อช่วยกันสืบบวรพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและวัฒนาถาวรยิ่ง ๆ ขึ้นไป

๓. เพื่อจัดหารายได้เข้าสมทบทุนสร้างโรงเรียนปริยัติธรรมและเสนาสนะที่จำเป็นแก่การอยู่อาศัยและการศึกษาของพระภิกษุสามเณร ในวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

ทั้งนี้ ในงานนี้ยังได้จัดให้มีกิจกรรมที่น่าสนใจในหลากหลายรูปแบบอีกด้วย เช่น

๑. การแสดงนิทรรศการธรรมปฏิบัติเพื่อคุณภาพชีวิต ด้วยแผ่นภาพต่าง ๆ ด้วยเทปคัสเซ็ทและวีดีโอ ตลอดจนหนังสือธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ที่**พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** ได้สั่งสอนถ่ายทอดไว้

๒. นิทรรศการพระบรมสารีริกธาตุ และพระปฏิมาที่ศักดิ์สิทธิ์ อันสำเร็จด้วยโลหะเนื้อดีและรัตนชาติ ได้แก่หินผลึกควอตซ์ หยก อเวนเจอรีน ซึ่งหาดูได้ยาก

๓. นิทรรศการพระบูชาพระพุทธรูปขนาดพกติดตัว ตระกูลวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งสำเร็จด้วยผงมวลสาร โลหะและรัตนชาติทุกรุ่น ซึ่งยังไม่เคยมีการรวบรวมนำมาแสดงที่ไหนมาก่อน

๔. รับฟังการบรรยายธรรมเรื่องที่สำคัญ ๆ ในทางพระพุทธศาสนา โดยพระสังฆาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ

จึงต้องแจ้งข่าวอันสำคัญนี้แก่ทุกท่าน เพราะนาน ๆ ปีจึงจะได้มีโอกาสเหมาะสมที่จะได้จัดงานดี ๆ เช่นนี้ได้ หากพลาดโอกาสคราวนี้ไปก็หมายความว่าท่านได้พลาดสาระสำคัญ ๆ ในวงการธรรมปฏิบัติไป

■ ■ ■ ■

เตรียมงานสำคัญ

ณ ตำหนักสมเด็จพระสังฆราช วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เมื่อวันเสาร์ที่๑๒ ต.ค. ๓๔ ได้มีการประชุมคณะกรรมการจัดงานครั้งสำคัญที่จะได้มีขึ้นที่**วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ได้แก่งาน**พิธียกฉัตรขึ้นเหนือพระประธานประจำอุโบสถ งานพิธียกช่อฟ้า** และ **งานพิธีผูกพัทธสีมา** ซึ่งคณะกรรมการใหญ่ที่ได้ร่วมประชุมกันในวันนั้น ล้วนประกอบด้วยพระเถระผู้ใหญ่และพระสังฆาธิการที่สำคัญ ๆ ทั้งสิ้น ได้แก่ **กรรมการที่ปรึกษา** มี **พระเทพวิสุทธิโมลี** วัดมหาธาตุ จ.ราชบุรี **พระเทพสุธี** วัดสระเกศ กทม. และ**พระเทพปริยัติโมลี** วัดราชโอรสาราม กทม.

ส่วน **คณะกรรมการจัดงาน** มี **พระเทพวิสุทธิโสภณ** เจ้าคณะภาค ๑๕ วัดเบญจมบพิตร เป็นประธาน, **พระราชวรเวที** เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี เป็นรองประธาน ส่วน**กรรมการ**ได้แก่ **พระเมธีรัตโนดม** วัดโบสถ์ จ.ลพบุรี **พระวิสุทธิธีรพงศ์** วัดมหาธาตุ จ.ราชบุรี, **พระปรากรมมุนี** วัดอมรญาติสมาคม จ.ราชบุรี, **พระปัญญาวชิราภรณ์** วัดสระเกศ, **พระวิสิฐนิมมานการ** วัดปากน้ำภาษีเจริญ กทม., **พระประดิษฐ์กุลวฑฺฒโน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม. และ**พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** วัดหลวงพ่อสดฯ จ.ราชบุรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

นอกจากนี้ยังมีฝ่ายฆราวาสเข้าประชุมด้วย เช่น **คุณสำรวย สารัตถ์** ตัวแทนอธิบดีกรมการศาสนา, **ผศ.ดร.ภิญโญ สุวรรณคีรี** ผู้ออกแบบอุโบสถ, **รศ.ดร.พัฒนะ ภวะนันท์, รศ.ดร.ธีระ เกรอต** ตลอดจนกรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายอีกหลายท่าน

สาระสำคัญของการประชุมในวันนั้น ก็มีการรับฟังถึงประวัติความเป็นมาของวัดหลวงพ่อสดฯ โดยย่อและแนวทางและวิธีการจัดดำเนินงานพิธีต่าง ๆ ที่จะได้มีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนผู้ร่วมงานในวันนั้น ๆ จะได้มีโอกาสกราบนมัสการ **เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์** และ**เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์** ในฐานะประธานของงานพิธีดังกล่าวด้วย.

■ ■ ■ ■

บุญต่อบุญ

เพราะว่าบุญเป็นที่พึ่งแก่ตนทั้งในโลกนี้และโลกหน้า **หลวงพ่อชยมังคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี จึงได้นำพระบูชาที่ศักดิ์สิทธิ์ในยุคนี้ ที่ผู้คนในวงการกล่าวถึงเสมอๆนี้ จัดถวายเพื่อเป็นทุนในการก่อสร้าง **ศาลาปฏิบัติธรรม ของ วัดหนองหิน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี** ซึ่งได้แก่ **พระผงสมเด็จธรรมกาย รุ่นธาตุ ๖ จำนวน ๑๐๐๐ องค์** และ**พระผงธรรมขันธ์ รุ่น ๕ วัดปากน้ำภาษีเจริญ จำนวน ๑๐๐ องค์**

ซึ่งกรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย รู้สึกยินดีและอนุโมทนาในกุศลเจตนาอันนี้ด้วยเป็นอย่างมาก ด้วยเพราะทราบดีว่าภาระหน้าที่ของชาวพุทธที่พึงมีต่อกันคือ การช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันแก่กัน เท่าที่จะทำได้ จะได้เป็นที่พึ่งแก่กันและกันต่อไป เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนาไว้ให้ยืนยาวชั่วกาลนาน.

นี่ก็บุญต่อบุญอีกเช่นกันด้วย เพราะว่าหากจะมอบรางวัลปัญญาชนผู้ชาญฉลาดประจำเดือน ต.ค. นี้ เพราะเข้าใจสร้างสะสมบารมีธรรมกันจริงๆ ก็เห็นจะต้องมอบให้แก่ **คณะศึกษาและอาจารย์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา** จำนวน ๔๐ คนเศษ ที่ได้มาแสวงบุญกุศลให้แก่ตนด้วยการเข้ารับการอบรมประมาณ ๒ สัปดาห์ ระหว่างวันที่ ๑๔-๓๐ ต.ค. ๓๔ เพื่อฝึกฝนจิตใจตนเองด้วยการอบรมภาวนาและฝึกพัฒนาระบบความคิดในการดำเนินชีวิตด้วยการฟังธรรมบรรยาย ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม กันไปเต็มที่แล้ว เหล่าปัญญาชนหน้าใส ๆ เหล่านี้ยังได้มีโอกาสสะสมบุญบารมีอีกชั้นหนึ่ง ด้วยการเสียสละแรงกาย

สติปัญญา กอปรด้วยขันติและทมะ เพื่อช่วยเหลือการจัดงานทอดผ้ากฐิน ณ วัดหลวงพ่อสดฯ เมื่อวันที่ ๒๗ ต.ค.ที่ผ่านมาด้วย ขอให้หยาดเหงื่อของน้อง ๆ ที่หลั่งไหลออกมาด้วยการทำงานถวายหลวงพ่อในคราวนี้ จะมีเท่าใดก็ตาม ขอให้อานิสงส์จงบังเกิดแก่เธอทั้งหลาย เป็นร้อยเท่าพันทวีมิรู้หมดตลอดไป...สาธุ

■■■■

ขอปิดฉากธรรมสภาคราวนี้ด้วยคำพูดที่มีความหมายน่าฟังมาก จากพระสูตรที่ชื่อว่า "เขมสูตร"(๑๕/๘๓) ว่า **"บุคคลรู้กรรมใดว่า เป็นประโยชน์แก่ตน ควรรีบลงมือกระทำกรรมนั้นในทันที"**

เมื่อวันที่ ๑๙ ก.ค. ๓๔ พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ได้รับหนังสือตราตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามแล้ว ได้เข้าน้อมถวายเครื่องสักการะแด่พระมหาเถระชั้นผู้ใหญ่ เพื่อเป็นสิริมงคลในวันเดียวกัน

• เข้าถวายสักการะแด่เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

• เข้าถวายสักการะแด่เจ้าประคุณสมเด็จพระธีรญาณมุนี

• เข้าถวายสักการะแด่เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์

• พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล กำลังเข้ารับหนังสือตราตั้งเจ้าอาวาส จากพระเดชพระคุณพระราชวรเวที เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี เมื่อ ๑๙ ก.ค. ๓๔

• หลวงพ่อเสริมชัย ชยมงฺคโล นำบรรดาลูกศิษย์ผู้ปฏิบัติธรรมไปทำบุญทักษิณานุประทาน แก่คุณโยมพ่อโยมแม่ของท่าน บริเวณหน้าที่บรรจุอัฐิ ณ วัดจำปา อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์ เมื่อวันที่ ๒๑ ก.ค. ๓๔ หลังจากได้รับหนังสือตราตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี มาหมาด ๆ

• พระครูโสภณอรรถกิจ เจ้าคณะตำบลหนองปล่อง กำลังพิจารณาผ้าป่ากองบุญของคณะผู้ปฏิบัติธรรมในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย โดยหลวงพ่อเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม พร้อมด้วยคณะศิษย์ จำนวน ๒ คันรถบัส นำมาทอดที่วัดบ้านหนองยายพิมพ์ อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ เมื่อวันที่ ๒๐ ก.ค. ๓๔ เพื่อสมทบทุน สร้างอุโบสถที่ยังค้างอยู่ ได้เงินทำบุญทั้งสิ้น ๑๑๖,๔๘๐ บาท

ขอเชิญร่วมพิธีอัญเชิญพระประธานและยกช่อฟ้า อุโบสถ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ในวันอาทิตย์ที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๓.๑๙ น.

โดย

เจ้าประคุณ**สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์** ประธานฝ่ายเจ้าภาพ

เจ้าประคุณ**สมเด็จพระพุฒาจารย์** ประธานพิธี

(ในภาพ) พระเดชพระคุณ**พระเทพวิสุทธิโสภณ** เจ้าคณะภาค ๑๕ วัดเบญจมบพิตร เป็นประธานในที่ประชุมคณะกรรมการใหญ่จัดงานพิธีผูกพัทธสีมา พิธีอัญเชิญพระประธาน และยกช่อฟ้าอุโบสถ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ณ ตำหนักสมเด็จพระสังฆราช วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๓๔

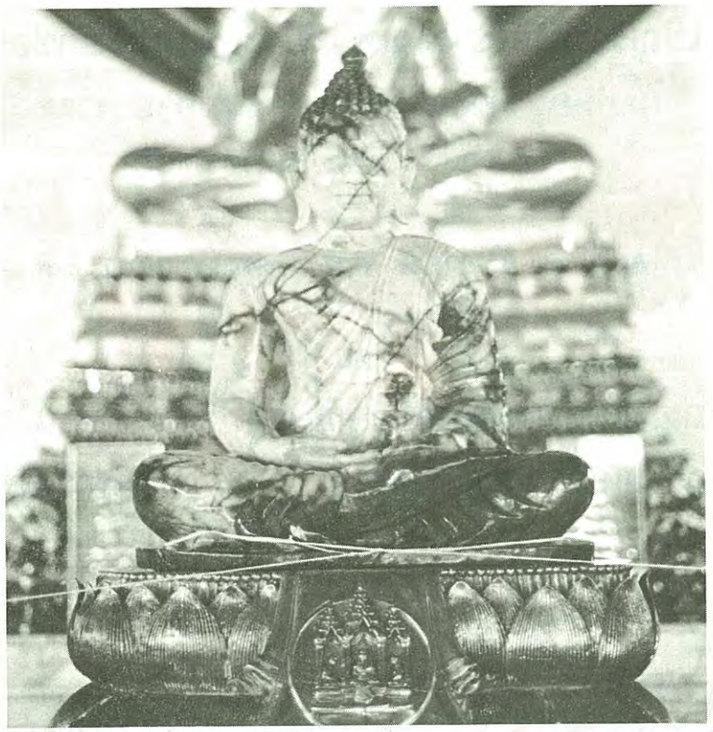

ขอเชิญเฝ้ารับเสด็จ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ

พร้อมด้วย **พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา**

ใน**พิธียกฉัตรประดิษฐานเหนือพระประธานประจำอุโบสถ**

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

ใน สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

วันพุธที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เวลา ๑๔.๐๐ น.

แวดวงธรรมกาย

วิชชาธร

การได้เกิดเป็นมนุษย์ผู้มีใจประเสริฐ ย่อมเป็นของยาก เพราะคนพาลผู้ไปสู่นรกมีมากกว่า และมิใช่เพียงครั้งเดียว ข้อนั้นเป็นเพราะว่า ในนรกนี้ไม่มีการประพฤติธรรม ไม่มีการประพฤติที่ถูกต้อง ไม่มีการทำกุศล ไม่มีการทำบุญ มีแต่การเคี้ยวกินกันและกัน การเคี้ยวกินผู้มีกำลังน้อยกว่าย่อมเป็นไปในนรกนี้ ข้อนั้นเพราะอะไร เพราะไม่เห็นทุกข์ ไม่เห็นเหตุให้เกิดทุกข์ ไม่เห็นความดับทุกข์ ไม่เห็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ได้คือ ***อริยมรรคมีองค์ ๘***

สามเณรจารุ ศรีเภชร (อายุ ๑๗ ปี)
วัดมะกรูด จ.ปัตตานี

● ***คิดว่าเริ่มสนใจในเรื่องการปฏิบัติธรรมแต่เมื่อใด***

▲ เริ่มสนใจตั้งแต่สมัยอยู่ชั้น ม.๑ ครับ

● ***ตอนนั้นได้เริ่มต้นอย่างไร***

▲ ตอนนั้นอาจารย์ใหญ่ที่โรงเรียนให้นั่งสมาธิแบบธรรมกาย ที่สถานปฏิบัติธรรมแห่งหนึ่ง

● ***ได้ผลอย่างไรบ้างครับ***

▲ คราวนั้นรู้สึกปวดหลัง ปวดตา จนท้อก็เลยเลิกนั่งไปเลยครับ

● ***มารู้ข่าวว่าทางสถาบันฯ มีการอบรมอย่างไร***

▲ ได้ทราบจากท่านเจ้าอาวาสครับ ท่านบอกและให้หนังสือมาอ่าน ก็เลยสนใจจะมาครับ

● ***ก้าวแรกที่เข้ามาสถาบันฯ มีความรู้สึกอย่างไรบ้าง***

▲ ตอนแรกก็รู้สึกดีใจที่ได้มาครับ พอตก ๒ วันผ่านไป ชักเริ่มรู้สึกเครียด เพราะต้องตื่นแต่เช้ามาปฏิบัติธรรม แต่พอผ่านมาถึงวันที่เห็นดวงและธรรมกายราววันที่ ๖ ก็เริ่มรู้สึกว่าชอบ มีความสบายใจขึ้น ความรู้สึกถึงเรื่องง่วงนอนหมดไป หายไปเลย

● ***อยากให้เล่าถึงการเห็นครั้งแรก***

▲ ในตอนแรก ผมมีความรู้สึกว่าร่างกายนี้เบามากเกือบจะไม่รู้สึกเลย พอสักเดี๋ยวก็เป็นดวงแก้วใสขึ้นมาแวววาวมาก พอดู ๆ ไปก็เห็นพระพุทธรูป ลักษณะคล้ายพระพุทธชินราชโผล่ขึ้นมากลาง จากนั้นภาพก็หายไป แต่มีความรู้สึกโล่งเหมือนกับว่า ตัวตนหายไปไม่รู้สึกว่ามีอยู่ จากนั้นวันต่อมาก็ถูกส่งไปนั่งกับท่านอาจารย์มหาบุปผา ท่านสอนไปผมก็ทำตามท่านสอนได้ ช่วงนั้นมีองค์พระผ่านขึ้นมาเร็วมากไม่ต่ำกว่า ๑๔-๑๕ องค์ ขึ้นมา (ระยะสอนเดิน ๑๘ กาย)

● ***อารมณ์ของใจเมื่อก่อนปฏิบัติ และหลังปฏิบัติได้แล้วต่างกันอย่างไร?***

▲ รู้สึกว่าใจจะเยือกเย็นขึ้น ตัวเองมีสมาธิมากขึ้น แม้การเดินเหินก็ดี มันจะเป็นไปเอง เหมือนมีอะไรควบคุมอยู่รู้สึกว่าตัวเองสุขุมมาก โดยไม่มีใครสอน แต่กลับมีสติมากขึ้น

● ***มีความเห็นอย่างไรกับเพื่อนๆที่ยังไม่ได้เข้าถึงธรรม***

▲ ก็รู้สึกสงสารเขา เพราะคนเหล่านั้นมัวไปสนใจกับพวกศิลป์พวกดนตรีมากไป ซึ่งแต่ก่อนผมก็เล่นดนตรีมาเยอะ ทำให้มีความภูมิใจในความสามารถของตนในดนตรี แต่พอผมมาได้ธรรมกายที่สถาบันฯ ผมกลับภาคภูมิใจในธรรมกายมากกว่า หลายร้อยเท่าเลยครับ

● ***การเป็นอยู่ในระหว่างมีการฝึกอบรม***

▲ แรก ๆ มีความรู้สึกอ้างว้าง แต่ไม่ใช่กลัวครับ มันหงอย ๆ ชอบกล เพราะต้องอยู่กลดคนเดียว แต่หลังจากพอเริ่มเห็นดวงธรรมแล้ว ก็เริ่มรักการนั่งสมาธิในกลด เพราะรู้สึกกว่ามันเป็นส่วนตัวๆ ดีมาก และรู้สึกว่าการอยู่ใต้กลดนี้ปลอดภัยที่สุด

● ***อาหารระหว่างอบรมล่ะครับ***

▲ รู้สึกว่าเหลือเฟือมากเลยครับ บางวันฉันยังไม่หมดด้วยซ้ำ ต้องเอาไปให้เป็นอาหารปลาท่าน้ำกันมาก

● ***สัดส่วนของการวางภาคปริยัติและภาคปฏิบัติเป็นอย่างไร***

▲ รู้สึกว่าพอดีนะครับ เพราะเมื่อฟังการบรรยายแล้วก็ได้ปฏิบัติธรรมได้พักผ่อน ได้เดินตามสบาย รู้สึกว่ามันเหมาะสม ไม่เครียดเลยครับ.

○○○

คุณสุชาดา Hemelrÿk (อายุ ๖๑ ปี)
ชาวเนเธอร์แลนด์

● ***รู้สึกว่ายังไม่เคยมาที่นี่เลย ใช่ไหมครับ***

▲ ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ฉันได้มาที่นี่ แต่ก่อนหน้านี้สัก ๓ ปีแล้ว ฉันได้พบท่านอาจารย์เสริมชัย ที่งานพุทธมณฑล ซึ่งเป็นสถานที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง

● ***คิดอย่างไรกับการฝึกทำสมาธิ***

▲ จากที่พุทธมณฑล ฉันก็ได้รับคำแนะนำจากท่านอาจารย์เสริมชัย และนำไปทดลองทำที่บ้านด้วยด้วยคำแนะนำจากท่านอาจารย์ ทำให้ฉันพบความสงบภายใน ซึ่งมันเป็นความรู้สึกที่ยากจะอธิบายได้ ชีวิตของเรามักมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ทำด้วยความคุ้นเคย แต่ขณะนี้มีหลายอย่างได้เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ก็เพราะการได้ฝึกทำสมาธิ

ครั้งแรกที่ฉันได้รู้จักวิชชาธรรมกาย คือที่วัดพุทธารามประเทศเนเธอร์แลนด์ โดยมีพระอาจารย์มหาณรงค์ และพระอาจารย์บุญเลิศสอนให้ ตอนนั้นฉันมีเวลาเพียงสัปดาห์เดียว มันยากมากสำหรับฉันที่ต้องมานั่งกับพื้น แล้วควบคุมอารมณ์และความคิดเพราะมันไม่สบายเหมือนกับการนั่งบนเก้าอี้ที่ฉันคุ้นเคยมากกว่า อย่างไรก็ตามฉันก็ได้อะไรมาบ้างจากคราวนั้น แต่ภายหลังจากได้พบพระอาจารย์เสริมชัยแล้ว การเจริญสมาธิของฉันรุดหน้าไปพร้อม ๆ กับความเข้าใจมากขึ้น และยังได้มีความคิดขึ้นอย่างแจ่มชัดมากกว่า การฝึกทำสมาธิการเอาใจจรดที่ศูนย์กลางกายเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิตมนุษย์ทุกคน ซึ่งฉันก็ได้บอกกับคนในครอบครัวดิฉันตลอดจนเพื่อนบ้าน

● ***เหตุใดจึงสนใจในการทำสมาธิครับ***

▲ ที่สำคัญคือ มันเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า แต่จุดเริ่มต้นที่นำเข้ามาคือ ก่อนนั้นราว ๔๐ ปีแล้ว เราคือสามีและฉันเคยใช้ชีวิตอยู่ในเมืองไทย เพราะทำงานกับสายการบิน KLM ซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่สนามบินดอนเมือง เราประจำอยู่เมืองไทยเป็นเวลา ๖ ปี ตอนนั้นฉันมีเรื่องสะดุดใจมาก เมื่อสามีของคนซักผ้าที่บ้านพักเสียชีวิตลง พวกเราต่างเสียใจเพราะว่าเขาเป็นคนดี ทุกคนรักเขา แม้สามีของฉันและตัวฉันเองด้วย แต่ฉันสังเกตว่าครอบครัวคนไทย

เมื่อสูญเสียหรือมีเรื่องทุกข์ร้อนขึ้น พวกเขาก็สามารถใช้ชีวิตเป็นปกติ มีความสุขพอสมควร ตรงนี้เองที่ทำให้ฉันเริ่มค้นหาหนังสือเกี่ยวกับคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้มากมาย

ตอนนั้นฉันอ่าน ๆ เอาอย่างเดียว ยังไม่ได้ลงมือทำเลย แต่ก็ได้พบเหตุผลหลายอย่างที่ตรงข้ามกับแนวความคิดเดิมของฉัน แต่บางอย่างฉันก็ทำอยู่ในชีวิตประจำวัน อย่างคำตรัสของพระองค์ที่ว่า "จงทำด้วยตนเอง เห็นด้วยตนเอง อย่าเชื่อเพียงเพราะเขาเล่าให้ฟัง อย่าเชื่อเรื่องโชคลาง" เป็นต้น จุดเหล่านี้ทำให้ฉันทึ่งและสนใจในวิธีของพระพุทธศาสนามากขึ้นอีก ได้เรียนรู้ถึงการระวังตัวเมื่อเวลาเข้าวัด เวลานั่งพูดคุยกับพระสงฆ์ แต่บางทีฉันก็ทำผิดเพราะฉันไม่รู้มาก่อน ฉันก็พูดขอโทษ เพราะฉันไม่รู้เป็นภาษาไทย..ก็ดี

● ***การฝึกภาวนาที่ฮอล์แลนด์กับที่เมืองไทยต่างกันอย่างไร***

▲ แน่ทีเดียว ฉันได้ความรู้สึกที่ต่างกัน ที่โน่นที่บ้านฉันก็ดี ฉันนั่งสมาธิเสมอ แต่ที่วัดสระเกศโดยเฉพาะที่สถาบันแห่งนี้ ฉันได้รับความรู้สึกที่พิเศษมากขึ้น ลึกซึ้งมากกว่า มันมีความสงบสุขอย่างประหลาด ฉันคิดว่าสถานที่นี้เป็นที่อันศักดิ์สิทธิ์นะ

● ***ระเบียบปฏิบัติที่สถาบันฯ ความเป็นอยู่เป็นอย่างไร***

▲ โอ้..ไม่มีปัญหาเลย ฉันรับได้

● ***เรื่องอาหารล่ะครับ***

▲ อาหารก็ไม่เป็นปัญหาอะไร คงมีแต่ต้องระวังว่าถ้าฉันทานมากไป ทำให้อิ่มมาก ฉันก็จะง่วงนอนง่ายเวลานั่งทำสมาธิ..(หัวเราะ)

● ***คุณประทับใจอะไรที่นี่บ้าง ตัวพระอาจารย์เสริมชัยหรือสถานที่***

▲ อืม.. มันยากอยู่ที่จะแยกให้ออกว่ามีความประทับใจอะไร ฉันคิดว่ามันเป็นเพราะทุกสิ่งทุกอย่างประกอบกัน แม้แต่เพื่อน ๆ ที่ปฏิบัติที่นี่ก็ดีกันทุกคน ทุกคนเป็นห่วงฉันเข้ามาถามมาคุย นำผลไม้มาให้บ่อย อย่างนี้

● ***อากาศเป็นอย่างไรบ้างครับ***

▲ ค่อนข้างร้อน แม้จะเป็นช่วงฤดูหนาวของที่นี่ แต่ว่าฉันก็ได้เตรียมใจไว้อยู่แล้ว เพราะทราบดีว่าอากาศแถบเมืองร้อนเป็นอย่างไร

● ***กรุณาบอกถึงความรู้สึกก่อนและหลังได้ธรรมกาย***

▲ แต่ก่อนเวลานั่งจะทนไม่ค่อยได้นาน แต่พอได้เห็นองค์พระธรรมกายแล้ว ความเมื่อยมันหายไปทางไหนไม่ทราบ และเดี๋ยวนี้ฉันใช้เวลานั่งไม่นานก็เห็นองค์พระแล้ว ดีกว่าแต่ก่อนมาก.

○○○

ประวัติวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

โดย
ภก.สุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์
กรรมการและเลขานุการ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามแห่งนี้ **กระทรวงศึกษาธิการ** ด้วยความเห็นชอบของ**มหาเถรสมาคม**เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๔ ได้ประกาศตั้งเป็นวัดขึ้นในพระพุทธศาสนาเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๓๔ โดย**มีพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** เป็นผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นองค์ปฐมเจ้าอาวาส เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ในปีเดียวกันนี้

ได้รับการจัดตั้งขึ้นสืบเนื่องแต่การจัดตั้ง**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยมีพระเดชพระคุณเจ้าประคุณ **สมเด็จพระพุฒาจารย์** วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เป็นประธานตั้งแต่สมัยที่ดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ พระพรหมคุณาภรณ์ พระเดชพระคุณ**พระธรรมปัญญาบดี** เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ และพระเดชพระคุณ**พระภาวนาโกศลเถร** รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำภาษีเจริญ เป็นรองประธานองค์ที่ ๑ และที่ ๒ ตามลำดับ ด้วยความสนับสนุนของ **โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ**โครงการ/มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** วัดสระเกศ อันมีศาสตราจารย์**บัญญัติ สุชีวะ** เป็นประธานตั้งแต่สมัยที่ยังดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา และนาย**เสริมชัย พลพัฒนาฤทธิ์** ผู้ซึ่งภายหลังได้บรรพชาอุปสมบทเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๒๙ เป็นกรรมการอำนวยการ ริเริ่ม ก่อตั้ง อุปถัมภ์ และบริหารกิจการของสถาบันแห่งนี้ ให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อมา โดยมี**วัตถุประสงค์**เพื่อการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. **เพื่อสร้างพระในใจตนเองและผู้อื่น เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของสาธุชน** ให้กว้างขวางออกไป

๒. **เพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์** หรือ **วิทยากร ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ** และให้งดงามพร้อมด้วยศีลาจารวัตร เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น เป็นที่พึ่งทางใจแก่สาธุชนได้อย่างแท้จริง ได้ช่วยกันสืบบวรพระพุทธศาสนา ให้ยืนยาวยิ่ง ๆ ขึ้นไป

๓. **เพื่อรักษา** และสืบต่อธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ให้ถูกต้อง สมบูรณ์ ตามที่หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) **ได้สั่งสอนถ่ายทอดไว้** และ

๔. **เพื่อเป็นที่ประดิษฐานปูชนียวัตถุที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์** อันมีพระบรมสารีริกธาตุ และพระพุทธปฏิมาที่สำเร็จด้วยหินรัตนชาติและโลหะเนื้อดี เพื่อเป็นที่สักการะบูชาของสาธุชนและเหล่าเทพยดาทั้งหลาย

โดยได้**ดำเนินกิจกรรมที่สำคัญต่าง ๆ มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ มีการให้การอบรมการปฏิบัติสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน การให้การศึกษาภาคปริยัติทั้งแผนกนักธรรมและแผนกบาลี** และ**การเผยแพร่ทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งภายใน**และ**ภายนอกประเทศ** ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

การก่อสร้างถาวรวัตถุเริ่มด้วย **พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายา ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร** ปัจจุบันคือ **พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ** ได้เสด็จมาทรงเป็นประธานในพิธีวาง

ศิลาฤกษ์ศาลาอเนกประสงค์ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕ แล้วมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ด้วยเงินบริจาคของญาติโยมสาธุชน ก็ได้ก่อสร้างเสนาสนะสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย ของพระภิกษุและสามเณรเพิ่มขึ้นมาตามลำดับ ต่อมาในปลายพุทธศักราช ๒๕๒๙ ประธานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย จึงได้ยื่นคำขออนุญาตต่อกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อก่อสร้างเป็นวัดบนพื้นที่ดิน ๗๒ ๑/๒ ไร่ อันเป็นที่ตั้งของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายแห่งนี้ และได้รับอนุญาตให้สร้างเป็นวัดได้ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๐

เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ปีเดียวกันนี้ โดยพระเดชพระคุณ เจ้าประคุณ **สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์** หลวงพ่อวัดสามพระยาได้เป็นผู้เจิมแผ่นศิลาฤกษ์ เพื่อประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์เพื่อการก่อสร้างอุโบสถขึ้น เมื่อการก่อสร้างอุโบสถจวนจะเสร็จเรียบร้อย ประธานมูลนิธิฯก็ได้ขออนุญาตตั้งเป็นวัด และกระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๔ จึงได้ประกาศตั้งเป็นวัดในพระพุทธศาสนาขึ้น ชื่อว่า"**วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม**" เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ในปีเดียวกันนี้ **เพื่อดำเนินกิจกรรมสืบต่อวัตถุประสงค์ของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย เพื่อสืบบวรพระพุทธศาสนาให้วัฒนาถาวรยิ่ง ๆ ขึ้นไป** ด้วยประการฉะนี้.

■■■■

หลักสันติภาพ

ธรรมบรรยายโดย

พระราชปริยัติกวี

วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

พระคุณเจ้า พระเถรานุเถระ ตลอดถึงท่านสาธุชน ทุกท่านที่อยู่ในสมาคมนี้ บัดนี้เป็นเวลาบรรยายธรรมในภาคปริยัติ เพื่อเกื้อกูลแก่ภาคปฏิบัติในแนววิชชาธรรมกายของหลวงพ่อวัดปากน้ำทุก ๆ ปีที่**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ดำเนินสะดวกนี้ โดยการนำของพระอาจารย์เสริมชัย ชยมงฺคโล ผู้อำนวยการสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ได้จัดให้มีการอบรมภาคปฏิบัติปีละ ๒ ครั้ง คือในระยะเดือนพฤษภาคมครั้งหนึ่ง และในเดือนธันวาคมนี้อีกครั้งหนึ่ง ครั้งละ ๑๕ วันด้วยกัน แต่ละครั้งนั้นก็ได้มี พระคุณเจ้า ภิกษุ สามเณร ท่านสาธุชนได้สมัครเข้ามาประพฤติปฏิบัติธรรมกันอย่างคับคั่ง ก็น่าอนุโมทนาที่พระคุณเจ้าซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา และท่านสาธุชนก็เป็นองค์กรหนึ่งในทางพุทธศาสนา ยังได้ชื่อว่า "ธัมมาราม" คือเป็นผู้มีธรรมเป็นที่ยินดี หรือยินดีในธรรมปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบรรพชิต ฝ่ายคฤหัสถ์ เมื่อได้นับถือพระพุทธศาสนาแล้ว ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนช่วยกันจรรโลงพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า ภิกษุบริษัท อุบาสกบริษัท และอุบาสิกาบริษัท ฉะนั้นท่านทั้งหลายจะไปถือว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องเฉพาะของภิกษุบริษัทอย่างเดียวไม่ได้ แม้แต่อุบาสกบริษัท และอุบาสิกาบริษัทก็เป็นผู้มีความสำคัญเกี่ยวในด้านความจรรโลงพระพุทธศาสนา ให้ยืนยงคงถาวรและ เจริญขึ้นตามสมควร

เมื่อท่านได้พร้อมใจกันมาประพฤติปฏิบัติอย่างนี้ ศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังจะต้องดำรงตั้งมั่นเป็นจิรัฏฐิติกาลอีกยาวนาน แต่ถ้าตราบใดขาดบริษัทเป็นผู้ปฏิบัติธรรม ศาสนาของพระองค์ท่านก็เห็นจะต้องสิ้นสูญหรือขาดสูญ แต่ถ้ายังมีผู้ประพฤติปฏิบัติอยู่ ศาสนานั้นก็ยังคงอยู่ดำรงอยู่และมั่นคงต่อไปได้

ฉะนั้นการที่พระอาจารย์เสริมชัย ผู้อำนวยการสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายได้ทุ่มเทชีวิตจิตใจแม้กระทั่งร่างกายและเวลาอันควรจะเป็นประโยชน์ของท่าน ก็ได้หันมาเป็นผู้เชิญ ผู้ชวน ผู้แนะ ผู้นำให้เราท่านทั้งหลายได้มารวมประชุมประพฤติปฏิบัติ

เพราะคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น เดิมทีเดียวก็ออกจากพระโอษฐ์ของท่าน เรียกว่าเป็นพุทธพจน์หรือพระบาลี เมื่อพระองค์ได้เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ศาสนาที่เหล่าสาวกคือบริษัทต่าง ๆ ได้จดจำกันด้วยสติปัญญาและความทรงจำก็อาจจะมีความคลาดเคลื่อนไปบ้าง แต่ว่าถึงอย่างไรก็ตาม เมื่อสมัยที่ยังใช้การจดจำอยู่นั้นก็เป็นชนชั้นพระอริยะ ก็มีความเชื่อว่าพระองค์ท่านเหล่านั้นเมื่อเป็นพระอริยะแล้วก็ย่อมทรงธรรมของพระพุทธเจ้าไว้โดยถูกต้อง เพราะไม่เป็นมิจฉาทิฏฐิ ท่านตั้งอยู่ในสัมมาทิฏฐิ เมื่อตั้งอยู่ในสัมมาทิฏฐิก็จะไม่บิดเบือนคำสอนของพระองค์ท่านให้ผิดแผกแตกต่างออกไปจากพุทธดำรัสมากนัก แต่เมื่อมาจดจารจารึกลงในใบลานที่เรียกว่าทำการสังคายนาแล้ว **มารุ่น ๆ หลัง ต่อมาคำสอนของพระองค์ท่านนั้นชนเราหรือบริษัทของเรามีความคิดเห็นผิดแผกแตกต่างกันไป** โดยที่มีญาณหยั่งรู้กาลไกล ที่เรียกว่าอนาคตังสญาณก็มี โดยที่มีญาณหยั่งรู้เฉพาะปัจจุบัน เรียกว่าปัจจุบันนังสญาณก็มี คนที่มีความรู้คิดก้าวไกลต่อไปข้างหน้าท่านเหล่านี้เรียกว่าเป็นผู้ที่มีเจตนาดี แต่ถ้า**คิดเฉพาะเอาตัวรอดในปัจจุบันนั้น ที่เขาเรียกกันว่าคิดสั้น ขอให้ได้ประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว คำสอนนั้นก็อาจจะถูกบิดเบือนหรือว่าดัดแปลงแก้ไขให้ออกไปจากพุทธประสงค์ของพระองค์ท่าน และเมื่อเราขาดวิจารณญาณ เมื่อได้เห็นดีเห็นงามกับคำบิดเบือนคำสอนของพระองค์ท่าน เกิดไปเลื่อมใสในปฏิปทาที่เขาบิดเบือนนั้น ก็จะเป็นการทำลายพระพุทธศาสนาไปในตัวด้วย** ฉะนั้นเหล่านี้แหละจะทำให้ศาสนาของเรามีความเสื่อมโทรมหรือมีความสลายลงไป

แต่**ถ้าตราบใดเรายังทำจิตของเราให้เป็นสัมมาทิฏฐิ หรือให้เป็นสัมมาสมาธิคือฝึกจิตให้รู้จักเหตุ**

ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๓๓

ให้รู้จักผล ให้รู้จักความถูกต้อง ให้รู้จักความผิดพลาด รู้จักแยกแยะได้ เราก็ยังเป็นสัมมาทิฏฐิ เมื่อเป็นสัมมาทิฏฐิอยู่ ศาสนาของพระองค์ท่านก็จะตั้งมั่นสืบต่อไปได้ แต่ถ้าหากว่าเราผู้เป็นบริษัทไม่มีวิจารณญาณเป็นเครื่องพิจารณาว่าอะไรเป็นของจริง อะไรเป็นของแท้ ถ้าหากว่าเราไปหลงอยู่กับสิ่งจอมปลอมของไม่แท้ ก็จะพาให้ศาสนานั้นเสื่อมสูญไปด้วย เราก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่สร้างกรรมอันหนักไว้ กลายเป็นผู้ทำลายพระพุทธศาสนา แต่ถ้าเราตั้งจิตของเราให้ถูกต้อง ฝึกจิตของเราให้ดี วางไว้ให้ถูกที่ ก็จะได้ชื่อว่าทรงไว้ซึ่งพระศาสนา ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้อุ้มทานพระศาสนาไว้ ศาสนาจะเสื่อมหรือจะเจริญอยู่ที่องค์กรของพุทธศาสนา คือภิกษุบริษัท อุบาสกบริษัท อุบาสิกาบริษัท ผู้ไม่ขาดวิจารณญาณ ดูสังเกตที่เหตุ และดูที่ผล เพราะว่าศาสนาพุทธของเรานั้นเป็นศาสนาที่มีเหตุและมีผล เราจะต้องใช้วิจารณญาณของเรานั้นไตร่ตรองให้ถ่องแท้

ฉะนั้นการที่ท่านทั้งหลายได้มาร่วมประพฤติปฏิบัติฝึกหัดกายวาจาและใจของเรา ก็ควรจะมีธรรมเป็นแนวทาง หรือว่าคอยตีเส้นให้เราเดินอยู่ ถ้าหากว่าเราไม่มีธรรมปฏิบัติเดินไม่ถูกทาง หรือว่ามักจะแวะลงกลางทางเสีย ชีวิตของเราก็จะเป็นหมันปราศจากประโยชน์

ในวันนี้ อาตมภาพได้รับการอาราธนาจากพระอาจารย์เสริมชัยให้มาเป็นองค์บรรยายธรรมภาคปริยัติ เพื่อจะได้เป็นเครื่องเกื้อกูลแก่ภาคปฏิบัติ เพราะปริยัติกับปฏิบัตินั้นมีเหตุมีผลแก่กันและกัน พูดตามภาษาพระก็ว่าเป็นปัจจัยของกันและกันที่เรียกว่า **"อัญญมัญญปัจจัย"** ที่เราสวดในพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ "อัญญมัญญปัจจัย" คือเกื้อกูลแก่กันและกัน เพราะฉะนั้นปริยัติก็ต้องเกื้อกูลแก่ปฏิบัติ การที่เราจะปฏิบัติให้ถูกต้องก็ต้องอิงอาศัยปริยัติ ถ้าเราไม่รู้ทางแล้ว การปฏิบัติของเราก็อาจจะผิดพลาด ฉะนั้นปริยัติและปฏิบัติจึงเป็นอัญญมัญญปัจจัยแก่กันและกัน

สำหรับในวันนี้จะได้พูดถึงเรื่อง **"หลักสันติภาพ"** เพราะตามปกติที่เคยมาถวายความรู้ในแนวปริยัตินั้นจะพูดถึงเรื่องโพชฌงค์ทั้ง ๓๗ ประการ แต่สำหรับในวันนี้จะขอถวายหลักสันติภาพ

หลักสันติภาพนั้นเราจำเป็นจะต้องมีด้วยกันทุก ๆ ท่าน จะมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ สันติภาพจะเกิดขึ้นมาได้ต้องอาศัยการปฏิบัติจากตัวเราออกไปหาผู้อื่น ไม่ใช่ไขว่คว้าจากข้างนอกมาหาข้างในแต่เราจะต้องหาจากข้างในไปหาข้างนอก เมื่อข้างในของเราเกิดสันติภาพแล้ว ข้างนอกก็เกิดสันติภาพได้

ที่ได้เรียกชื่อว่าสันติภาพนี้ เป็นมตยาธิบายคือความเข้าใจของอาตมาเองหรือของกระผมเอง แต่ว่าในทางพุทธศาสนานั้นเป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ได้ทรงประทานให้แก่เหล่าพุทธบริษัทไว้ เมื่อวันมาฆบูชา คือในวันเพ็ญกลางเดือน ๓ ณ กรุงราชคฤห์ วัดเวฬุวนารามหรือว่าเวฬุวัน เมื่อพระสงฆ์จำนวน ๑,๒๕๐ รูป มาประชุมพร้อมกัน พระองค์ก็ได้ทรงประทานหลักสันติภาพนี้เอาไว้ให้เหล่าพุทธบริษัทได้นำเอาไปเผยแพร่ นำเอาไปปฏิบัติเพื่อให้คนอื่นที่ยังไม่รู้ยังไม่เข้าใจ จะได้เกิดความรู้และความเข้าใจ เพราะ**พระพุทธองค์ต้องการให้เกิดสันติภาพแก่มวลมนุษย์ทั้งหลาย ไม่ใช่เฉพาะชาวพุทธเท่านั้น ถ้าใครได้ยินใครได้ฟัง ใครได้ใช้วิจารณญาณพิจารณาดูแล้วปฏิบัติตามสันติภาพก็จะเกิดขึ้น**

คำว่า **"สันติ"** นั้น ก็คือความสงบนั่นเอง **"ภาวะ"** คือการทำให้มีทำให้เป็นทำให้เกิดขึ้น สันติภาพก็รวมความว่า เราทำให้มี ให้เป็น ให้เกิดขึ้นซึ่งความสงบ เพราะความสงบนั้นนำมาซึ่งความสุข ไม่มีความสุขอันใดที่จะเปรียบเทียบเท่ากับสันติได้ ที่เรียกว่า **นตฺถิ สนฺติปรํ สุขํ** ความสุขยิ่งกว่าการสงบนั้นไม่มี เพราะฉะนั้นเราต้องสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นจากตัวเรา แล้วสันติภาพนั้นก็จะขยายกว้างออกไปสู่มวลมนุษย์ เพื่อนร่วมเกิด ร่วมแก่ ร่วมเจ็บ ร่วมตายของเราทั้งหลายได้ และโดยเฉพาะท่านทั้งหลายที่มาปฏิบัตินี้ เมื่อได้แนวทางภาคปริยัติ ได้แนวทางภาคปฏิบัติแล้ว ก็จะได้ไปดำเนินกิจกรรมของตนยังสำนักที่พักพาอาศัยของท่าน ซึ่งประชาชนเป็นจำนวนมากยังรอคอยความหวัง ตั้งความหวังเอาไว้ว่าอาจจะได้พึ่งพิง พึ่งพาอาศัยบรรดาท่านทั้งหลายที่เข้ามาอบรมตามแนววิชชาธรรมกายนี้ เมื่อท่านได้ไปเผยแพร่แล้วก็ได้ชื่อว่าเป็นวิปัสสนาจารย์ ผู้สอนเกี่ยวกับเรื่องกัมมัฏฐาน สืบต่อไป ก็เท่ากับว่าท่านได้หลักสันติภาพไปหนึ่งองค์ ท่านไปสอนญาติโยม ภิกษุ สามเณร สัก ๑๐ องค์ ๒๐ องค์ ในจำนวนท่านที่ประชุมอยู่ในที่นี้เป็นจำนวนร้อย ๆ หรือเป็นจำนวนพัน เมื่อเราได้เผยแพร่หลักสันติภาพนี้ให้แก่คนอีกคนละ ๑๐ มันก็กลายเป็นหมื่นเป็นแสนไปได้

หลักสันติภาพนี้พระคุณเจ้าทั้งหลายทราบดีรู้ดี แต่ว่าการทราบดีและรู้ดีนั้น ยังไม่เท่ากับการที่ปฏิบัติดี เพราะการทราบดีรู้ดีมันเป็นเพียงภาคทฤษฎี แต่ถ้าเราทำดี ทำถูกต้อง เรียกว่าปฏิบัติดี เพราะฉะนั้นเราจะต้องมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้ดีเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

หลักสันติภาพนี้ **ประการหนึ่ง**นั้น ท่านบอกว่า **อย่าว่าร้าย อย่าให้ร้าย** นี่พูดถึงเรื่องวาจา วาจาของคนเรานี้ ถ้าคนที่ขาดวิจารณญาณก็อาจจะพูดได้ประโยชน์เฉพาะปัจจุบันแต่ทำลายอนาคตของตัวเอง แต่ถ้าคนมีวิจารณญาณเห็นการไกล คำพูดจะเสียประโยชน์ในปัจจุบัน แต่ว่าอนาคตอาจจะได้รับประโยชน์ก็ได้ เพราะฉะนั้นวาจานี้จึงเป็นสิ่งสำคัญ การจะสื่อสารความรู้แก่กันและกันได้ สื่อความรู้ สื่อภาษา สื่อความเข้าใจต่อกันและกันได้ก็ต้องอาศัยวาจา ฉะนั้นวาจานี้จึงเป็นสิ่งสำคัญ พระพุทธเจ้าพระองค์ตรัสไว้ว่า **อนุปวาโท** อย่าว่าร้าย อย่าให้ร้าย

คำว่า **"ว่าร้าย"** หรือ **"ให้ร้าย"** แก่กันและกันนี้ เกี่ยวกับปาก ปากของเรานี้ทำลายศีลของเราได้ไหม

ทำลายได้แน่ มิเช่นนั้นแล้วพระพุทธเจ้าไม่ตรัสวจีทุจริตเอาไว้ เพราะฉะนั้นวจีทุจริตจึงทำลายศีลที่เรารักษาอยู่ได้ ไม่ว่าเป็นพระ เป็นเณร เป็นอุบาสก อุบาสิกา ถ้าวาจาไม่ดีแล้วก็ทำลายศีลได้ เมื่อเราทำลายหลักการใหญ่ ทำลายศีลสิกขาบทได้ อย่างนี้ก็ยากแก่การที่จะไต่เต้าขึ้นไปสู่ธรรมอันสูงได้ และหลักสันติภาพนี้ต้องอาศัยวาจา ถ้าเราใช้วาจาไม่ถูกต้อง ซึ่งพระองค์ตรัสไว้ในสุภาษิตสูตรว่า วาจาที่เราพูดออกไปนั้นต้องเป็นวาจาจริง วาจาแท้ วาจาที่มีประโยชน์ พูดประกอบไปด้วยกาละ พูดแล้วตนเองไม่เดือดร้อน พูดแล้วผู้อื่นไม่เดือดร้อน วาจาเช่นนี้ใช้ได้ แต่วาจาอันใดถึงแม้ว่าจะเป็นวาจาจริง วาจาแท้ แต่ว่าพูดไม่ถูกกาละ พูดไม่ถูกเทศะ (สถานที่) พูดให้คนอื่นเดือดร้อน ตัวเราเองก็เดือดร้อนด้วย วาจาอย่างนี้ก็ยังไม่ชื่อว่าเป็นวาจาสุภาษิต

การว่าร้ายนี้ คนเราจะไปสวรรค์ได้ก็อาศัยวาจา จะไปนรกก็เพราะอาศัยวาจาของเราในเรื่องของการพูด เช่น การพูดเสียดสีหรือเสียดแทง พูดให้แตกแยกความสามัคคี มันตกนรกทั้งปัจจุบัน ตกนรกทั้งสัมปรายภพ เพราะฉะนั้นเรื่องราวต่าง ๆ พระคุณเจ้าที่ศึกษาปริยัติในทางพุทธศาสนา ก็จะทราบประวัติของพระต่าง ๆ เหตุที่เราต้องพูดวาจาทิ่มแทง วาจาให้ร้าย วาจาส่อเสียดนี้ มีมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ แม้กระทั่งพุทธกาลก็มี แม้แต่ว่าในปัจจุบันนี้ก็มี และก็จักมีต่อไปอีกด้วย

ทีนี้วิธีการที่เราจะทำให้วาจานี้มันไม่สืบต่อไปหรือไม่มีต่อไป ก็ต้องอาศัยตัวเรา ตัวเราต้องมีสติมีสัมปชัญญะ พูดถึงสติสัมปชัญญะแล้วทุกท่านก็รู้กันหมด สติคืออะไร สัมปชัญญะคืออะไร แต่ว่าเวลาจะพูดแล้วมันขาดสติขาดสัมปชัญญะ บางทีพูดไปแล้วก็ยังนึกไม่ได้ ยังไม่รู้สึกตัวว่าตนเองนั้นพูดไปถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ในเรื่องของวัสสการพราหมณ์ท่านก็เคยได้ยินได้ฟังกันมา คนที่ใช้วาจาทิ่มแทงเสียดสอนให้คนอื่นเขาเข้าใจผิดซึ่งกันและกัน นี่มันเป็นการตกนรกทั้งเป็นและตกนรกทั้งตายด้วย ตัวเองก็ได้รับการประณามว่าเป็นคนชั่ว เป็นจำพวกสถุล คือวัสสการพราหมณ์นั้นสามารถ ถ้าในทางการเมืองแล้วการเมืองระหว่างประเทศก็เป็นสิ่งที่ดี ใครได้รับชัยชนะแต่ว่าไม่ได้สร้างหลักสันติภาพให้เกิดขึ้น ในทางพุทธศาสนาไม่พึงประสงค์ในวาจาที่ยุทางโน้นทีมายุทางนี้ที ที่เรียกว่าใส่เติมสี แต้มสีลงไป ฉะนั้นในเรื่องนี้เราก็ควรจะงดควรจะเว้น เพราะมันไม่เป็นประโยชน์แก่ตัวเองด้วย ไม่เป็นประโยชน์แก่สังคมด้วย ไม่ว่าเราจะอยู่ที่ไหน ถ้าเรามีวาจาอันนี้นอกจากว่าทำลายหลักความสงบแล้วยังทำลายตนเองทั้งภพนี้และภพหน้าด้วย ภพนี้ขาดความเชื่อถือ ภพหน้านั้นอาศัยวาจาก็ไปสู่นรกสู่อบายได้ เรามองไม่เห็นนรกมองไม่เห็นอบาย แต่ก็มีหลักธรรมเป็นเครื่องยืนยันว่าสัตว์ที่เกิดในอบายนั้น จำพวกสัตว์นรก เปรต อสุรกาย เรามองไม่เห็น มันเป็นจำพวกอทิสสมานกายคือมีกายไม่ปรากฏ แต่ว่ามีสัตว์อบายอยู่จำพวกหนึ่งก็คือสัตว์เดรัจฉานที่เกิดอยู่ในกลางอากาศ ที่เกิดอยู่บนดินเกิดอยู่ในน้ำ สัตว์จำพวกนี้เป็นสัตว์เดรัจฉาน มันมาจากไหน ก็มาจากกรรมที่มันทำไว้ อาจจะทำจากวาจาก็ได้ อาจจะทำจากกายก็ได้ อาจจะทำจากจิตก็ได้ จึงต้องมาอุบัติในภพอบาย คือหาความเจริญมิได้ มีแต่ความเสื่อม

ฉะนั้นวาจานี้พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า อย่าว่าร้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนทำความดี เมื่อเขาทำความดีแล้ว ไม่ว่าใครก็ตาม เราไม่ควรจะไปป้ายสีเขา คนที่เขาทำความดีนั้นเขาก็ต้องมุ่งความดี เขาไม่ได้มุ่งประโยชน์ส่วนตน หรือประโยชน์ส่วนเฉพาะพวกพ้องพรรค-พวกของตัว เช่นอย่างพระอาจารย์เสริมชัย ที่ท่าน ทำนี้ก็มีพวกวาจาอนุปวาทะหรือว่าอุปวาทะ คือพวกที่ชอบแต้มสีให้ท่าน ที่พูดนี้ไม่ได้พูดปกป้องพระอาจารย์เสริมชัย แต่พูดในลักษณะเป็นกลาง ยกตัวอย่างให้ดูว่าคนที่ทำความดีในลักษณะอย่างนี้ ก็มักจะมีคนที่มีจิตเป็นอกุศล ใช้วาจาในลักษณะอุปวาทะ คือเข้าไปว่าร้าย **มันเป็นอันตรายิกธรรมอย่างหนึ่ง มันเป็นการตัดมรรค เป็นการตัดผลของเราด้วย คนที่ใช้วาจาว่าร้ายคนอื่น โดยเฉพาะคนที่ทำความดี** เพราะฉะนั้นท่านจึงกล่าวไว้ในกรรมกิเลสข้อหนึ่งว่า **"อริยุปวาทะ" คือการเข้าไปว่าร้ายพระอริยเจ้า มีโทษหนักนัก ในเรื่องนี้ก็มีตั้งแต่ครั้งพุทธกาล พระอริยะนั้นท่านเป็นผู้บริสุทธิ์ ใครไปว่าร้ายท่านผู้นั้นย่อมได้รับโทษทัณฑ์ในปัจจุบันและสัมปรายภพ วาจาของตนนั้นเกิดไปภพใดชาติใดก็มีแต่หนอน วาจาของตนนั้นเกิดในภพใดชาติใดก็มีแต่กลิ่นเหม็น** เช่นอย่างปลาตะเพียนที่เกิดเป็นปลาทอง ข้างนอกนั้นมองดูน่ารักเพราะมันเป็นทอง แต่เวลามันหายใจออกมาทีมันเหม็น นี้แสดงว่าใช้วาจาว่าร้าย พระอริยเจ้า

ฉะนั้นคนที่เขาตั้งเป้าหมายทำความดีไว้ เราไม่ควรจะไปว่า ถ้าว่าก็เข้าลักษณะว่า อริยุปวาทะ คือเข้าไปว่าร้าย ให้ร้ายคนทำดี ในข้อนี้เราท่านทั้งหลายถ้าต้องการหลักสันติภาพก็ควรจะหยุดวจีทุจริตส่วนนี้เสีย ไม่ควรจะใช้วาจาของเราทิ่มแทง เสียดแทง ให้ร้ายผู้อื่นให้เกิดความวิบัติ นอกจากว่าไม่สร้างสรรค์แล้ว ยังเป็นการสร้างภพสร้างชาติของเราอีกด้วย เพราะฉะนั้นข้อนี้ก็ขอฝากเอาไว้กับพุทธบริษัททั้งหลายทั้ง ๓ เหล่าที่มาประชุมอบรมภาคปฏิบัติ ใช้วาจาของตนนั้นให้เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเราเข้ากัมมัฏฐานแล้วควรจะตัดที่เรียกว่า **วาจํ ปจฺฉินฺทิตฺวา** คือตัดวาจา ต้องการความสงบ เราต้องการความสงบให้เกิดขึ้น ความสงบจะเกิดขึ้นก็เพราะต้องวาจาอย่างหนึ่ง ถ้าวาจาของเรายังตัดไม่ได้ เรายังพูดกลดนี้ไปสู่กลดนั้น หรือว่าที่พักนี้ไปสู่ที่พักนั้น อย่างนี้แล้วแทนที่เราจะได้ความสงบอันเกิดจากการเจริญกัมมัฏฐานหรือฝึกจิต ใจของเราก็จะฟุ้งซ่าน เพราะวาจาที่ได้พูดออกมานั้น บางทีต้องประสงค์กับหูคนอื่น บางที

ไม่ต้องประสงค์กับหูของคนอื่นก็มี ฉะนั้นเราควรจะงดเว้นวาจาเสีย อนูปวาทะ พระพุทธเจ้าสอนเอาไว้ว่าอย่าว่าร้าย ไม่พูดเสียได้นั้นเป็นการดีโดยเฉพาะที่เรากำลังปฏิบัติธรรมอยู่ ถ้าหากว่าเราพูดแล้ว วาจานี้จะเป็นเครื่องบั่นรอนตัดทอนมรรคผลของเราต่อไปได้ และนอกจากนั้นเป็นการทำลายศีลของตัวเราด้วย

หลักประการที่สอง อนูปฆาโต ไม่ควรทำร้ายหรือประทุษร้ายแก่กันและกัน คนเรานั้นต้องการความสุขด้วยกันทั้งนั้น ไม่ว่าใครต้องการอยากจะมีสุข ไม่อยากมีทุกข์ทางกาย เมื่อเราปรารถนาสุข ไม่อยากมีทุกข์ทางกาย เราก็ควรงดเว้นการเบียดเบียนทางกายกันเสีย ฉะนั้นหลักของผู้ทำคำสอนนั้นต้องมีขันติธรรมด้วย ไม่โต้ตอบ เช่นอย่างหลวงพ่อวัดปากน้ำที่ท่านทั้งหลายบางท่านอาจจะเคยอ่านประวัติของท่านที่คนอื่นเขาเขียนเอาไว้ และหลวงพ่อได้พูดออกมาคนที่เขียนก็กล่าวเป็นเรื่องเป็นราวไว้ การปฏิบัติธรรมของหลวงพ่อนั้นผ่านอุปสรรคมามาก เพราะว่าในถิ่นฐานที่อยู่ปัจจุบันคือวัดปากน้ำปัจจุบันนี้เป็นถิ่นฐานของนักเลงอันธพาล ถึงแม้ว่าบวชเป็นพระก็ยังเป็นพาลชน ตัดประโยชน์สร้างแต่กรรมที่จะนำไปสู่อบายทั้งนั้น แต่เมื่อหลวงพ่อมาอยู่แล้วต้องการจะรื้ออบายของคนจำพวกนั้นแล้วสร้างสวรรค์ สร้างมรรค ผลนิพพานให้ แต่ว่าคนพวกนั้นชินชาต่อความชั่วเสียแล้ว เมื่อเห็นหลวงพ่อมาทำดีปฏิบัติดีเข้า ใช้วาจาว่าร้ายไม่เพียงพอ คือใส่เสียดสี เติมสี เติมหน้า เติมตา พูดลักษณะวาจาให้คนอื่นเชื่อถือว่าหลวงพ่อนั้นเป็นคนหลอกลวงโลก หลวงพ่อนั้นดีต่อหน้า เหมือนอย่างนางจิญจมาณวิกาที่ให้ร้ายพระพุทธเจ้า เพราะถูกเดียรถีย์มันยุยงส่งเสริม เพราะเดียรถีย์นั้นขาดลาภขาดปัจจัย เมื่อพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปเดียรถีย์ก็ซบเซา เหมือนหิ่งห้อยเมื่อแสงอาทิตย์ขึ้น ตัวเองก็ด้อย แทนที่จะสร้างสรรค์ความดี กลับไปประทุษร้ายเสียดสีผู้ประเสริฐ จึงเชื่อพวกเดียรถีย์ผู้เป็นอาจารย์ใส่ร้ายพระพุทธเจ้า ยืนท้าหน้าธรรมาสน์เหยง ๆ ว่าท่านก็ดีแต่แสดงธรรม แต่ไม่รู้เรื่องราวในทางโลก แสดงออกว่าไปทำให้นางนั้นเกิดท้องขึ้นมา แล้วผลที่สุดกรรมมันก็บันดาลทันตาเห็น ทำให้นางนั้นต้องพลาดท่าเสียทีในสิ่งที่ปลอมออกมานั้น มันก็เปิดเผยออกมาเช่นเดียวกัน หลวงพ่อวัดปากน้ำก็เหมือนกัน มีคนลักษณะอุปวาทะคือว่าร้ายท่าน แต่ท่านก็ทน ว่าหลวงพ่อนั้นเลี้ยงแม่ชี ไว้เยอะ ก็คงจะเป็นบริษัทบริวาร แต่ความจริงมันก็ปรากฏออกมา พวกเหล่านั้นก็เสียหาย

และเรื่องอนูปฆาโต อุปฆาตะ คือคน**เมื่อใช้วาจาแล้วทำลายหลวงพ่อไม่ได้ ก็ใช้หลักอุปฆาตะ**คือ**ต้องการประทุษร้ายทางร่างกาย**ให้ในลักษณะที่ว่า **แอบยิงหลวงพ่อบ้าง ยิงหลวงพ่อ แต่ก็ไม่ถูก เพียงแต่ว่าจีวรทะลุไปนิดหน่อย ร่างกายหลวงพ่อไม่เป็นไร ก็แคล้วคลาดมา แสดงว่าเทวดาที่รักษาคนดีนั้น เขายังป้องกันคนดีเอาไว้ หลวงพ่อจึงแคล้วคลาด** และผลที่สุดเป็นอย่างไร คนเรานั้นก็เสื่อมศรัทธา เสื่อมประโยชน์ทั้งภพนี้และภพหน้า หลวงพ่อกลับเด่นดังขึ้นมาตามลำดับ **พวกลูกศิษย์ลูกหาเป็นเดือดเป็นแค้นอยากจะตอบแทนโต้ตอบพวกศัตรูตรงกันข้าม แต่หลวงพ่อกลับห้ามว่า อย่า! อย่าไปประทุษร้ายเขา**

เราต่อสู้กับกิเลสภายในของเราดีกว่า ถ้าเราไปต่อสู้กับเขา เราชนะกิเลสไม่ได้ ถึงแม้ว่าเราจะชนะศัตรูภายนอก กำจัดเขาได้ แต่ว่าใจของเรานั้นมันพอกกิเลสเอาไว้มากนัก เพราะฉะนั้นหลวงพ่อจึงห้ามว่าอย่าเมื่อเขาทำร้าย ปล่อยเขา เราไม่เป็นอะไรก็แล้วกันไป นี่หลวงพ่อยังห้าม เพราะฉะนั้น**นี่ก็หลักสันติภาพ** ถ้าหลวงพ่อไม่ตัดกรรมอันนี้เสีย ลูกศิษย์ลูกหาก็จะก่อการวิวาท เพราะย่อมจะต้องเข้าพรรคเข้าพวก เพราะนับถือหลวงพ่อก็เข้าข้างหลวงพ่อ เมื่อใครมาทำร้ายหลวงพ่อก็มักจะโต้ตอบแทน แต่หลวงพ่อห้าม ห้ามไม่ให้ทำ ห้ามไม่ให้ โต้ตอบเขา **ก็แสดงว่าหลวงพ่อตัดกรรมเสีย มันก็เกิดหลักสันติภาพขึ้นมาได้ แต่ถ้าหลวงพ่อไม่ตัดกรรมนี้เล่า คือปล่อยให้ลูกศิษย์ลูกหาหรือยุยงให้ลูกศิษย์ลูกหาทำ มันก็เกิดเป็นเวรานุเวรยากแก่การที่จะสงบระงับได้** เพราะฉะนั้น **อนูปฆาโต พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า อย่า! อย่าทำร้ายกันในร่างกาย**

นี่เรื่องการรักษาศีลต้องอาศัยหลัก ๒ หลักนี้ อนูปวาทะ อย่าว่าร้ายกัน เป็นการรักษาศีลไปในตัวด้วย อนูปฆาตะ อย่าทำร้ายทางร่างกายกัน ก็เท่ากับว่ารักษาศีลด้วย ศีลนั้นเกิดจากทางกาย เกิดจากทางวาจา ถ้ากายกับวาจาไม่ดี ศีลที่มันจะเกิดขึ้น มันก็เกิดขึ้นไม่ได้ ศีลที่มีอยู่แล้วมันก็ทะลุ ขาดด่างพร้อยลงไปได้ เพราะฉะนั้นหลัก ๒ ประการนี้ ก็คือหลักรักษาศีลนั่นเอง

ต่อมาพระพุทธองค์ตรัสเอาไว้ **ปาฏิโมกฺเข จ สํวโร การสำรวมในพระปาฏิโมกข์** พระปาฏิโมกข์นั้นคืออะไร? พระปาฏิโมกข์นั้นก็คือ ยังผู้ปกป้องผู้รักษา หรือยังผู้ประพฤติปฏิบัติให้พ้นจากทุกข์ มีทุกข์อันเกิดในอบายเป็นต้น หรือว่าให้พ้นจากทุกข์มีทุกข์อันเกิดจากข้อครหานินทาเป็นต้น คนเรานั้นไม่ชอบให้ใครมาว่าร้าย ไม่ชอบให้ใครมานินทา เมื่อเราถูกนินทาแล้วเราชั่งไม่ได้ก็เกิดเป็นทุกข์ เมื่อเกิดเป็นทุกข์มันคับแค้นมากนักก็จะโต้ตอบเขา เพราะฉะนั้นถ้าใครทำได้ก็จะรักษาผู้นั้นให้พ้นจากทุกข์อันเกิดจากการติเตียน ให้พ้นจากทุกข์อันเกิดจากอบายได้ ปาฏิโมกข์นี้จึงเป็นหลักของศีลชั้นสูงขึ้นไป หลักของศีลชั้นสูงนั้นไม่ว่าจะเป็นภิกษุบริษัท อุบาสกบริษัท และอุบาสิกาบริษัทก็สามารถปฏิบัติได้ เมื่อปฏิบัติได้แล้วที่เราทำลงไปนั้นจะปกป้องรักษาให้เราพ้นจากทุกข์ในอบายเป็นต้นได้

หลักของปาฏิโมกข์นั้นคืออะไร ก็คือการรักษา

ศีลชั้นสูงขึ้นไป ศีลชั้นสูงนั้นก็คือ เราตั้งอยู่ในศีลของเราให้ดี เป็นพระก็อยู่ในสัมมาปฏิบัติไม่ให้เสียศีลาจารวัตร เป็นเณรก็ให้อยู่ในสัมมาปฏิบัติรักษาศีลาจารวัตรของตนไว้ เป็นอุบาสกอุบาสิกาก็รักษาศีลาจารวัตรของเราไว้ **การที่จะรักษาศีลาจารวัตรของเราไว้นั้น** ประการหนึ่ง**ต้องมีหิริ ความละอายชั่ว** สอง**ต้องมีโอตตัปปะ กลัวเกรงต่อความชั่ว** ถ้าเรามีคุณธรรมทั้ง ๒ ประการกำกับไว้ เราก็จะรักษาศีลของเราไว้ได้

ต่อจากนั้นแล้ว**ในการปฏิบัติธรรม เราจะต้องสำรวมระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ทั้ง ๖ อย่างนี้** เรียกว่าเป็น**อินทรีย์** ที่เรียกว่า**อินทรียสังวร ศีลจะเกิดขึ้นมาได้เพราะสำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ** ส่วนวิตถารนัย(นัยกว้างขวางออกไป) นั้นจะไม่มากล่าวในที่นี้ เพราะเวลาการบรรยายนั้นไม่เพียงพอ

ก็เป็นอันว่า**เราถือหลักที่พระพุทธเจ้าบอกว่าเห็นสักแต่ว่าเห็น อย่าเอามาเป็นอารมณ์ ได้ยินสักแต่ว่าได้ยิน อย่ายึดมาเป็นอารมณ์ คือไม่ต้องมีอุปาทานนั้นเอง** ถ้าเราไปเห็นรูปแล้วเราเอามาเป็นอุปาทานยึดมั่นติดอยู่อย่างนั้น ทำไม! ในสิ่งที่ดี ๆ เช่น นิมิตที่เราจะสร้างให้ติดตาเป็นอุคคหนิมิตนั้น ทำไมเราจึงไม่สร้าง ส่วนนิมิตที่มันร้าย มันจะพาใจเราลงห้วยลงเหวนั้น เรากลับไปติดกลับไปยึดไปติด ติดอะไร! ติดในสีสรรต่าง ๆ การไปติดในสีสรรต่าง ๆ นั่นแหละนิมิตอย่างนี้ไม่ควรจะเกิด ไม่ควรสร้างให้เกิดขึ้น แต่ทำไม! ทำไมใจของเราจึงไปติดจึงไปยึดในนิมิตเหล่านั้น ก็เพราะว่า**ลักษณะของจิต**มันมีอยู่ข้อหนึ่ง **ยตฺถ กามนิปาตินํ จิตนั้นมีปกติตกลงไปในความใคร่หรือพูดง่าย ๆ คือใฝ่ต่ำนั่นเอง** พอไปเห็นสีสรรอย่างนั้นยึดติดเกาะติดแล้ว แต่ว่าเวลาที่เราจะสร้างนิมิตทำไมมันไม่ติดเหมือนอย่างนั้น ก็นี่เพราะว่าปกติจิตของเรามันใฝ่ต่ำอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น ถ้าหากว่าเราเอานิมิตของเรานี้ที่สร้างนิมิตขึ้นมา อย่างลูกแก้วหรือพุทธรูปก็ได้ ตามที่พระอาจารย์เสริมชัยผู้เป็นวิปัสสนาจารย์ท่านได้สอน เราก็พยายามสร้างให้มันติดเหมือนกับนิมิตที่เราไม่มีใครสอนแต่มันติดได้ แต่เมื่อคนสอนแล้วทำไมไม่ติด นี่ข้อนี้เป็นสิ่งสำคัญ ต้องระวัง ระวังจิตของเราอย่าให้เกิดอุปาทาน ติดในรูปที่เราเห็นแล้วเอามาเป็นอารมณ์ ติดในเสียงที่เราได้ยินแล้วเอามาเป็นอารมณ์ ถ้า ๒ อย่างนี้เห็นรูปแล้วติดใจ ได้ยินเสียงแล้วติดใจ อย่างนี้เรียกว่าสร้างนิมิตไม่ถูกต้อง นิมิตที่เราจะสร้างให้ถูกต้องต่อกัมมัฏฐานนั้นก็คือ ต้องลูกแก้วที่เขาวางไว้ข้างหน้านี้ และพระพุทธรูป นี้นิมิตที่ถูกต้อง สิ่งที่ถูกต้องแต่ใจของเราไม่ค่อยพอใจมันเป็นอะไร เราจะต้องศึกษาค้นคว้าใจของเราต่อไป เพราะฉะนั้นอินทรีย์สังวรก็คือความสำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ แม้กระทั่งที่ท่านมาอยู่ในที่นี้ การที่ว่าสำรวมอินทรีย์ ลิ้นทำไมจึงต้องสำรวม เรากินของสำรวม ฉันมื้อเดียว อย่างนี้ไม่ติดในรส คนถ้าไม่ติดในรสแล้วมันก็ไม่เกิดปลิโพธ ไม่เกิดกังวล เรียกว่าไม่ติดในสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งมันจะก่อให้เกิดความกระวนกระวายหาหลักสันติภาพไม่ได้ เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ก็เรียกว่าอินทรีย์สังวรศีลเป็นการรักษาศีลชั้นสูง

ในประการต่อมาเราจะต้องรักษาอาชีพของเรา

เอาไว้ อาชีพของชาวพุทธนั้น คือ**สัมมาอาชีวะ** อาชีพของพระนั้นก็คือสัมมาปฏิบัติ การปฏิบัติของพระนั้นอาชีพของพระคืออะไร! การบิณฑบาตเป็นอาชีพของพระที่ได้มาด้วยถูกต้อง ไม่ได้ลักษณะของการอิงอาศัยปริกถาพูดเลียบเคียงขอหรือออกปากขอบิณฑบาต แบบพระนี้เป็นอาชีพปัจจัยที่บริสุทธิ์ได้ขึ้นมา

แล้วต่อจากนั้นการเผยแพร่ธรรม ท่านอาจจะคิดว่าผมบวชใหม่ ผมไม่ใช่พวกธรรมาสน์สูง ผมจะเทศน์ได้อย่างไร ข้อนี้ไม่เกี่ยวกับเรื่องบวชใหม่บวชเก่าหรือเทศน์ธรรมาสน์สูง อยู่ธรรมาสน์ต่ำท่านก็สามารถแสดงธรรมได้ พระก็ได้ เณรก็ได้ อุบาสกอุบาสิกาก็แสดงได้ แสดงธรรมอะไร ตัวเรามันเป็นธรรมทั้งนั้น ตัวเราไม่ว่าชาย ว่าหญิง ว่าพระ ว่าเณร ว่าอุบาสกอุบาสิกา เป็นตัวธรรมทั้งนั้น เราแสดงให้สมบทบาท มันเป็นธรรมทั้งนั้น แสดงให้สมกับว่าเราเป็นผู้ปฏิบัติธรรม แต่ถ้าหากว่าเราไปแสดงอาการ คือตาก็ลอกแลกซัดส่ายไปมา หูก็ค่อยฟังแต่เสียง อย่างนี้ไม่ใช่แสดงธรรมของผู้ปฏิบัติธรรม หรือว่าไม่สมควรแก่การรับการยกย่องว่าผู้ปฏิบัติธรรม ตาลอกแลกซัดส่ายไปมา ไขว่คว้าหาอารมณ์ต่าง ๆ แล้วไม่ช้าไม่นานก็ไปติดอยู่ในนั้น เพราะฉะนั้นการแสดงธรรมของเรานั้น แสดงให้สมกับหน้าที่ ใช้ได้ พระเณรก็แสดงหน้าที่ของพระเณร อุบาสกบริษัท อุบาสิกาบริษัทก็แสดงหน้าที่ของอุบาสกอุบาสิกาบริษัท แค่นี้เป็นการแสดงธรรมแล้ว เขามองเดี๋ยวเดียวรู้ทีเดียวว่าผู้นี้ปฏิบัติธรรม เข้าถึงธรรม เพราะฉะนั้นการแสดงธรรมนี้คนอื่นเขาเลื่อมใส เราได้ปัจจัยมา ปัจจัยนั้นเรียกว่าเกิดขึ้นโดยความบริสุทธิ์ เพราะฉะนั้นการแสดงธรรมอย่างนี้ คือแสดงที่ตัวเรา ตัวเราเป็นธรรม พูดโดยปรมัตถ์แล้วจะหาอะไรสักชิ้นหนึ่งว่าเป็นของเรา มีไหม! เมื่อแยกแยะออกไป เหมือนอย่างคนขายเนื้อในตลาดถามว่าขายอะไร ขายเนื้อ แต่ถ้าเอาเนื้อนั้นมาประกอบสัดส่วนกันเข้า ไม่มีใครบอกว่าขายโคขายกระบือ เพราะฉะนั้นเนื้อมาจากไหน เนื้อหมู เนื้อโค เนื้อกระบือมาจากนั้น แต่เมื่อแยกแยะสัดส่วนของมันมาแล้วกลายไปเรียกชื่อเสียอีกอย่างหนึ่ง ความจริงแล้วมันก็ธาตุทั้ง ๔ ดิน น้ำ ไฟ และลมนั่นเอง ตัวเราก็เหมือนกันทุกส่วนทุกชิ้นอาการ ๓๒ ตั้งแต่เกศาปลายผมของเรา ถึงนขาปลายเล็บเท้ามันเป็นธรรมทั้งนั้น เพราะฉะนั้นในตัวของเรานี้แสดงให้ถูกต้องแล้ว ก็เรียกว่าแสดงธรรม ถ้าหากว่าเป็นพระ สวมเครื่องแบบของพระแต่แสดงเป็นฆราวาส นี่เรียกว่าแสดงตามหน้าที่ไหม! ไม่ใช่ตามหน้าที่ เพราะฉะนั้น**เป็นพระก็ต้องแสดงหน้าที่ของพระ เป็นอุบาสกบริษัทก็ต้องแสดงหน้าที่ของอุบาสกบริษัท เป็นอุบาสิกาบริษัท ก็แสดงหน้าที่ของอุบาสิกาบริษัท นี่เรียกว่าแสดงธรรม** เพราะฉะนั้น**ก็เป็นการรักษาศีลชั้นสูงอีกประการหนึ่ง**

ในประการสุดท้ายคือ**การกิน การฉัน การขบฉัน** เราจะต้องไม่ให้เป็นดินพอกหางหมู การที่เรากินเราฉันถ้าหากว่าขาดสติสัมปชัญญะ กินสักแต่ว่าความอยากเข้าครอบงำ โดยไม่พิจารณาด้วยธาตุปัจจเวกขณ์ หรือว่าตังขณิกปัจจเวกขณ์ ก็จะทำให้เรานี้ตั้งอยู่ในฐานะอิณบริโภค บริโภคโดยความเป็นหนี้ เป็นหนี้ใคร?

เป็นหนี้พระพุทธเจ้า ทำไมจึงเป็นหนี้พระพุทธเจ้า เพราะปัจจัยเครื่องใช้สอยทั้ง ๔ อย่างนั้น พระพุทธเจ้าเป็นผู้อนุญาต เมื่อเราเป็นลูก ไม่ทำตนให้เป็นทายาท กินของพ่อของแม่แล้วไม่พิจารณา ฉะนั้นจะต้องพิจารณา ถ้าไม่พิจารณาก็เป็นหนี้ เป็นหนี้พระพุทธเจ้า เป็นหนี้เวร เป็นหนี้กรรม **ฉะนั้นจะใช้จีวรต้องพิจารณา จะฉันอาหารต้องพิจารณา จะนั่งนอนเสนาสนะต้องพิจารณา จะฉันยาต้องพิจารณาก่อนจะฉัน กำลังฉันหรือฉันแล้ว อย่าให้อรุณขึ้นก็จะไม่มีโทษ** ในข้อนี้ท่านกล่าวไว้เปรียบเหมือนดินพอกหางหมู สะสมความผิด ความพลั้ง ความชั่วไว้ทีละน้อย ๆ ไม่ช้าเราแทนที่จะสลัดตัดออกจากภพ มันก็เป็นลูกตุ้มถ่วงอยู่สังสารวัฏฏ์ เป็นตอเฝ้าวัฏฏะ ยากแก่การที่จะสลัดออกจากโลกนี้ได้ เพราะฉะนั้น **ปาฏิโมกฺเข จ สํวโร พระพุทธเจ้าสอนหลักสันติภาพไว้ เป็นการรักษาศีลชั้นสูง**

ในประการต่อมา **มตฺตญฺญุตา จ ภตฺตสฺมึ รู้จักประมาณในการใช้ ในการฉัน** ไม่ว่าเป็นพระ ไม่ว่าเป็นฆราวาส ถ้าเรามีความรู้จักพอประมาณ เราใช้ไม่เดือดร้อน เรากินไม่เดือดร้อน เครื่องอุปโภค เครื่องบริโภค นี่หลักการพระพุทธเจ้าสอนหลักเศรษฐศาสตร์เอาไว้ เช่นอย่างนี้ กินน้อยใช้น้อย ที่ท่านทั้งหลายอยู่เพียงเฉพาะกว้างวา ยาววา อยู่ในกลดของเราอย่างนี้ก็เรียกว่า**ประพฤติมักน้อยสันโดษ เป็นการย่างกิเลส** แต่มิได้ย่างอย่างลัทธิอื่น ย่างให้ใจของตนนี้เคยชินกับสิ่งเหล่านี้ ว่า**เป็นคนสันโดษยินดีตามมีตามได้ ยินดีเฉพาะที่เป็นของตน สอนใจฝึกใจของเราให้เกิดสันโดษขึ้นมาในตัวด้วยเรื่องการกินการใช้ ก็เป็นหลักสันติภาพเหมือนกัน** ที่มันไม่พอกินไม่พอใช้ มันจึงเกิดโกลาหลกันขึ้นมา ในระหว่างครอบครัวต่อครอบครัว ในระหว่างหมู่บ้านต่อหมู่บ้าน ในระหว่างอำเภอต่ออำเภอ ระหว่างจังหวัดต่อจังหวัด ระหว่างประเทศต่อประเทศ ถ้าหากไม่ยึดหลัก มตฺตญฺญุตา จ ภตฺตสฺมึ ไม่รู้จักกิน ไม่รู้จักใช้ มันจึงวุ่นวาย เรื่องที่เกิดวุ่นวายอยู่ในปัจจุบันทั่วโลกนี้ก็เพราะหลักอันนี้ เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนหลักสันติภาพเอาไว้ ถ้าเรานำไปใช้วัดเดียว เราใช้กันหมดทั้งวัด เหมือนหมดทั้งวัด มันก็จะเกิดสันติภาพขึ้น เราอยู่ในบ้านใช้ให้มันเหมือนหมดทุกบ้าน หลักสันติภาพก็เกิดในบ้าน อยู่ในสังคมใด ๆ ถ้ายึดหลักสันติภาพนี้มันก็เกิดความสงบ เกิดความสุขขึ้นมาได้

ในประการต่อมา **ปนฺตญฺจ สยนาสนํ** ก็หมายถึงว่า**ยินดีในเสนาสนะอันสงัด** เพราะว่าการที่เราจะปฏิบัติธรรมต้องอาศัยสถานที่อันสงัดด้วย ที่เรียกว่า **กายปสฺสทฺธิ เป็นปัจจัยแก่ จิตฺตปสฺสทฺธิ** กายของเราถ้าไม่สงบเสียแล้วจิตก็สงบไม่ได้ เพราะฉะนั้นต้องหาความสงบทางกายก่อน แล้วความสงบทางจิตจึงเกิดขึ้น เรายินดีในที่นั่งที่นอน เช่น ปักกลดอยู่ เรียกว่าเป็นการฝึกให้เรามีขันติธรรมด้วย เป็นการฝึกให้เราเกิดสันโดษด้วย เป็นการฝึกให้เราตัดวาจาของเราด้วย เมื่ออยู่ในกลดแล้วเราไหว้พระสวดมนต์เจริญกัมมัฏฐานต่อไป นี่ถ้าเราทำบ่อย ๆ เข้า มันก็จะเกิดเป็นอาจิณณกรรม คือเรากระทำจนเคยชินกรรมดีนั้นกระทำจนเคยชินแล้ว เราจะไม่พลาด วันไหนถ้าไม่

ได้ทำกรรมส่วนนี้แล้วใจไม่สบาย ถ้าคนเราทำถึงขั้นนี้ได้เรียกว่าเป็นอาจิณณกรรม เพราะฉะนั้นกัมมัฏฐานต้องอาศัยการเจริญบ่อย ๆ ถ้าไม่เจริญบ่อย ๆ แล้วมันขาดระยะ เมื่อขาดระยะแล้วจะมาต่อมันก็ต้องต่อยาก เพราะของที่ต่อนี้มันยาก ถึงแม้ว่าจะติดมันก็มีรอยต่อ ฉะนั้นท่านทั้งหลายที่เคยมาแล้วก็ดี ยังไม่เคยมาก็ดี ที่เคยมาแล้วกลับไปแล้วก็ควรจะทำต่อสานต่อยังสถานที่อยู่ของท่าน ไม่ควรจะหยุดเพียงแค่ ๑๕ วันแค่ที่สถาบันนี้ท่านั้น เราควรจะไปสานต่อสืบต่อไป แล้วเมื่อถึงคราวชุมนุมใหม่ ถึงเวลากำหนดนัดหมายใหม่เราก็มาเพิ่มเติมขึ้นไปอีก อันนี้เรียกว่ายินดีในเสนาสนะอันสงัด

นอกจากนี้แล้วพุทธประสงค์ของพระพุทธเจ้านั้นก็ต้องการหลักเศรษฐศาสตร์ให้เกิดขึ้น คือ**ยินดีในที่อยู่ที่อาศัยของเรา** และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการปฏิบัติ เราจะศึกษาพุทธประวัติ จะทราบได้ว่าพระในสมัยครั้งพุทธกาลนั้น **มีโคนไม้เป็นที่พักพาอาศัยที่เรียกว่ารุกขมูล** หมายถึงว่า**ประพฤติธุดงค์** การที่ท่านมาทำอย่างนี้ได้ประพฤติธุดงค์ประการหนึ่ง **ถ้าใช้จีวร ๓ ผืนตลอด ๑๕ วันก็ถือว่าเตจีวริกังคะ**คือถือธุดงค์แบบใช้ไตรจีวร ๓ ผืน และท่านอยู่ในที่นี้**ฉันอาหารเพียงมื้อเดียว เอกาสนิกังคะ** ถือธุดงค์จำพวกหนึ่ง และที่ท่านอยู่ในที่นี้ก็ใช้รุกขมูลิกังคะคือหมายถึงอยู่โคนไม้ ถึงแม้ว่ามิได้อยู่โคนไม้ แต่เราปักกลดอยู่กลดของเราก็เรียกว่ารุกขมูลเหมือนกัน เพราะฉะนั้นท่านได้ถือธุดงค์หลายอย่าง

ธุดงค์นั้นคืออะไร? **ธุดงค์นั้นคือองค์เป็นเครื่องกำจัดกิเลส ใจของเรานั้นถูกกิเลสมันเข้ากลุ้มรุมพอกเอาไว้มาก เราต้องสะ ต้องสาง ต้องล้าง ด้วยการถือธุดงค์กำจัดกิเลสเหล่านั้นออกไป**

ในหลักสุดท้าย **อธิจิตฺเต จ อาโยโค ต้องหมั่นประกอบความเพียรในทางจิต** การทำความเพียรในทางจิตนี้ ถ้าเราไม่ใช้วิริยะความเพียรพยายาม เรามาอยู่สักแต่ว่ามาอยู่ มันไม่เกิดประโยชน์ และประมาทไม่ได้ บางท่านอาจจะได้ขณิกสมาธิ ได้สมาธิเป็นชั่วครั้งชั่วคราว นึกพอใจแล้วไม่ได้นะครับ ท่านหยุดแค่นี้ไม่ได้ ต้องเดินต่อไป หรือจะเป็นอุปจารสมาธิไม่แค่ ว๊อบ ๆ แว๊บ ๆ ก็ยังหยุดไม่ได้ ต้องให้ถึงขั้นอัปปนาสมาธิ ถึงขั้นอัปปนาสมาธิแล้วท่านก็ยังหยุด

ไม่ได้ ต้องเดินต่อไปเป็นวิปัสสนาญาณ จะได้รู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งหลายได้ นี่พูดเป็นขั้นนะครับ หลักของปริยัติ ท่านจะไปว่าผมเดินถึงอย่างนั้นไม่ได้ นี้เป็นแนวทางที่ผมถวายความรู้ท่านเอาไว้ **ต้องใช้วิริยะความเพียร พยายามทำเอาไว้เป็นไปติดต่อ** ที่ท่านมานั่งอยู่นี้ท่านก็ใช้ความเพียร ความเพียรโดยถูกบังคับ หรือว่าความเพียรโดยความสมัครใจก็ขึ้นอยู่กับใจของท่านทั้งหลาย เพราะท่านสมัครมาแล้ว เมื่อสมัครมาก็รู้ตัวว่าเราจะต้องทำอะไร แต่ถ้าเราไม่ทำ เมื่อถึงเวลาที่เขากำหนดไว้ตามหมายกำหนดการ อย่างนี้ท่านลองคิดว่ากิเลสมันเกิดขึ้นไหม? กิเลสมันเกิดขึ้นในใจของเราหรือเปล่า เกิดขึ้นแน่นอน เกิดขึ้นร้อยเปอร์เซนต์จิตใจของเรามันเริ่มดื้อด้าน ด้านอะไร? ด้านต่อความดี **คนที่จิตใจดื้อด้านต่อความดี ความดีก็เข้าสู่จิตใจไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราจะต้องทำจิตใจไม่ให้ดื้อด้านความดีมันจึงจะไหลเข้ามาสู่ใจของเราได้ อธิจิตฺเต จ อาโยโค ต้องหมั่นประกอบความเพียรในเรื่องจิตอยู่เป็นประจำ** นั่งอยู่ในที่นี้ท่านทำได้ ไม่ใช่ว่าทำไม่ได้ ท่านทำได้นะ คนเราถ้ารู้จักแยกแยะให้ถูก หูก็ฟังไปใจก็บริกรรมภาวนาไปอย่างนี้ทำได้ หลวงพ่อท่านบอกว่าทำได้ทุกอิริยาบถ แม้แต่พระพุทธเจ้าตรัสสอนการเจริญกัมมัฏฐาน พุทธองค์ตรัสสอนว่าทำได้ทุกอิริยาบถ ท่านกำหนดพระอานนท์เถระ พระอานนท์เถระท่านตรัสรู้เป็นพระอรหันต์ได้ในอิริยาบถไหน ท่านเรียนมาแล้วรู้ ไม่ใช่นั่ง นั่งก็ไม่เชิง นอนก็ไม่เชิง ยืนก็ไม่ใช่ เพราะฉะนั้นท่านได้พระอรหันต์ในอิริยาบถไหน แสดงว่าได้ทุกอิริยาบถในการเจริญกัมมัฏฐาน

ฉะนั้นการเจริญกัมมัฏฐานนี้ฝึกได้ทุกอิริยาบถ แม้กระทั่งการเดิน การนั่ง การนอน และการขบฉัน ฉะนั้นการขบฉันก็ต้องพิจารณาไปทุกขณะ พระบางองค์พิจารณาตอนฉันบรรลุพระอรหันต์ บางองค์พอปลงผมบรรลุพระอรหันต์ บางองค์ก้าวไปเดินไปบรรลุพระอรหันต์ บางองค์นั่งทำสมาธิบรรลุพระอรหันต์ บางองค์ฟังธรรมของพระพุทธเจ้าแล้วไตร่ตรองส่งกระแสใจไปตามกระแสพระธรรมเทศนาบรรลุพระอรหันต์

นี่สรุปรวมความได้ว่า การจะบรรลุความดี มรรคผล ได้นั้น ไม่จำกัดอิริยาบถ ยืน เดิน นั่งนอน แม้กระทั่งการขบฉัน เราสามารถทำความเพียรได้ ถ้าเราทำได้ถึงขั้นนี้เรียกว่า อธิจิตฺเต จ อาโยโค หมั่นประกอบความเพียรในเรื่องของจิตของเรานี้ให้เป็นสำคัญ

วันนี้ผมได้ถวายหลักสันติภาพให้กับพระคุณเจ้าและท่านสาธุชนทั้งหลายเป็นแนวทางปฏิบัติ

ประการที่หนึ่ง **ต้องตัดอุปวาทะ คือวาจาของเราอย่าว่าร้ายให้ร้ายผู้อื่น เป็นการทำลายศีลสังวรของตัวเองด้วย ทำลายอนาคต ทำลายมรรคผลของตนด้วย ต้องถืออนูปวาทะอย่าว่าร้าย**

ประการที่สอง ต้องการความสุขด้วยกัน **อย่าใช้หลักอุปวาทะ อุปฆาตะ ทำร้ายคนอื่น ต้องใช้หลักอนูปฆาตะ ไม่ทำร้ายคนอื่น**

ประการที่สาม **ต้องการจะชำระสะสางกาย วาจา ใจของเราให้บริสุทธิ์สะอาดยิ่งขึ้น ต้องตั้งอยู่ในพระปาฏิโมกข์ คือสำรวมระวังในสิกขาบท สำรวมระวัง**

ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ สำรวมระวังอาชีพของตนให้ถูกต้องและใช้สอยปัจจัยทั้ง ๔ ต้องมีสติสัมปชัญญะพิจารณาทุกขณะที่ใช้สอย

ในประการต่อมา **ต้องรู้จักประมาณในการกินการใช้ และเป็นผู้ยินดีในเสนาสนะอันสงัด และหมั่นประกอบความเพียรในทางจิต** นี่เป็นแนวทางในการปฏิบัติธรรมในแนววิชชาธรรมกายที่ท่านทั้งหลายได้เสียสละเวลามาปฏิบัติธรรม

กระผมและอาตมาก็ได้ถวายความรู้ในแนวปริยัติในเรื่องของหลักสันติภาพซึ่งเป็นปัจจัยแก่การปฏิบัติซึ่งได้กล่าวไว้แล้วว่าเป็นอัญญมัญญปัจจัยแก่กันและกัน ถ้าเราเรียนรู้ภาคปริยัติได้ ก็เอาภาคปริยัตินี้ไปต่อภาคปฏิบัติ การจะปฏิบัติได้ดีต้องอาศัยแนวทางปริยัตินี้ ฉะนั้นอัญญมัญญปัจจัยส่วนนี้ต้องเกื้อกูลแก่กันและกัน กระผมก็ได้ถวายความรู้ตามกำหนดเวลาที่ทางสถาบันฯ ได้กำหนดไว้ให้ สำหรับในวันนี้ก็ขอยุติธรรมบรรยายแต่เพียงเท่านี้

ในที่สุดแห่งการกล่าวธรรมบรรยายนี้ อาตมภาพ

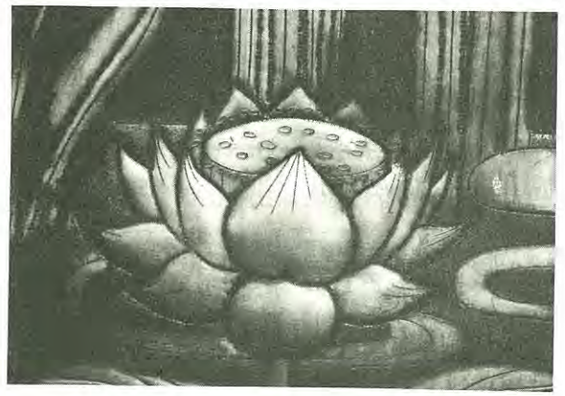

และกระผมขอตั้งกัลยาณจิต โดยอ้างเอาอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อ้างอำนาจแห่งสัมมาปฏิบัติที่ท่านทั้งหลายได้ประพฤติปฏิบัติดี อ้างเอาอำนาจบุญกุศลที่ท่านทุกผู้ทุกคนได้กระทำมาดีแล้ว จงเป็นพลวปัจจัยดลบันดาลให้ท่านทั้งหลายจงประสพซึ่งหลักสันติภาพ คือความสงบจิตอันจะนำไปสู่ความสุขของเราท่านทั้งหลายโดยทั่วหน้ากันทุกท่านทุกคน เทอญ.

■ ■ ■ ■

พระมหามนัสชัย สุมโน ...
ถอดเทป

ทาน
บุญประการแรกของมนุษย์

ศศิประภา ศากยบุตร

ทานคืออะไร ทานคือ การให้, การบริจาค, การเสียสละ เป็นหนึ่งในสายใยที่ผูกสังคมไว้ด้วยกัน พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า **"ผู้ให้ย่อมผูกมิตรไว้ได้"**

ทานคือการให้

การให้ไม่ได้มีเฉพาะในพุทธศาสนา การให้เป็นโดยธรรมชาติ เพราะการให้นี่แหละที่ทำให้สังคมยืนหยัดอยู่ได้ ตั้งแต่ก่อนที่จะกำเนิดชีวิต บิดามารดาให้กำเนิดบุตร บิดามารดาให้การดูแลบุตร และบิดามารดาให้ความเอื้ออาทรแก่กันและกัน เป็นสายใยยึดเกาะครอบครัว แต่ละครอบครัวอยากที่จะให้บุตรได้มีความรู้ มีปัญญา มีความเฉลียวฉลาด จึงได้ส่งให้บุตรได้เล่าเรียน ให้บุตรได้รับวิชาความรู้ ครูให้ความรู้และอบรมสั่งสอนเด็ก เด็กให้ความเอาใจใส่เล่าเรียนวิชา ความสัมพันธ์ในทิศหกประการ[๑] ของสังคมก็อยู่โดยการให้ซึ่งกันและกัน

๑. ทิศหก ได้แก่

๑) เบื้องบน	*ได้แก่*	*สมณพราหมณ์ (คือพระสงฆ์)*
๒) เบื้องหน้า	*ได้แก่*	*บิดามารดา*
๓) เบื้องซ้าย	*ได้แก่*	*มิตรสหาย*
๔) เบื้องขวา	*ได้แก่*	*ครูอาจารย์*
๕) เบื้องหลัง	*ได้แก่*	*บุตรภรรยา*
๖) เบื้องล่าง	*ได้แก่*	*บ่าวไพร่(คนรับใช้ และคนงาน)*

แม้เฉพาะแต่การให้โดยหน้าที่ ก็ยังเป็นสายใยเพียงพอที่จะจรรโลงสังคมให้อยู่ในความสงบสุข ทุกคนอยู่ในโลก ในสังคม ในประเทศ ในบ้าน มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเป็นพื้นฐาน การปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยชอบ ก็เป็นการให้ซึ่งกันและกัน จงตรึกตรองดูตำแหน่งหน้าที่ของตน ตั้งแต่เป็นบุตร เป็นนักเรียน เป็นหัวหน้าห้อง เป็นนักกีฬา เป็นตัวแทนของชั้น เป็นนักศึกษา ประกอบอาชีพ และประพฤติปฏิบัติหน้าที่ในการประกอบอาชีพให้ถูกต้อง พระพุทธศาสนาได้สอนธรรมนูญ[๒] ไว้ครอบคลุมหมด มีเพียงการให้ในหน้าที่ที่เป็นทาน คือการให้ได้มากกว่าค่าตอบแทน หรือการให้ที่ไม่สามารถจะคิดเป็นค่าของเงินได้ โดยซื่อสัตย์สุจริตและเจตนาดี ต่อองค์การ, ต่อสถาบัน

ทานคือการบริจาค

เมื่อครั้งยังเป็นเด็กอยู่ได้เล่าเรียนในโรงเรียนของนักบวชศาสนาคาทอลิก คณะ อุสุริน ซึ่งมีสัญญลักษณ์คือ SERVIAM ซึ่งแปลเป็น ไทยคือ "การให้" นั้นเอง การให้มิใช่มีแต่ในพระพุทธ-ศาสนา ใครก็ตามย่อมมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน มีสิทธิ์บำเพ็ญบุญเท่ากัน โรงเรียนได้ปลูกฝังนิสัยการให้มา ตั้งแต่ยังเล็ก ๆ ในโรงเรียนมีเพลงประจำโรงเรียนเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งแปลเป็นภาษาไทย ดังนี้

การให้จากใจจริง

มีคำหนึ่ง	ยกใจ	ให้ลอยลิ่ว
ปลิวไสว	ณ ชายฟ้า	พาผ่องใส
คือ "การให้"	ที่นำใจ	เราล่องไป
ให้กับใคร	ให้กันได้	ให้ทุกคน
ให้เพื่อนบ้าน	ให้สังคม	ให้ประเทศ
เหนือขอบเขต	กำหนดได้	ดีเป็นผล
ช่วยกันให้	นำกันให้	เป็นมงคล
ใครได้ยล	ย่อมแช่ช้อง	สาธุการ
แม้คนเดียว	นำการให้	ไปล่วงหน้า
พวกพ้องมา	มีศรัทธา	ร่วมประสาน
เข้าร่วมมือ	ร่วมแรงใจ	ดลบันดาล
ฝังใจนาน	คือการให้	จากใจจริง

จากนิสัยที่ถูกฝึกฝนมา ชมรมศิษย์เก่าก็สืบทอดเจตนารมณ์ โดยจัดงานและรวบรวมเงินเป็นทุนให้แก่ศิษย์, ครู และโรงเรียนปัจจุบัน ทุนเหล่านี้ก็เป็นสัญญลักษณ์ของการให้ เป็นทานและเป็นบุญอย่างนี้ เป็นการให้ที่นอกเหนือหน้าที่ ซึ่งเป็นทาน

๒.. หาอ่านได้จาก "ธรรมนูญชีวิต" ของพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

กุศล อย่างหนึ่ง เป็นทานโดยการบริจาค

การให้เป็นทานและไม่เป็นทาน[๓]

แม้การให้สิ่งของ หรือทรัพย์สินสมบัติที่มีค่าเท่ากัน แต่ความเจตนา ศรัทธา และสภาวะของจิตของผู้ให้และผู้รับต่างกัน จะทำให้อานิสงส์ที่เป็นทานเป็นสูญ หรือทวีคูณก็ได้

การให้ที่ไม่จัดเป็นทาน ได้แก่

การให้อาหารแก่สัตว์ดิรัจฉาน ที่เลี้ยงไว้เพื่อดูเล่น

การให้อาหารแก่สัตว์เลี้ยง เพื่อจะได้น้ำนม

การให้อาหารแก่สัตว์เลี้ยง เพื่อจะให้เฝ้าบ้าน

การให้วัตถุแก่ผู้อื่นเพราะความกลัว เช่น โจรผู้ร้ายจี้

การให้ผู้อื่นเพราะความรัก

การให้เพื่อติดสินบน

การให้วัตถุที่ไม่อาจสำเร็จประโยชน์ เช่น ให้ของกินเพียงคำครึ่งคำ

การให้ที่จัดเป็นทาน ได้แก่

การให้วัตถุสิ่งของที่ควรให้ของตนด้วยความตั้งใจเพื่ออนุเคราะห์บูชา เช่น มารดา ครูบาอาจารย์ สมณ-พราหมณ์

การให้โดยตั้งใจอนุเคราะห์ เช่น ญาติมิตร

การให้อาหารแก่สัตว์ดิรัจฉาน ที่ไปพบในสถานที่ต่าง ๆ จนพอแก่ความต้องการ

ทานคือการเสียสละ

การเสียสละ คือการให้ของที่ตนมีอยู่ ดังที่ได้

ถ้าเราได้ให้อาหารมื้อนั้นแก่ผู้ทรงศีล ให้สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้และเจริญภาวนา ให้ธรรมทานแก่ผู้อื่น ผลบุญผลทานของข้าวมื้อนั้นจะผลิตดอกออกผลและงอกเงยขึ้นตามลำดับ

เคยได้ยินได้ฟังกันใน "เทศน์มหาชาติพระเวสสันดรชาดก" ที่พระองค์ทรงสละราชสมบัติ สละพระมเหสี พระโอรสและพระธิดา ซึ่งเป็นการทำทานที่ยิ่งใหญ่ไพศาล

เยาวชนควรฝึกนิสัย

ดังนั้นเยาวชนควรจะฝึกนิสัยการให้แต่ยังเยาว์ โดยให้กันตั้งแต่ **ทานแรก** คือ การให้ โดยให้ตามหน้าที่ที่ปฏิบัติ ให้ความกตัญญูกตเวที ให้ความเอื้ออาทรแก่เพื่อนสนิทมิตรสหาย **ทานสอง** คือ การบริจาค ได้แก่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก **ทานสาม** คือ การเสียสละ ผู้ที่เปิดโอกาสให้ได้ เพื่อจะได้ดำรงชีวิตเป็นประโยชน์ต่อไปคือ ผู้ทรงศีล และให้ความสว่าง แก่ปัญญาของตนและของมิตรสหาย

ผลของการทำทานเหล่านี้เกิดได้ด้วยปัจจัยหลายประการ คือ

๑. เจตนาของผู้กระทำ ถ้าผู้กระทำนั้นได้บริจาค

๓. จากหนังสือ "การให้" ซึ่งพิมพ์ในงานสมโภชสุพรรณบัตร ของสมเด็จพระพุฒาจารย์อุปเสณมหาเถระ มี.ค.๒๕๓๔

ทานที่ได้มาโดยชอบธรรม มีเจตนาที่ชอบ ไม่หวังผล คือ เจตนาบริสุทธิ์ บริจาคเพื่อสละความโลภ ไม่เล็งผลของการบริจาค โดยเจตนาของผู้ให้เต็ม ๑๐ ส่วน แต่ถ้าบริจาคด้วยความไม่เต็มใจต้องการที่จะมีหน้ามีตาและหวังว่าจะได้ยศฐานบรรดาศักดิ์ เจตนาก็จะลดลงตามสัดส่วน ความอิ่มใจในการบริจาคก็จะลดลงตามสัดส่วนไป

๒. ของที่บริจาค ถ้าได้บริจาคสิ่งของก็ได้บุญระดับหนึ่ง ถ้าได้บริจาคธรรม คือ ความสว่างแห่งปัญญาแก่ผู้อื่น บุญก็จะสูงขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง ดังที่ทราบว่า "อภัยทาน" เป็นยอดของทาน เพราะความเคียดแค้นโกรธเคือง เป็นอวิชชา คือ ความมืดมนถ้าละเสีย สละเสีย ความสว่างก็เข้ามาแทนที่ การได้ความสว่างแก่ตนเองเป็นยอดของทาน ในพระไตร-ปิฎกแบ่งทาน เป็น ๒ คือ **อามิสทาน** และ**ธรรมทาน** อามิสทาน คือ การให้สิ่งของ ธรรมทาน คือ การให้ธรรม

๓. บุคคลที่รับบริจาค เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยเพิ่มพูนผลของทานของเรา ดังตัวอย่งสมมติว่าอาหารที่เราจะบริจาค ๑ มื้อ ปกติจะต่อชีวิตมนุษย์ได้อีก ๓ - ๗ วัน และชีวิตที่ต่อนั้นมีคุณค่ามาก ผลของทานเราก็มาก แต่ถ้าเราให้ข้าว ๑ มื้อ แก่โจร ต่อชีวิตให้แล้วโจรผู้นั้นมาทำความเดือดร้อนให้แก่บุคคลอื่น ค่าของข้าวเท่ากับ ๑มื้อบุญ แต่ถ้าให้แก่คนที่มีศีลธรรม การต่อชีวิตของเขาทำให้เขาได้มีโอกาสบำเพ็ญประโยชน์ ผลของทานนั้นก็จะเหมือนต้นไม้ที่ผลิตดอก ถ้าเราได้ให้อาหารมื้อนั้นแก่ผู้ทรงศีลให้สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้และเจริญภาวนาให้ธรรมทานแก่ผู้อื่น ผลบุญผลทานของข้าวมื้อนั้นจะผลิตดอกออกผลและงอกเงยขึ้นตามลำดับ เพราะคุณค่าที่ตามมานั้น ช่วยจรรโลงให้โลกสมบูรณ์ ในพระไตรปิฎกแบ่งประเภทของผู้รับทาน เป็น ๒ ประการ คือ แบ่งเป็น**ปาฏิปุคคลิกทาน** คือ การให้เฉพาะเจาะจงบุคคล และ **สังฆทาน** คือ การให้แก่สงฆ์ หรือให้เพื่อส่วนรวม

ทำทานให้ถึงทาน

ทานจะมีอานิสงส์ทวีคูณ ถ้ามีองค์ประกอบ ๖ ประการตามสภาวะจิตของผู้ให้และผู้รับ

สภาวะจิตของผู้ให้ทาน ๓ ประการ คือ

๑. ก่อนให้ทานเป็นผู้ใจดี และเต็มใจ

๒. ให้ทานอย่างมีจิตเลื่อมใส และศรัทธา

๓. ให้ทานแล้วย่อมปลื้มใจ

ผู้ให้มีองค์ประกอบสาม คือ เจตนาดี มีศรัทธา พาปิติ

สภาวะจิตของผู้รับ อีก ๓ ประการ จะต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจผ่องใสปราศจากซึ่งกิเลสหรือปฏิบัติเพื่อความเป็นผู้ปราศจากกิเลส อันได้แก่

๑. ปราศจากราคะหรือปฏิบัติเพื่อกำจัดราคะ

๒. ปราศจากโทสะหรือปฏิบัติเพื่อกำจัดโทสะ

๓. ปราศจากโมหะหรือปฏิบัติเพื่อกำจัดโมหะ

เมื่อเราจะเพาะปลูกในฤดูนี้เลือกเพาะพันธุ์ทาน ก็มาพิจารณาชนิดพันธุ์ของทาน เมื่อได้ประกอบการให้ทานได้ถูกวิธี ทำบ่อย ๆ ปลูกบ่อย ๆ ก็จะเข้าใจทำยิ่งขึ้น

บุญแรกนั้นคือ ทาน แปลกันไว้ว่า "การให้"
"บริจาค" "เสียสละ" ไป ผู้รับได้เหมาะพอดี
ทำทานให้ถึงทาน หกประการประกอบมี
อานิสงส์จะทวี ต้องยินดีก่อนจะให้
น้อมจิตเจตน์จำนง ศรัทธาส่งพร้อมเลื่อมใส
ให้แล้วมีสุขใจ ปิติได้ใจเบิกบาน
ผู้ให้ได้ครบองค์ เจตน์จำนงสามประการ
อีกสามองค์ประกอบ ประพฤติชอบรับทาน
มุ่งหวังสู่นิพพาน กิเลสกั้นห่างไกลตัว
ปราศจากซึ่งราคะ โทสะ ละ โมหะมัว
รัศมีไม่สลัว สว่างทั่วปฐพี

■■■■

มีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรม และกายในกายเป็น ณ ภายใน

โดย

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

...ต้องละวางอุปาทาน ความรู้สึกอันเนื่องด้วยกายหยาบ เข้าไปเป็นกายละเอียดใหม่ เรียกว่า "ดับหยาบไปหาละเอียด" เรื่อยไป จิตของกายละเอียดใหม่จะได้ทำหน้าที่สมบูรณ์ ...

ณ ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร วันพฤหัสบดีที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๓๔

นั่งในท่าขัดสมาธิดีแล้ว ในพึงเข้าใจหลักสำคัญในการที่เราจะเจริญภาวนาสมาธิ อันเป็นไปเพื่อการเจริญปัญญานั้นว่า มีหลักสำคัญที่พึงเข้าใจอยู่ ๒-๓ ประการที่จะเพิ่มเติมให้ท่านทั้งหลายได้ทราบและเข้าใจ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ

ประการแรกให้เข้าใจแน่วแน่เลยทีเดียวว่า **วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติธรรม**ของเรานั้น**มุ่งที่จะกำจัดกิเลส** โดยทำใจให้สงบ ให้หยุด ให้นิ่ง เพื่อยกอารมณ์ของจิตหรือจิตของเรานั้นแหละ เมื่อหยุดนิ่งแน่วแน่มั่นคงแล้ว ถึงได้ปฏิภาคนิมิตแล้ว จิตจะมีคุณภาพสำคัญเรียกว่า **"องค์แห่งฌาน"** ๕ ประการคือ มี**วิตกวิจาร** ตรึกตรองประคองนิมิต ผลของวิตกวิจารนั้นทำให้จิตใจผ่องใสจากกิเลสเป็นสุขจริง และความง่วงความซึมแห่งจิตใจให้กลับเป็นจิตใจที่ปลอดโปร่ง และในขณะเดียวกันเมื่อจิตหยุดนิ่งปราศจากกิเลสนิวรณ์ ๒ ประการนั้นทันทีนั้นจิตจะเสวยอารมณ์**ปีติ** ถ้าใจสงบหยุดนิ่งละเอียดไปแล้วจิตจะเสวยอารมณ์**สุข** ปีติกับสุขนี่ช่วยกำจัดความหงุดหงิดโกรธพยาบาทและ

ความฟุ้งซ่านแห่งจิตใจให้หมดไป และเมื่อจิตรวมกันเป็นหนึ่งอยู่ในอารมณ์เดียวคือว่า เมื่อเป็น**เอกัคคตารมณ์**ในปฏิภาคนิมิตนั้นเอง จิตจะละวางจากอารมณ์ภายนอกเสียทั้งสิ้น หยุดนิ่งอยู่จุดเดียว จึงสามารถละกามฉันทะคือความยินดีพอใจยึดติดในรูป เสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกายให้หมดไป เพราะฉะนั้น**วัตถุประสงค์สำคัญของการเจริญสติปัฏฐาน ๔ เบื้องต้นในขั้นสมถะนี้** คือ**การกำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญา**นี้เอง กล่าวคือตั้งแต่เบื้องต้นของสติปัฏฐาน ๔ **ก็ให้มีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรมคือนิวรณ์ ๕** ดังที่ได้กล่าวแล้ว จนกระทั่งจิตเป็นขึ้น เป็นสมถะโดยรวมใจหยุดนิ่งอยู่ในอารมณ์เดียวแล้วถึงปฏิภาคนิมิตประกอบด้วยองค์แห่งฌานทั้ง ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตารมณ์ นั่นแล้วกิเลสนิวรณ์ทั้ง ๕ เป็นอันหมดไป คือความลังเลสงสัยในการปฏิบัติธรรม ความซึมแห่งจิตใจ หงุดหงิดโกรธพยาบาทไม่สบายใจ ฟุ้งซ่านไปในเรื่องต่าง ๆ นอกพระกัมมัฏฐาน และยินดีพอใจยึดติดในรูป เสียง กลิ่น รส สิ่งสัมผัสทางกายจะหมดไป นี้คือ**เบื้องต้นของปฐมฌาน เป็นวัตถุประสงค์สำคัญ เป็นหนึ่งในสัมมาสมาธิ** คือ**การเจริญฌานทั้ง ๔** ซึ่งเป็น**หนึ่งในอริยมรรคมีองค์ ๘** อันจะเป็นไปเพื่อปัญญา เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นเรื่องสำคัญที่จิตจะเป็นตรงนี้นั้น

นี่แหละที่จะบอกต่อไปว่า**ต้องมีอุบายวิธีเครื่องช่วยให้ใจมารวมหยุดเป็นจุดเดียวกัน** ซึ่งแนะนำอยู่เป็นประจำแล้ว แต่สำคัญคือจิตที่มันเป็นหรือไม่เป็นน่ะ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ **"สติ"** มักเผลอสติ ปล่อย

...สติของคนขณะที่ใจจะรวมหยุดเป็นจุดเดียวกันช่วงนี้มี ๒ ประการ ถ้าว่ามีสติ ใจรวมเป็นหนึ่ง องค์แห่งฌานทั้ง ๕ ก็จะปรากฏสมบูรณ์ นี่คือไม่เผลอสติ แต่ถ้าจิตรวมเหมือนกันแต่เผลอสติจะตกภวังค์หรือหลับ...

ให้ใจเป็นไปตามอารมณ์ภายนอก ไปยึดไปเกาะอารมณ์ภายนอก คือฟุ้งซ่านออกไปนอกพระกัมมัฏฐาน ตรงนี้สำคัญและพึงเข้าใจว่ากิเลสนิวรณ์ทั้ง ๕ นั่นมันเป็นธรรมชาติคู่แข่งขององค์ปฐมฌาน มีสิ่งหนึ่งอีกสิ่งหนึ่งก็จะต้องหมดไปแทนที่กันเหมือนเก้าอี้ดนตรี เพราะฉะนั้นท่าน**ต้องข่มกิเลสนิวรณ์**ในเบื้องต้น สติปัฏฐานข้อนี้จึงกำหนดไว้**ให้มีสติพิจารณา เห็นธรรมในธรรมคือนิวรณ์ทั้ง ๕** เพราะฉะนั้นท่านต้องมีสติสว่างโพลงอยู่ที่กลางของกลางใจ แหละ**พึงกำหนดบริกรรมนิมิตบริกรรมภาวนาคู่กัน** แล้วก็**คอยเฝ้าดูใจของเราไม่ให้เผลอสติมิให้ตกเป็นไปในอำนาจของกิเลสนิวรณ์ทั้ง ๕** ดังได้กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความที่จิตใจออกไปนอกเรื่องพระกัมมัฏฐานและเผลอสติเพราะความง่วงความซึม สติของคนขณะที่ใจจะรวมหยุดเป็นจุดเดียวกันช่วงนี้มี ๒ ประการ **ถ้าว่ามีสติ ใจรวมเป็นหนึ่ง องค์แห่งฌานทั้ง ๕ ก็จะปรากฏสมบูรณ์** นี่คือไม่เผลอสติ แต่ถ้าจิตรวมเหมือนกันแต่เผลอสติจะตกภวังค์หรือหลับ ถ้าเผลอสติแล้วหลับเลย นี่เพียงกันนิดเดียวอาการตรงนี้ เพราะฉะนั้นท่านอย่าเผลอพยายามข่มกิเลสนิวรณ์ ใครมีนิวรณ์อะไรข่มไว้ ไม่พอใจหงุดหงิด โกรธ พยาบาท ดับซะ ชอบฟุ้งซ่านออกนอกตัว ให้มีสติรู้ตัวซะ โดย**พยายามน้อมใจเข้ามาในองค์บริกรรมนิมิตบริกรรมภาวนาให้ได้**และ**ให้ต่อเนื่องกันไป** นี่แหละเป็นอุบายวิธีที่จะให้ได้ผลประการหนึ่ง เพราะฉะนั้นอันนี้จะบอกท่านไว้ก่อน

ประการที่ ๒ ใจจะเป็นสมถะมัน**ต้องละต้องวาง ต้องละต้องวางหมดแม้แต่ร่างกายสังขารของเรา** ตั้งแต่ต้นจนอวสานของการเจริญกัมมัฏฐานทีเดียว ละวางอย่างไร? **ตัวเรามีสักแต่มี** อื่นภายนอกตัวเรา**ทั้งหลายทั้งปวงก็เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาทั้งสิ้น พิจารณาเสมอ ๆ ซะ แล้วจิตมันจะคุ้น แล้วมันจะละวางได้** ไม่ใช่วางได้เฉพาะแต่ด้วยความจำนะ ต้อง**ด้วยปัญญา** และก็**ด้วยสติ** คือ**ไม่เอาใจใส่** ให้คงนึก ตรึกอยู่แต่ที่องค์บริกรรมนิมิตบริกรรมภาวนาจนกระทั่งจิตมันเป็น เมื่อเป็นแล้วเริ่มเป็นอ่อน ๆ บางคนประเดี๋ยวหายไป เห็นดวงในดวงใสละเอียดหนักเข้าถึงกายในกายแล้ว บางคนก็ต่อไปไม่ได้เพราะไม่รู้จักละวาง จิตมันไม่ยอมวางจากกายหยาบ**ต้องละวางอุปาทาน ความรู้สึกอันเนื่องด้วยกายหยาบ เข้าไปเป็นกายละเอียดใหม่** เรียกว่า "ดับหยาบไปหาละเอียด" เรื่อยไป **จิตของกายละเอียดใหม่จะได้ทำหน้าที่สมบูรณ์ เจริญภาวนาสืบต่อเป็นบาทฐานที่ละเอียดยิ่งไปกว่า** แล้วถึง**จะถึงธรรมชาติที่บริสุทธิ์ยิ่งไปกว่าเรื่อยไป** นี่แหละจะเป็นเหตุเป็นปัจจัย**ให้เจริญขึ้นไปถึงวิปัสสนาภูมิ** คือ**สติสัมปชัญญะที่**

จะตามดู รู้เห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม ด้วยตาหรือญาณของธรรมกาย นี่เป็นประการที่ ๒ คือ**ให้รู้จักละวาง** แล้ว**รู้จักดับหยาบไปหาละเอียด** และ

ประการที่ ๓ **จิตจะผ่องใสถ้าใจนึกถึงบุญ** คนที่ทำ บุญจิตจะผ่องใสมาก เพราะบุญนั้นเป็นธรรมชาติชำระกิเลสเครื่องเศร้าหมองในใจของเรา **นึกถึงบุญ ที่เราได้สร้างสมอบรมมา**ตรงกลางของกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั่น **เมื่อใจผ่องใส อิ่มใจในบุญ** ไม่มัวหมองด้วยความประพฤติชั่ว **จิตก็เป็นเร็ว** ๓ ประการนี้อย่าลืม

สรุปว่า กัมมัฏฐานจะได้ผลดีในวันนี้ให้จำไว้ว่า **ประการที่ ๑ ต้องพิจารณากิเลสนิวรณ์** ซึ่งเป็นธรรมคู่แข่งขององค์แห่งฌานทั้ง ๕ แล้วคอยมีสติ อย่าเผลอตกเป็นทาสของกิเลสนิวรณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นขณะใดขณะหนึ่งอย่าเผลอสติ **ประการที่ ๒ ให้รู้จักละวางแม้แต่ชีวิตของเรา ให้ใจมันว่างเลย** ที่มันไม่เป็นเพราะจิตมันยึด ยึดตั้งแต่หยาบภายนอกไปถึงละเอียด มันเลยไปไม่ได้ **ประการที่ ๓ ให้นึกถึงบุญ** ธรรมชาติเครื่องชำระบาปอกุศลที่เราได้เคยประกอบบำเพ็ญมา แล้วให้ดำเนินไปในแนวนี้คือ ละชั่ว ทำดี ทำใจให้ใสแล้วจึงจะเป็นวิปัสสนาจะเกิดและเจริญขึ้น คุณธรรมจะสูงขึ้นไปตาม ด้วยสติสัมปชัญญะและปัญญาอันเห็นชอบ โดยอาการอย่างนี้นะ

เพราะฉะนั้นต่อแต่นี้ไปท่านทั้งหลายที่ยังไม่เป็นหลับตาลงเบา ๆ ตั้งกายให้ตรง หายใจลึก ๆ พอสบาย

แล้วปล่อยกายตามสบาย อย่าเกร็ง ปล่อยวางให้หมดสังขารร่างกายของเรามีสักแต่มี ให้แน่อยู่ในใจว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ที่อาตมาเคยบอกบ่อย ๆ เมื่อปล่อยวางแล้วกำหนดใจว่า ร่างกายของเราเอาเป็นเพียงฐานที่ตั้งของพระกัมมัฏฐาน เพราะฉะนั้นเราเอาใจไปหยุดนิ่งของศูนย์กลางนั่น สังขารมีสักแต่มีนะ กำหนดใจให้เห็นจุดเล็กใสที่ศูนย์กลางกายเหนือระดับสะดือ ๒ นิ้วมือ ถ้านึกไม่เห็น จงนึกให้เห็นเส้นตรง ๒ เส้นขาวใสตัดกัน เส้นหนึ่งจากหน้าท้องเหนือระดับสะดือ ๒ นิ้วมือไปจรดข้างหลัง อีกเส้นหนึ่งจากกึ่งกลางสีข้างขวาไปจรดกึ่งกลางสีข้างซ้าย ลองหายใจเข้าออกดูสังเกตเห็นลมหายใจเข้าออกว่างโล่งลงไป ตรงกลางเส้นทางลมหายใจนะ แล้วนึกให้เห็นจุดตัดกันของเส้นตรง ๒ เส้น จะเห็นเลยว่าอยู่ตรงกลางเส้นทางลมหายใจเข้าออกตั้งสติไว้ตรงนั้นเลย ลมหายใจเข้าออกให้มีสติรู้ว่าลมหายใจเข้าออกกระทบศูนย์กลางหรือผ่านศูนย์กลางตรงนี้ละ แล้วค่อย ๆ นึกให้เห็นดวงแก้วใสให้ปรากฏขึ้นตรงกลางนั้น ศูนย์กลางดวงแก้วและศูนย์กลางกายอยู่ที่เดียวกัน ทีนี้นึกให้เห็น สังเกตเห็นลมหายใจกระทบดวงแก้ว ปล่อยวางเรื่องภายนอกอารมณ์ภายนอกทั้งหมดนะ **ให้ใจจดจ่ออยู่แต่ที่องค์บริกรรมนิมิต** คือ**นึกให้เห็นด้วยใจเป็นดวงแก้วกลมใส ใจอยู่ในกลางของกลางจุดเล็กใส** คือ **นึกให้เห็นจุดเล็กใสไว้ให้แม่นมั่น** แล้ว**บริกรรมภาวนา**กำกับไว้ ช่วยไว้อีกแรงหนึ่ง **"สัมมา อะระหังๆ ๆ"** ท่องในใจ ท่องไปตรงกลางของกลางจุดเล็กใส น้อมพระพุทธคุณจากคำว่า **สัมมาสัมพุทโธ** แปลว่า**พระผู้ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ** คือ**พระปัญญาคุณของพระพุทธเจ้า** คำว่า "อะระหัง" แปลว่า**พระผู้ไกลจากกิเลส** คือ**พระวิสุทธิคุณของพระพุทธเจ้า** เราท่องสัมมาอะระหัง ๆนั้นแหละ **นึกน้อมพระพุทธคุณ**ในข้อ**พระปัญญาคุณ**และ**พระวิสุทธิคุณของพระพุทธเจ้ามาสู่ใจเรา เป็นพุทธานุสสติ** อีกโสดหนึ่ง

รวมอุบายวิธี ๓ ประการ คือ**องค์บริกรรมนิมิต** นั่นเป็น**อาโลกกสิณ** ตั้งไว้ให้มั่น **บริกรรมภาวนา**เป็น**พุทธานุสสติ** รำลึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้า น้อมเข้ามาสู่ใจเรา แล้ว**อานาปานสติ** ดูลมหายใจเข้าออกกระทบดวงแก้ว แต่หลักใหญ่ให้ใช้องค์บริกรรมนิมิตบริกรรมภาวนาเป็นสำคัญเป็นอย่างน้อย แต่ว่าให้มีสติเห็นลมหายใจเข้าออกกระทบดวงแก้วในเบื้องต้นแต่อย่าตามลมนะ ในเบื้องต้นนั้น เพื่อให้เห็นดวงแก้วชัดขึ้น **เมื่อเห็นดวงแก้วชัดขึ้นแล้ว ก็ปล่อยความสนใจในลมให้เหลือแต่องค์บริกรรมนิมิตบริกรรมภาวนาคู่กันต่อเนื่องกัน** ต่อเนื่องกันไปเรื่อยไม่ขาดตอน นี่แหละสติตรงนี้สำคัญ คอยควบคุมเอาไว้จนกระทั่งใจเราหยุดนิ่ง หยุดในหยุดกลางของหยุด องค์บริกรรมนิมิตคือนึกให้เห็นด้วยใจมันจะแผ่วหายไป บริกรรมภาวนาท่องในใจมันจะค่อย ๆ ผ่อนหายไป เบา เพราะใจมันค่อยหยุดนิ่ง ให้ใจจดจ่อนิ่งกลางของกลาง หยุดในหยุดกลางของหยุดนิ่ง ไม่สนใจอะไรอื่นทั้งนั้นแล้วนั่นแหละจิตดวงเดิมจะตกศูนย์ ดวงใหม่ซ้อนอยู่ตรงกลาง**ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกาย**หรือ **"ปฐมมรรค"** หนทางเบื้องต้นไปสู่มรรคผลนิพพานจะลอยเด่นขึ้นมาใสสว่างเลย สว่างยิ่งกว่านึกเห็นมากมายนักไม่ว่าท่าน

จะเห็นสว่างแค่ไหน โตใหญ่เพียงไร ไม่ต้อง**ตื่นเต้น จงทำใจให้สงบ นิ่ง ๆ ไม่ยินดียินร้าย หยุดตัวเดียว** ปล่อยบริกรรมนิมิตบริกรรมภาวนาไม่ต้องท่อง หยุดในหยุดกลางของหยุด นึกเข้าไปเห็นศูนย์กลางแล้ว หยุดนิ่งศูนย์กลางจะขยายออก ดวงใสสว่างต่อ ๆไป คือดวงธรรมที่เป็น ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติและวิมุตติญาณทัสสนะจะปรากฏขึ้นต่อ ๆ ไปตามลำดับ ถ้าใครหยุดนิ่งได้ดีจะเร็วมาก แล้วใสแจ่มเชียว หยุดนิ่งแล้วศูนย์กลางจะขยายออก เมื่อถึงที่สุดละเอียดคือวิมุตติญาณทัสสนะนั้นแล้ว กายในกาย ณ ภายในของเราจะปรากฏกายมนุษย์ละเอียดหน้าตาเหมือนท่าน โปร่งใสสวยงามกว่ากายเนื้อ ท่านนึกเข้าไปเป็นกายละเอียดใหม่เลยช่วงนี้ เรียกว่า"**ดับหยาบไปหาละเอียด**" ใจของกายละเอียดหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกาย ให้เห็นใสละเอียดหมดทั้งดวงทั้งกาย และยังจะปรากฏองค์ฌานเหมือนอาสนะรองรับ สัณฐานกลมใสรอบตัวหนาประมาณหนึ่งฝ่ามือโดยธรรมชาติ ก็อย่าลังเลสงสัย ดับหยาบไปหาละเอียดเป็นกายละเอียด หยุดในหยุด กลางของหยุดให้ใสละเอียด ๆ สุดละเอียดศูนย์กลางจะขยายออก กายในกาย ณ ภายใน ให้ดำเนินไปแบบเดิมคือดับหยาบไปหาละเอียด หยุดในหยุดกลางของหยุดให้ใสละเอียดทั้งดวง ทั้งกายและองค์ฌาน เป็นกายในกายที่ละเอียด ๆ ใหม่เรื่อยไป ทำความรู้สึกโตใหญ่ใสละเอียดไปตามกาย ไม่ถอยคืนออกมาจนกว่าจะบอกหยุดพัก ทำไปทุกท่านนะ.

■■■■

"ชยมงฺคลภิกฺขุ" สดุดี

สักการะพระผู้เชิดชูศาสน์
ปฏิบัติงานพระสงฆ์สยาม
"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"
ศิรินาม "พระมหาเสริมชัย"

โมทนาพระผู้นำหมู่สงฆ์
ผู้สืบพงศ์พระสัมพุทธ์พิสุทธิ์ใส
ปฏิบัติแนว "วิชชาธรรมกาย"
ทั้งสอนให้ทุกชั้นชนเป็นคนดี

ขอเชิดชูผู้มีความริเริ่ม
มุ่งส่งเสริม "บัณฑิต" ทุกทิศที่
ตามแบบอย่าง "พระมงคลเทพมุนี"
เปิดสำนัก "บาลี-วิปัสสนา"

วัดจะดีมีสมภารสร้างสรรค์วัด
สมเป็น "ธรรมทายาทพระศาสนา"
ท่านทำดีมีผู้เทอดบูชา
อยู่คู่หล้าตราบฟ้าดินมลาย.

พระมหามนตรี ขนฺติสาโร ป.ธ.๙
ประพันธ์อภินันทนาการ
๙ ตุลาคม ๒๕๓๔

ธรรมบรรยาย

เรื่อง

การป้องกันแก้ไขชีวิตด้วยธรรม

ตอน ๑-๒

โดย

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล

จริญพรญาติโยมทุกท่าน วันนี้อาตมาได้มีโอกาสมาคุยกับญาติโยมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งหัวข้อที่จะนำสนทนากับญาติโยมในวันนี้ก็คือเรื่อง**การแก้ปัญหาชีวิตครอบครัวด้วยธรรมะ** เรื่องนี้เป็นปัญหาใหญ่ซึ่งมักจะปรากฏปัญหาในทำนองนี้ในครอบครัวอยู่เสมอ ในฐานะที่อาตมภาพเองแต่เดิมนั้น ก่อนที่จะบวช (บรรพชาอุปสมบท) เข้ามาในบวรพระพุทธศาสนา ก็ได้ใช้ชีวิตในทางโลกในทางครอบครัวอย่างเช่นคฤหัสถ์ทั่วไปมาแล้ว เมื่อถึงเวลาอันสมควรจึงได้เข้าบรรพชาอุปสมบท เมื่อมีอายุได้ ๕๗ ปี เพราะฉะนั้น ปัญหาชีวิตทั้งหลายที่อาตมาจะนำมากล่าวนี้จึงเป็นปัญหาซึ่งอาตมาได้เคยพบ ได้เคยเห็น ได้เคยสัมผัส และได้เคยเกิดกับตัวเองมาแล้วด้วย หลังจากอาตมาได้เข้ามาสู่ร่มผ้ากาสาวพัสตร์ ก็ได้เห็นว่าหลักธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งถ้าหากผู้ที่ได้ศึกษาและปฏิบัติแล้ว จะเห็นว่าสามารถจะนำมาป้องกันแก้ไขปัญหาในครอบครัวได้เป็นอย่างดี กล่าวคือพระพุทธเจ้าท่านได้ทรงแนะนำสั่งสอนทั้งวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาชีวิตในครอบครัวนี้อย่างละเมียดละไมที่สุด ปัญหาเกี่ยวกับชีวิตในครอบครัวนั้น จะขอกล่าวย่อลงมาเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างสามีภรรยาเป็นสำคัญ ซึ่งความจริงสมาชิกในครัวเรือนมีมากกว่านี้ และปัญหาต่าง ๆ ก็จะมีมากกว่านี้ แต่เพื่อให้เข้าใจง่ายเข้า วันนี้เราสรุปรวมพูดถึงปัญหาชีวิตในครอบครัวเฉพาะในส่วนของสามีภรรยา เราจะสังเกตเห็นว่าในครอบครัวหนึ่ง ๆ ถ้าหากจะมีปัญหาเกิดขึ้น จะเห็นว่าจะมีปัญหาใหญ่อยู่ ๒ ประการนะ

ปัญหาที่หนึ่งก็คือ**ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว** โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่าย แล้วก็ปัญหาของการมีหนี้สินมากล้น ท่วมท้นจนเกินกำลังความสามารถที่จะบรรเทาได้ และอีกปัญหาหนึ่งซึ่งอาจจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวเฉพาะรายก็คือปัญหาความวิบัติเสียหายในทรัพย์สิน ซึ่งความวิบัติเสียหายนี้อาจจะเนื่องมาแต่ภยันตรายต่าง ๆ แต่ว่าที่สำคัญที่สุดคือตนเองนั่นแหละที่เป็นผู้กระทำให้สมบัติของตนนั้นวิบัติฉิบหายไปด้วยมือตนเอง ซึ่งถ้าว่าเป็นด้วยเหตุเภทภัยอื่นมันก็เป็นเรื่องเหนือวิสัยที่จะนำมากล่าวได้ เพราะฉะนั้นอาตมาจะกล่าวถึงปัญหาในทางเศรษฐกิจในข้อนี้ว่า เศรษฐกิจในทางครอบครัวที่ว่าไม่ดีเพราะอะไร และก็จะมีวิธีการป้องกันแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร นี้ประการหนึ่ง

อีกประการหนึ่งคือ**ปัญหาทางด้านจิตใจ ทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตสามีภรรยา** บางครั้งถึงกับมีปัญหาแตกแยกที่เรียกว่าครอบครัวแตกแยก และก็เป็นปัญหาลุกลามไปถึงลูกหลานให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อนไปด้วย ปัญหา ๒ ประการนี้แหละที่เป็นปัญหาใหญ่ที่มักจะมีมักจะเห็นปรากฏอยู่เสมอในครอบครัว

เรามาลองพิจารณาดู**มูลเหตุของปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว**ที่ว่ารายได้ไม่พอจ่าย และหนักเข้ากลายเป็นผู้มีหนี้สิน หนัก ๆ เข้าก็ถึงมากล้นพ้นตัว หรือ

อาจจะเป็นผู้ที่มีความประพฤติปฏิบัติที่เป็นไปในลักษณะที่เรียกว่า ทำให้เสียทรัพย์สินหรือทำลายทรัพย์สินของตนเอง ไม่ใช่ว่าใครทำ ตนเองเป็นผู้ทำผู้ก่อให้เกิดความทุกข์เดือดร้อน มีสาเหตุมาจากอะไร? สาเหตุประการสำคัญที่เราเห็น อันนี้ตรงกับธรรมะของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่า **ครอบครัวหรือวงศ์ตระกูลจะตั้งอยู่ไม่ได้ถ้าหากว่าตั้งบุรุษหรือสตรีผู้ทุศีลเป็นพ่อบ้านแม่เรือน พูดอีกอย่างหนึ่งก็ว่าผู้ที่มีความเป็นใหญ่มีอำนาจในครอบครัวนั้นเป็นบุคคลที่ไม่มีศีล ไม่มีศีลนี่โดยเฉพาะอย่างยิ่งศีล ๕** ซึ่งท่านทั้งหลายก็ทราบดีแล้วว่าการที่ในครอบครัวใดมีผู้ที่ประพฤติผิดศีล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีอำนาจในครอบครัวนั้นแล้ว นำไปสู่ความวิบัติฉิบหายซึ่งทรัพย์สินของตน และประการสำคัญที่สุดก็คือว่าเป็นผู้ทำลายทรัพย์สินของตนไป อย่างที่เรียกว่าไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น เราลองมาดูว่าผู้ที่มีความประพฤติทุศีลนี่มีอะไรบ้างที่นำไปสู่ความวิบัติฉิบหายแห่งทรัพย์สิน และเป็นเหตุให้มีรายได้ไม่พอรายจ่าย และหนักเข้าก็กลายเป็นผู้มีหนี้สินมากล้นพ้นตัว เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนในครอบครัว ง่าย ๆ ที่ว่าผู้ทุศีลนี่เราหยิบมายกข้อเดียวแหละ อย่างเช่นผู้ที่หลงติดอยู่ในอบายมุขซึ่งครอบคลุมถึงความประพฤติผิดศีลหลายข้อทีเดียว อย่างเช่น**เป็นนักเลงสุรา** บุคคลที่เสพสุราหรือสิ่งเสพติดมึนเมาให้โทษ เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นประจำมากน้อยเพียงไร ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเสพสุรายาเมา และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกัน เช่นสนุกสนานเฮฮาไปตามเพื่อนฝูงเพื่อนมากลากไปเหล่านี้ ล้วนแต่ทำลายเวลา ทำลายทรัพย์สิน ทำลายความสงบสุขในครอบครัวเป็นอย่างยิ่งและโดยเฉพาะอย่างยิ่งทำลายสุขภาพของตนเองเพียงนั้น เมื่อตนเองเป็นบุคคลที่มีความสุขภาพที่ไม่ดี เป็นคนอ่อนแอแล้ว หน้าที่กิจการงานก็ถดถอยลงสติปัญญามันก็ถดถอยลง และนอกจากนั้นแล้วหากเจ็บไข้ได้ป่วยไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บที่มันแทรกซ้อนเข้ามา อันเนื่องแต่การติดสิ่งเสพติดมึนเมาให้โทษอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท อย่างเช่นสุรายาเมาแล้วก็ต้องไปหาหมอละ พูดอย่างง่าย ๆ สติปัญญาก็เสื่อม สุขภาพกายก็เสื่อม สุขภาพจิตก็เสื่อมมันเสียไปหมด เงินทองก็ต้องเสียไปในสิ่งซึ่งไร้สาระอย่างนี้มาก

ทีนี้อีกประการหนึ่งในอบายมุขน่ะมันก็มีความประพฤติปฏิบัติที่ผิดศีลอีกหลายประการเหมือนกัน อย่างเช่น**ความหมกมุ่นอยู่ในกิเลสกาม** ไม่ว่าหญิงหรือชาย ไม่ว่าจะเป็นพ่อบ้านแม่เรือน อันนี้ก็จัดเป็นความประพฤติผิดศีลเรียกว่าทุศีลทีเดียว หากว่าครอบครัวใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวพ่อบ้านก็ดีหรือแม่บ้านก็ดี หากมีความประพฤติผิดศีลในข้อชอบหมกมุ่นอยู่ในกามคุณแล้ว โอ้โฮ! เรื่องใหญ่เลย! เพราะว่าจะต้องเสียเงินเสียทองเสียเวลา แม้กระทั่งในการพักผ่อน ในการที่จะใช้เวลามีความสุขสงบอยู่กับครอบครัว ก็ต้องไปอยู่ในที่ที่ดูแล้วน่าสงสาร บางคนมีบ้านใหญ่บ้านโต ต้องไปนอนต้องไปอยู่ตามห้องตามบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามตรอก

ซอกซอย กลางค่ำกลางคืนก็ไปอย่างนั้น เสียทั้งสุขภาพกาย เสียทั้งสุขภาพจิต ทั้งของตนเองและของครอบครัวด้วย อันนี้อาตมาเคยเห็น ๒ อย่างนี้รวมกันเข้า อย่างเช่นบางคนนี่ครอบครัวบุตรภรรยาคอยรับประทานอาหารเป็นปกติ ไม่มา! ทำไม? โน่น ไปดื่มสุราอยู่กับเพื่อนฝูง ที่ไหนก็ไม่รู้ พอค่ำลงก็เที่ยวเตร่ต่อไปอีก ไปไหน? ผู้หญิง เมื่อไปหาผู้หญิง เสียทั้งเงินทั้งทอง แล้วบุตรภรรยาก็รออยู่นี่แหละ เป็นที่น่าสงสาร เอ้า! พอกลับมายิ่งสิ้นเดือนใหม่ ๆ พอได้เงินเดือนกลับมา เงินหมดเสียแล้ว! หรือเงินเหลือนิดเดียว ลูกเมียที่คอยรับประทานอาหารด้วย โธ่! น่าสงสาร นึกว่าจะมีอะไรมารับประทานด้วยกัน เปล่า! ลงขวดเหล้าหมดแล้วก็หนักเข้า โน่นล่ะไปเรื่องผู้หญิงหมด เงินทองเสียไป อย่างนี้เป็นต้น นี่ทำลายความสงบสุขในครอบครัวด้วย ทำลายเศรษฐกิจในครอบครัวด้วยและทำลายสุขภาพกายสุขภาพจิตทุกอย่างด้วย นี่แหละนำมาซึ่งความทุกข์เดือดร้อนภายในครอบครัว

อีกประการหนึ่ง**การพนัน** นี่มัน**ยิ่งกว่าโจรปล้น มันยิ่งกว่าไฟไหม้** ถ้ายิ่งติดการพนันด้วยแล้วเรื่องใหญ่เลย เป็นเรื่องใหญ่เลย เศรษฐกิจภายในครอบครัวไม่ต้องพูด มันหมดไปกับสิ่งเหล่านี้ ถ้าดีคือถ้าเกิดได้เงินขึ้นมาบ้างก็ย่ามใจ แต่ที่เสียเงินน่ะมันมากกว่าได้ หนัก ๆ เข้าก็อยากจะได้คืน อยากจะได้คืนก็เสียไปเรื่อย หนัก ๆ เข้าเรือกสวนไร่นาจำนอง ขายฝาก ขายขาดหมด บ้านช่องเรือนชานหมด ทรัพย์สินหมด อย่างนี้เป็นต้น

อีกประการหนึ่งก็คือ**เที่ยวกลางคืน** เที่ยวกลางคืนนี่จัดอยู่ในประเภทผิดศีลเหมือนกัน แต่พระพุทธเจ้าตรัสเรียกว่าเป็นอบายมุข คือ**ทางนำไปสู่ความฉิบหาย** เช่นเดียวกันกับข้ออื่น ๆ ผู้ที่ติดเที่ยวกลางคืนอยู่เสมอนั่น ถ้าดูให้ดีจริง ๆ แล้วเป็นบุคคลที่ไม่รักตัวเองนะ เพราะว่าเสียทั้งเงิน เสียทั้งทรัพย์ เสียทั้งเวลา เสียทั้งความสงบสุข เสียทั้งสุขภาพกายสุขภาพจิตเหมือนกันหมด เสียหมดเพราะอะไร แทนที่จะได้พักผ่อนหลับนอนที่ดี เปล่า! เที่ยวไปเรื่อยอย่างนั้น และได้ชื่อว่าไม่รักลูกไม่รักเมียไม่รักครอบครัว ไม่รักทรัพย์สินของตน เพราะว่า

มันทำลายไปหมด สุขภาพจิตสุขภาพกายของบุตรภรรยาก็แย่ไปหมดตามกัน เพราะถูกทอดทิ้ง อย่างนี้เป็นต้น หนัก ๆ เข้านั่นแหละเป็นเหตุให้เกิดความแตกแยกในครอบครัว

ประการสำคัญที่สุด อาตมาจะขอสรุปตรงนี้ว่า **การที่มีบุรุษหรือสตรีเป็นผู้ทุศีล** อย่างเช่น**เสพหรือติดยาเสพติดสิ่งมึนเมาให้โทษอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท** ที่เรียกว่าเป็นนักเลงสุราผิดศีลข้อ ๕ นี้ร้ายแรงนัก หรือ**หมกมุ่นในกิเลสกาม** นี่ผิดศีลข้อ ๓ รวมทั้ง**ติดการพนัน ติดเที่ยวกลางคืน** ซึ่งก็เป็นความประพฤติปฏิบัติไม่ดี จัดเป็นอบายมุขทั้งหลาย **นี่นำไปสู่ความเสื่อมเสียซึ่งทรัพย์สิน นำไปสู่ความตกต่ำแห่งเศรษฐกิจภายในครอบครัว** ก่อให้รายได้ไม่พอรายจ่าย ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินต่อไป เพราะเมื่อเงินไม่พอใช้จ่าย มันก็ต้องไปกู้หนี้ยืมสิน หนัก ๆ เข้ามากเข้า ๆ นั่นแหละพอกพูนดอกเบี้ย พอกพูนหนักเข้าก่อให้เกิดความทุกข์เดือดร้อนหมดทั้งครอบครัวด้วยกัน อีกประการหนึ่งซึ่งเป็นมูลเหตุสำคัญของเศรษฐกิจภายในครอบครัวที่ตกต่ำ คือไม่รู้จักประมาณในการบริโภคใช้สอยทรัพย์ ใช้จ่ายเกินตัว มีเห็นอยู่เสมอว่ามีรายได้ประจำอยู่อย่างนี้แล้ว แทนที่จะแบ่งสรรปันส่วนทรัพย์สินเงินทองให้เป็นสัดส่วน เพื่อจับจ่ายใช้สอยให้พอเหมาะพอดีไม่เกินตัว ก็ใช้โดยไม่ประมาณตน นึกอยากจะซื้ออะไร จะใช้จ่ายอะไร ก็ใช้ไปมันก็หมดแหละ รายได้เท่าไหร่มันไม่พอหรอก ใช้จ่ายให้หมดเงินหมดทองเท่าไหร่มันง่าย แต่การหา การเก็บออมซิมันยากกว่าจะเก็บออมได้หมื่นหนึ่งแสนหนึ่ง ไม่ต้องพูดล่ะยากเหลือเกิน แต่ถ้าจะจ่ายหมดหมื่นหนึ่ง แสนหนึ่งล้านหนึ่งละก็พริบตาเดียวทำได้ นี่แหละถ้าหากไม่รู้จักประมาณในการบริโภคในการใช้สอยทรัพย์ ใช้จ่ายเกินตัว เย็นลงก็เฮฮา ๆ กับเพื่อน สวัสดีทั้งนั้นแหละ บางครั้งบางรายก็อาจพูดว่าคราวนี้ไปน่ะเพื่อนเลี้ยง แต่ใครจะทนให้เพื่อนเลี้ยงฝ่ายเดียวได้ มันก็ต้องหมุนเวียนกันเลี้ยง แต่การเลี้ยงแต่ละครั้งหมดเงินไปเท่าไหร่? แล้วรายได้ เราเท่าไหร่? แล้วถ้าว่าเดือนหนึ่งมีการเลี้ยง ก็ต้องใช้จ่ายไปไม่เฉพาะแต่การเลี้ยงอย่างเดียวเท่านั้น เรายังจะต้องใช้จ่ายอย่างอื่นอีกเยอะ มันจะพอไหม? นี่ถ้าว่าพิจารณาให้ถ่องแท้รู้จักจัดระบบการเงินแล้ว มันไม่เป็นอย่างนี้ **เพราะฉะนั้นปัญหาเศรษฐกิจมันอยู่ที่ความประพฤติทุศีลติดอบายมุข และไม่รู้จักประมาณในการบริโภคใช้สอยทรัพย์ ใช้จ่ายเกินตัว**

อีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจภายในครอบครัวก็คือว่า **ประกอบกิจการงานที่เป็นโทษ** หรือ**ไม่เป็นประโยชน์** อีกนัยหนึ่งก็คือ **ประกอบมิจฉาชีวะ** สำหรับผู้ที่ประกอบอาชีวะที่ไม่สุจริตนี่มันเป็นทุกข์พอสักวันหนึ่งเขาจับได้ไล่ทัน มันก็เป็นโทษ หรือไม่ถึงกับเป็นทุจริตแต่ว่าประกอบการงานที่ไม่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง หรือไม่เป็นอาชีพที่มั่นคงอย่างเช่นบุคคลที่ขี้เกียจ จับจด หยิบโหย่ง สำรวยเจ้าสำราญไม่ชอบทำงานเป็นหลักแหล่ง ร่อนไปเร่มารายได้ก็ไม่มี ถึงแม้จะเป็นลูกเป็นทายาทของเศรษฐีที่มีทรัพย์สินเงินทองมาก ก็จับจ่ายใช้สอยหมดไป

อย่างเดียว ส่วนการที่จะหาเพิ่มพูนเข้ามานั้นไม่ค่อยจะมี เมื่อเป็นเช่นนี้แหละมันเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้รายได้ที่มีอยู่ลดน้อยลงถอยลง ๆ หนักเข้าก็เดือดร้อนเศรษฐกิจในทางครอบครัวตกต่ำ

อีกประการหนึ่งมันซ้อนเข้ามาและอยู่เป็นธรรมชาติคือ**กรรมเก่า** กรรมเก่านี่เป็นเรื่องสำคัญ กล่าวคือว่าบางคนประพฤติผิดศีล ทุศีลมามาก เช่นเคย**ประกอบอทินนาทานมามาก** เมื่อถึงจุดหนึ่งที่กรรมให้ผล ก็จะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทรัพย์สินวิบัติเสียหาย ด้วยเวรจากอทินนาทาน คือเวรจากการลัก ฉ้อ กบฏ คดโกงผู้อื่นมาแล้วในอดีต มาถึงจุดปัจจุบันที่กรรมนั้นพอเหมาะกับเวลา พอเหมาะกับสถานการณ์ที่จะให้ผลขึ้นมา อันนี้ก็ทำให้ทรัพย์สินวิบัติฉิบหายได้

อีกประการหนึ่งในเรื่องของกรรมเก่า คือ**เป็นผู้ที่ไม่มีทานบารมี** คือว่าเป็นบุคคลตระหนี่ถี่เหนียวไม่รู้จักบาปบุญคุณโทษ **ไม่รู้จักว่าการประกอบการบุญการกุศล** อย่างเช่นทานกุศล การบริจาค การเสียสละประโยชน์สุขส่วนตน ทรัพย์สินส่วนตนให้เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่นนั้น **เป็นบุญ** คือเป็นธรรมชาติเครื่องชำระจิตใจให้ผ่องใสจากความตระหนี่เหนียวแน่นจากความโลภ จากความเห็นแก่ตัวจัด และ**ในขณะเดียวกันจะเป็นผลให้เจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจริญรุ่งเรืองด้วยมนุษย์สมบัติ** อันได้แก่ทรัพย์สมบัติ คุณสมบัติ รูปสมบัติ บริวารสมบัติเป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องทรัพย์สมบัตินี่แหละ **เราจะเห็นว่าคนที่มีทานบารมีมาก่อนนี่จะไม่ค่อยขัดสนจะคิดประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพใดก็เห็นช่อง สบช่อง** และ**ก็เจริญรุ่งเรืองไปได้** แต่บางคนนี่บางทีลงทุนไปเท่าไหร่ ๆ เสียหายหมด อันนี้ก็เป็นเรื่องที่ว่าขาดทานบารมี ทานบารมีหย่อน หรือว่าหมดบุญพูดอย่างง่าย ๆ อย่างนี้ก็เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทรัพย์สินไม่เจริญรุ่งเรือง เพราะว่าไม่มีบุญไม่มีกุศล

อีกประการหนึ่งก็คือว่า **ขาดสติปัญญารู้ทางเจริญ ทางเสื่อม รู้บาปบุญคุณโทษ** ไม่รู้ว่าจะประพฤติปฏิบัติอย่างไรที่จะให้เป็นไปในทางที่ลดบรรเทาปัญหาทางเศรษฐกิจ คือไม่เข้าใจ ว่าอย่างนั้นเถอะแล้วก็ไม่รู้จะทำอย่างไรที่จะเพิ่มพูนรายได้ของตน เพราะฉะนั้นปัญหา**เรื่องสติปัญญาความสามารถนี่ก็เป็นเรื่องสำคัญของบุคคล ที่เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เศรษฐกิจภายในครอบครัวไม่ดีเท่าที่ควร**

ทีนี้ถ้าจะกล่าวถึงว่าวิธีแก้ปัญหาอันเกี่ยวด้วยเศรษฐกิจนี้ควรจะทำอย่างไร? อันนี้อาตมาแนะไว้ข้อหนึ่งเป็นธรรมปฏิบัติที่สำคัญยิ่ง สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่า **บุคคลที่จะเจริญรุ่งเรือง**

ได้จะต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในถิ่นในทำเลที่ดี นี้ข้อหนึ่ง คือว่าอยู่ในที่ที่มีโอกาสได้ประกอบคุณความดี แล้วก็สามารถที่จะนำความเจริญรุ่งเรืองไปสู่ตนได้ นี้อย่างหนึ่ง เรียกว่า **"ปฏิรูปเทศ"** อีกประการหนึ่งก็คือว่าเป็นบุคคลที่ **"รู้จักคบสัตบุรุษหรือคนดีเป็นมิตร"** เป็นบุคคลที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำว่า **"สัตบุรุษ"** นั่นหมายเอา **บุคคลที่มีหิริโอตตัปปะ รู้จักเกรงกลัว รู้จักละอายบาปอกุศล แล้วก็เป็นผู้รู้จักเหตุรู้จักผล** ไม่เป็นคนที่ไร้เหตุไร้ผล **เป็นบุคคลที่ รู้จักตน รู้จักบุคคล**และ**สังคม** และ**เป็นบุคคลที่รู้จักประมาณในการบริโภคใช้สอยทรัพย์** นี่ถ้าหากว่า**บุคคลที่เป็นพ่อบ้านแม่เรือนใด รู้จักคบคนดี มีมิตรที่ดี ก็ย่อมเห็นตัวอย่างที่ดี ได้รับคำแนะนำสั่งสอนที่ดี ย่อมนำชีวิตไปสู่ที่ดีได้ เจริญรุ่งเรือง**

อีกประการหนึ่งก็สืบเนื่องมาแต่ "ปุพเพ กตปุญญตา" คือความเป็นผู้มีบุญเก่า คำว่าบุญเก่าก็คือ **ความดีที่ได้กระทำมาก่อน** กระทำมาก่อนล่วงมาแล้วในอดีต ก็ย่อมให้ผลในปัจจุบัน กระทำในปัจจุบันย่อมให้ผลต่อไปในอนาคต นี่อันนี้แหละที่อาตมาใคร่จะแนะนำให้ท่านทั้งหลายรู้จักและพึงกระทำ เพื่อจะมาเป็นบุญเกื้อหนุนแก่ท่านทั้งหลายให้สามารถคิดถูก พูดถูก เห็นถูก ประพฤติปฏิบัติถูก แล้วก็นำความเจริญด้านเศรษฐกิจมาสู่ตน **โดยเฉพาะอย่างยิ่งว่ารู้จักมีศรัทธาในสิ่งซึ่งควรศรัทธา** เช่น บุคคลที่ควรศรัทธา ธรรมะหรือแนวทางหลักประพฤติปฏิบัติที่ควรศรัทธา คำว่าศรัทธาในสิ่งที่ควรศรัทธา อย่างเช่นศรัทธาในพระรัตนตรัยว่า คุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์มีจริง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการประพฤติปฏิบัติธรรมตามพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แสดงไว้ดีแล้วคือให้ละชั่ว ให้ทำดี ด้วยกาย วาจา ใจ ทำใจให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง นำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ตนได้เสมอ **"ละชั่ว" คือว่าอย่าประพฤติผิดศีล อย่าตกอยู่ในอบายมุข ให้รู้จักประมาณในการบริโภคใช้สอยทรัพย์** และ**ก็ให้รู้จักประกอบสัมมาอาชีวะ**ให้เป็นหลักฐานมั่นคง **ด้วยความขยันหมั่นเพียร** อย่างนี้เป็นต้น อีกประการหนึ่งก็คือ**ให้รู้จักทานกุศล** ให้รู้จักบริจาคเสียสละทรัพย์สินเงินทองหรือความสุขส่วนตน สติปัญญาความสามารถ เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นบ้าง อันนี้จะได้เป็นพลวปัจจัยเกื้อหนุนตนให้เจริญรุ่งเรืองด้วยมนุษย์สมบัติ ได้แก่รูปสมบัติ คุณสมบัติ **"คุณสมบัติ"** นี้ก็คือ **คุณความดีและความรู้ความสามารถ** เมื่อมีอยู่ที่ใดมีอยู่กับใคร คนนั้นอยู่ที่ไหนประกอบกิจการงานใด ๆ ย่อมมีโอกาสเจริญรุ่งเรืองกว่าผู้อื่น อย่างนี้เป็นต้น และประการสำคัญที่สุดก็คือว่า เป็นผู้ที่สามารถจะเจริญรุ่งเรืองด้วยมนุษย์สมบัติ อันนี้ก็เป็นเพราะด้วยบุญกุศลนะ ด้วยทานกุศลซึ่งกลายเป็นบุญบารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมีเหล่านี้เป็นต้น ก็จะช่วยได้มากทีเดียว

ความประพฤติปฏิบัติที่จะให้ผลดีต่อไปในอนาคต ความจริงก็ตั้งแต่ปัจจุบันนั้นแหละ คือ **ปัญญา พึงอบรมสติปัญญาให้รู้เห็นให้ถูกต้องตามทำนอง คลองธรรมว่าคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มีดีอย่างไรตามที่เป็นจริง** และ**ให้รู้แจ้งประจักษ์จริงว่า ทางเจริญทางเสื่อมมีอย่างไร บาปบุญคุณโทษมีอย่างไร ตามที่เป็นจริง ไม่ใช่สักแต่คิดเอาเอง** เพราะฉะนั้นถ้าบุคคลใดรู้จักประกอบคุณความดีในปัจจุบันที่จะให้เป็นผลดีต่อไปทั้งในปัจจุบันและอนาคต พึงเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธาในธรรมะหรือในพระรัตนตรัย หรือในทางประพฤติปฏิบัติที่ดีที่ชอบ ตามที่เป็นจริงอย่างหนึ่ง **พึงเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล** ซึ่งอันนี้ก็หมายความว่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้ไม่ติดอยู่ในอบายมุขและเป็นผู้มีศีลต่าง ๆ อย่างน้อยก็ ๕ ข้อดังที่เคยได้แนะนำมาแล้ว แล้วก็**เป็นผู้ที่มีจาคสัมปทา** รู้จักเสียสละแบ่งปันทรัพย์สินความสุขส่วนตน สติปัญญาความสามารถให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นบ้าง แล้วก็รู้จักอบรมปัญญาของตนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ สิ่งที่เป็นประโยชน์หรือแนวทางประพฤติปฏิบัติดำเนินชีวิตไปในทางที่เป็นประโยชน์และทางที่ไม่เป็นประโยชน์ตามที่เป็นจริง ถ้าหากประพฤติปฏิบัติอย่างนี้แล้ว เชื่อแน่ว่าจะมีผลดีต่อชีวิตของท่านอย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการป้องกันแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ

จะขอแถมอีกนิดหนึ่งว่าธรรมปฏิบัติเพื่อจะให้เกิดประโยชน์สุขในปัจจุบันอย่างแน่นอน อีกประการหนึ่งก็คือว่า **พึงเป็นผู้ขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงาน พึงรู้จักรักษาทรัพย์ที่ตนหามาได้** และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง**พึงรู้จักใช้สอยทรัพย์เท่าที่พอมีพอได้ตามจำเป็น** ไม่ใช่จ่ายเกินตัว แล้วก็**พึงรู้จักคบคนดีเป็นมิตร คบผู้ที่เป็นสัตบุรุษและมิตรแท้** ถ้าอย่างนี้แล้วท่านสามารถจะป้องกันแก้ไขปัญหาชีวิตในการครองเรือนหรือครอบครัวของท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนปัญหาในทางเศรษฐกิจนี่มิให้ตกต่ำ มีแต่เจริญรุ่งเรืองฝ่ายเดียว

วันนี้อาตมภาพขอยุติการบรรยายธรรมในเรื่องการแก้ปัญหาครอบครัวในส่วนของการแก้ปัญหาเศรษฐกิจไว้แต่เพียงนี้ก่อน.

เจริญพร

■ ■ ■ ■

ตอบปัญหาธรรม*

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

พระปิยปุตฺโต **ถาม**ว่า

○ **"ที่ว่าวิชชาธรรมกายเป็นทางสายเอก อย่างนี้การปฏิบัติในแนวทางอื่น เช่น พุทโธ ยุบหนอพองหนอ ซึ่งไม่ได้เข้าทางศูนย์กลางกายก็ไม่สามารถบรรลุ มรรค ผล นิพพาน ได้ ใช่ไหมครับ หรือว่ากระผมเข้าใจผิด"**

● **ตอบ** การบรรลุมรรคผล บรรลุจากธาตุ-ธรรม และเห็น จำ คิด รู้ คือ **"ใจ"** ณ ภายในนะครับไม่ใช่ภายนอก และธาตุ-ธรรม เห็น จำ คิด รู้ คือใจ นั้นอยู่ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม **ใจอยู่ที่ไหน?** นั่นท่านเจ้าคุณเจ้าคณะจังหวัดบอกแล้วว่า "**ใจ**" มัน ทำหน้าที่ตามโรงงานต่าง ๆ โรงงานกาย โรงงานหูโรงงานตา โรงงานลิ้น แล้วก็โรงงานหัวใจก็มี พอไป ทำงานโรงงานต่าง ๆ เสร็จตามออฟฟิซเหล่านั้นแล้วกลับมานอนบ้าน ตื่นเช้าก็ออกจากบ้าน **บ้านอยู่ตรงไหน? อยู่ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม** ภาษาบาลีว่า**คุหาสยํ "อยู่ในถ้ำ"** ถ้ำก็อยู่ตรงนั้นแหละ **ตรงกลางกาย กลางพระนาภี** เพราะฉะนั้นใจมันอยู่ตรงนั้น เมื่อใจอยู่ตรงนั้น **การเปลี่ยนวาระจิตเปลี่ยนภูมิธรรม มันเปลี่ยนที่ไหน? ก็เปลี่ยนที่ใจ ใจอยู่ตรงไหน? ก็อยู่ ตรงศูนย์กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม การเปลี่ยนวาระจิตตามภูมิธรรม ก็เปลี่ยนตรงนั้น จะดีจะชั่วก็ตรงนั้น จะไปนิพพานก็ตรงนั้น**

หลวงพ่อวัดปากน้ำน่ะท่านจึงรู้ว่า**ตรงศูนย์กลางกายนั้น** คือ **ทางสายเอก** จะทำอะไร จะถือศีลกี่ร้อยกี่พันข้อ จะนั่งสมาธิ วิปัสสนา จะยุบหนอพองหนอ พุทโธ อะไรก็ตาม มันไป**เป็นอยู่ตรงนั้น ใจมันเกิดดับตรงนั้นไปจนถึงนิพพานก็เป็นตรงนั้น** คุณธรรมจะสูงขึ้น ก็เปลี่ยนที่ตรงศูนย์กลางกายนั้นแหละ อาตมาจะพูดง่าย ๆ **"ใจ"** นั้น**ตั้งอยู่ตรงกลางธาตุ ธาตุเป็นที่ตั้งของธรรม เมื่อใจสะอาดด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา ธรรมก็สะอาด** ธรรม คือบุญ บารมี อุปบารมี และปรมัตถบารมี อันเป็นธรรมชาติเครื่องชำระใจที่อยู่กับใจและอยู่ในธาตุนั้นก็เป็นธรรมสะอาด และเมื่อธรรมสะอาด ธาตุนั้นจะสกปรกได้ไหม? มัวหมองได้ไหม? ไม่ได้ เมื่อไม่ได้มันละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไปเท่าไหร่ ธาตุที่ละเอียดสุดละเอียดนั่นแหละสุดท้ายเมื่อพ้นจากความบริสุทธิ์ของกายในภพ ๓ จึงถึงธรรมกาย ไม่ว่าจะทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล หรือบารมีสิบ มันไปกลั่นไปชำระกันตรงธาตุ-ธรรม และเห็น จำ คิด รู้ คือใจ จากสุดหยาบไปสุดละเอียดถึงธรรมกาย ณ ที่ตรงนั้น เมื่อเป็นตรงนั้นอาตมาจึงกล่าวว่า จะบรรลุมรรคผลนิพพาน ก็บรรลุด้วยธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ ที่บริสุทธิ์สุดละเอียด ตามระดับภูมิธรรม ธาตุที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งชื่อว่า "วิสังขาร"

ใจของสัตว์โลกในภพ ๓ ชื่อว่า "**ใจ**" ได้แก่ **เห็น จำ คิด รู้** ที่ขยายส่วนหยาบมาจาก **เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ** แต่ถ้าสุดละเอียด เป็นใจของธาตุล้วนธรรมล้วนหรือวิสังขารแล้ว ไม่เรียกว่า "**วิญญาณ**" ธรรมชาติที่รู้อารมณ์ แต่เรียกว่า "**ญาณ**" คือความหยั่งรู้ หรือความรู้แจ้งด้วยการที่ได้ทั้งรู้และทั้งเห็น

ทีนี้นี่แหละบรรลุมรรคผลด้วยคุณธรรมตั้งแต่หยาบ เราทำไปทางกาย ทางวาจา ทางใจ มันไปเป็นผลที่ธาตุที่ธรรมในที่สุดละเอียดแล้วเบิกบานขึ้น จึงชื่อว่า "พุทโธ" เบิกบาน ตื่น นั่นเบิกบานขึ้นมาธรรมกายก็ดีหรือกายที่ละเอียด ๆ นี่มันโตใหญ่ เพราะไม่ถูกหุ้มด้วยกิเลสอวิชชา ธาตุ ธรรม เห็น จำ คิด รู้ ไม่ถูกหุ้ม เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะทำดีอะไร จะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวมันเป็นอยู่ตรงนั้น นี่แหละตรงนี้แหละที่คนไม่รู้เคล็ดลับ คุณธรรมจะดี เป็นคุณธรรมที่ดี ที่สูงที่สะอาดบริสุทธิ์ ก็เป็นที่ธาตุ ธรรม เห็น จำ คิด รู้ เพราะฉะนั้นแหละตรงศูนย์กลางกายสุดกายหยาบกายละเอียด ถึงธรรมกายและพระนิพพานจึงเป็นมัชฌิมาปฏิปทา เป็นทางสายเอก แม้จะยุบหนอพองหนอ พอใจสะอาดมันก็ไปสะอาดตรงนั้น แต่ผู้ปฏิบัติยุบหนอพองหนอที่ไม่เคยรู้จุดตรงนั้น ก็อาจจะไม่ทราบว่าใจของตนไปสะอาดตรงนั้น หรือจะพุทโธก็แล้วแต่ พระอริยเจ้าจริง ๆ แล้วท่านรู้ ไม่ใช่ไม่รู้รู้ครับ แต่ว่าผู้อื่นที่ยังไม่ถึงอริยเจ้า ท่านไม่รู้ เป็นได้มีได้ หรือที่รู้ก็มี **เพราะฉะนั้นไม่ว่าปฏิบัติสายไหน**

** จากการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา และสาธุชนทั่วไป รุ่นที่ ๒๐ ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๓ ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี*

นะครับ มันเป็นเรื่องเดียวกัน จึงไม่ต้องมาว่ากันดีด้วยกันทุกสาย เพราะมันไปสะอาดที่ธาตุ ธรรม เห็น จำ คิด รู้ คือ "ใจ" เหมือนกัน จะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม จึงมีสิทธิ์บรรลุมรรคผลได้เช่นกัน เพียงแต่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวว่ามรรคผล มันเกิดตรงนั้น ธรรมกายมรรค ผล และพระนิพพาน เบิกบานขึ้นมาจากตรงนั้น ตื่นขึ้นมาจากตรงนั้น เท่านั้นเอง แต่ว่าผู้เป็นพระอริยเจ้าท่านรู้ทุกองค์ ต้องรู้ รู้มากอย่างละเอียด หรือว่ารู้พอเข้าใจแจ่มแจ้งพอสมควรเท่านั้นเองครับ เพราะฉะนั้นไม่ต้องกังขา ปฏิบัติสายไหนดีทั้งสิ้น เป็นทางไปมรรค ผล นิพพาน ได้ทั้งนั้น

ถ้าใครปฏิบัติไปแล้ว กาย วาจา ใจ สะอาดบริสุทธิ์ ธาตุ-ธรรม เห็น จำ คิด รู้ สะอาดบริสุทธิ์ ใจสะอาดบริสุทธิ์ ปัญญาก็บริสุทธิ์ ที่สุดใจก็หมดกิเลส แล้วก็ไปหมดกันตรงนั้นนะครับ เพราะฉะนั้นจึงเหมือนกัน ไม่แตกต่างกันเพียงแต่จะรู้ หรือไม่รู้ว่า สำหรับผู้ที่ปฏิบัติยังไม่ถึง หมายความว่ายังไม่เป็นมรรคเป็นผล ที่แท้จริง ก็อาจจะรู้บ้างไม่รู้บ้าง แต่ผู้ที่ถึงมรรคผลและพระนิพพานแล้วเชื่อแน่ว่าต้องรู้แน่นอนครับ

○ **ถาม กระผมเคยปฏิบัติตั้งสติกำหนดลมหายใจพุทโธภาวนา เวลานอน เวลาเอนกายลงนอน กายในกายคือกายทิพย์ ตามที่กระผมเข้าใจเอง มักจะแยกออกมา อยากทราบว่าเป็นเพราะอะไรครับ? หรือกระผมทำผิดครับ?**

● **ตอบ** อันนี้เข้าใจเลย เรื่องกายทิพย์แยกหรือไม่แยก มันมีอยู่ว่าเวลาตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจ สำหรับผู้ที่จะนอนหลับ กำลังเคลิ้มหลับ จิตดวงเดิมตกศูนย์ไปยังศูนย์กลางกายฐานที่ ๖ จิตดวงใหม่ลอยเด่นขึ้นมายังศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ถึงจะพุทโธ ๆ ก็ช่วยให้จิตสงบเร็ว ๆ มันไปสงบที่ไหน ไปสงบที่กลางนาภี พร้อม ๆ กับเราเอนอยากจะหลับนั่นแหละ **อาการคนจะหลับกับอาการคนมีสมาธิคล้ายกันมาก ต่างกันอย่างเดียวอาการคนจะหลับนั้น สติสัมปชัญญะมันลดลง ๆ ๆ ๆ หายไปเลย** แต่**คนมีสมาธิ สติสัมปชัญญะ มันอยู่คู่กับใจที่ใสปลั่งอยู่เท่านั้นเอง** ทีนี้ในอาการสองอย่างไปร่วมกันอยู่นั่นแหละ ถ้ากำลังจะเผลอสติ ดวงธรรมดวงเดิมจะตกศูนย์ไป แล้ว

ดวงใหม่ลอยขึ้นมาตรงศูนย์กลางกายอันเป็นที่ตั้งกำเนิดธาตุธรรมเดิมนั่นแหละ กายทิพย์ปรากฏขึ้นมาด้วย ถ้าเคลิ้มหลับไปก็ฝันล่ะ ไปเห็นโน่นเห็นนี่ก็มารายงานกายเนื้อ หลับแล้วก็ฝันไป แต่ว่าเวลาเราปฏิบัติภาวนาเราตั้งใจจริงไม่เผลอสติ ถ้าว่าปฏิบัติถูกกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมก็เห็นกาย ณ ภายในที่สุดละเอียด สุดละเอียดธรรมในธรรมไปแล้วก็เห็นกายในกาย ก็เห็นกันอย่างมีระเบียบ กายในกายก็ตั้งซ้อนกันอยู่ตรงกลางของกลางเข้าไปจนสุดละเอียดตั้งอยู่ เห็นอยู่ ไม่แยกออกไปไหน ไอ้ที่จะแยกออกไปนั่น ก็เพราะจิตรวมหยุดเป็นจุดเดียวกันไม่สนิท ไม่อยู่กลางของกลาง เพราะสติเผลอ หรือไม่รู้วิธีรวมใจให้หยุดในหยุดกลางของหยุด เพราะไม่ได้รับการอบรมใจของตนให้เป็นสมาธิไปตามขั้นตอนที่เหมาะสม อันนี้มีพระคุณเจ้าระดับวิปัสสนาจารย์ท่านหนึ่งเป็นเจ้าสำนัก ได้ยินว่าท่านนั่งเจริญภาวนาท่านนั่งไปเอง พุทโธ ๆ ก็เห็นกายมนุษย์ละเอียดปรากฏขึ้นภายนอกกายหยาบ ท่านเห็นกายมนุษย์ละเอียดนั่งอยู่ภายนอกกายมนุษย์หยาบ ท่านก็เลยเอากายละเอียดพิจารณากายหยาบ เอากายหยาบพิจารณากายละเอียดว่าเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตาอยู่เพียงเท่านั้นแหละ เลยไม่ได้ก้าวหน้าให้ถึงธรรมกาย ท่านก็พิจารณาไตรลักษณ์อยู่แค่นี้ครับ กระผมพยายามส่งเอกสารนิตยสารธรรมกายทั้งเทปไปถวาย ไม่ทราบว่าท่านได้ดูหรือเปล่า ถ้าว่าท่านได้ดู ท่านเดินวิธีปฏิบัติตามนิตยสารนั้น แปร๊บเดียวท่านก็จะสามารถปฏิบัติถึงธรรมกายและถึงพระนิพพาน อันเป็นธรรมชั้นสูงได้เร็ว เพราะท่านมีพื้นที่ดีอยู่แล้ว กายมนุษย์ละเอียดท่านเห็นอยู่แล้วเป็นประจำ นั่งพิจารณาว่าเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อยู่เพียงเท่านั้นเป็นประจำ ไม่ได้ปฏิบัติเข้ากลางของกลาง และดับหยาบไปหาละเอียดให้ไปถึงสุดละเอียด หลายท่านก็สอนกันว่านี่เป็นนิมิตหลอกนิมิตลวง ให้ปฏิเสธเสีย เพราะว่าเขาไม่รู้วิธีเข้ากลางของกลาง และดับหยาบไปหาละเอียดไปจนสุดละเอียด ถึงธรรมกายและไปถึงพระนิพพาน ก็เลยนึกว่านี่เป็นนิมิตหลอก ตัดทิ้งซะ ไม่เอาซะเลย เมื่อไม่เอาก็ไม่มีฐานที่ตั้งของจิตที่มั่นคง จิตไม่มีฐานที่ตั้งที่จะเป็นสมาธิได้แนบแน่นมั่นคงเพื่อปฏิบัติเข้ากลางของกลางดับหยาบไปหาละเอียดไปสุดละเอียดถึงธรรมกาย ไม่มีฐานอันมั่นคง เมื่อไม่มีฐานมั่นคงก็ไปไม่ถึงธรรมกาย ไม่ถึงอายตนนิพพาน แต่ว่าคุณธรรมของท่านบรรลุได้ ละกิเลสท่านก็ทำได้ แต่ว่าที่จะถึงธรรมกายไปถึงอายตนนิพพานท่านยังทำไม่ได้ เพราะท่านเห็นธรรมกายเมื่อไหร่ก็ปฏิเสธว่าเป็นนิมิต ก็เท่ากับเลื่อยหรือตัดขาเก้าอี้ที่ตนนั่ง

อีกท่านหนึ่งนั่นเป็นระดับลูกศิษย์ในสำนักหนึ่ง นั่งภาวนาทีไรเห็นกายมนุษย์ กายทิพย์ แต่ไม่รู้จะทำอย่างไรต่อไป เพราะอาจารย์ท่านสอนไว้ว่านั่นเป็นนิมิตเป็นนิมิตลวง นั่งไปอีกก็เห็นอีก ไม่เอา ปฏิเสธเสีย ธรรมจึงไม่ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร ไปติดอยู่แค่นั้น

เพราะฉะนั้น เรื่องจริง ๆ ก็มีอยู่นิดเดียวเท่านั้นละครับว่า บางท่านอาจจะถือกันมาผิด ๆ จากเจตนาที่พระอาจารย์ท่านสอน จากประสบการณ์ จากที่เคย

ได้ยินได้ฟังมา พระเดชพระคุณหลวงพ่อมั่นท่านได้เห็นดวงกสิณของท่านดวงใหญ่ พอท่านเห็นแล้วตอนแรก ๆ ท่านก็ตามดูกสิณนั้นไป เห็นเข้าไปเรื่อย ๆ ดูตามไปก็เห็นต่าง ๆ นา ๆ เห็นเหมือนกับระลึกชาติไปเห็นชาติเก่าบ้าง ชาติใหม่บ้าง อนาคตบ้าง อะไรบ้าง ท่านก็ดูตามไป ๆ เรื่อย ๆ เห็นอะไรต่อมิอะไรหนักเข้า ๆ ก็เห็นจะไม่ได้เรื่อง ท่านก็เลยบอกว่า โอ! นี่ไม่มีประโยชน์ นิมิตไม่มีประโยชน์ ท่านก็ตัดทิ้ง คือท่านปฏิเสธ ฟังให้ดี แปลว่า**ท่านปฏิเสธนิมิตลวงที่เห็นปรากฏอยู่ข้างนอก ซึ่งถูกต้อง ไม่ผิด ท่านปฏิเสธนิมิตลวง เพราะนั่นยังไม่ใช่ของจริง** เพราะไม่ได้เข้ากลางของกลาง ณ ภายใน ต่อเมื่อภายหลังท่านปฏิบัติไป ๆ เมื่อท่านได้ทำใจให้หยุดนิ่งสนิทจนใจสงบที่ศูนย์กลางกาย ท่านก็ได้ดวงพุทโธนะ ท่านเรียกว่า **"ดวงพุทโธ"** ได้เคยอ่านประวัติท่าน ได้เคยอ่านประวัติตอนที่ท่านไปอยู่ป่าเขา ชาวเขาถามท่าน(หลวงพ่อมั่น) ว่า "ตุ๊เจ้าเดินหาอันหยัง?" เพราะตุ๊เจ้าเดินจงกรมอยู่เรื่อย ๆ ท่านตอบว่า **"หาดวงพุทโธ"** ความจริงท่านก็เดินจงกรม ใจท่านหยุด ท่านก็รู้ พิจารณาไปข้างในทีนี้พวกชาวเขาก็ถามท่านว่า แล้วก็อย่างพวกเขานี่

เขาจะหาดวงพุทโธได้ไหม? ท่านก็บอกว่า ได้ มาซิ แล้วท่านก็แนะนำกัมมัฏฐานให้แต่จะได้เท่าไหร่ ได้ผลเท่าไรก็ไม่ได้เล่าให้ฟัง นี้เป็นประวัติของท่าน มีอยู่ในหนังสือ ท่านเรียกดวงธรรม ณ ภายในนั้นว่า **"ดวงพุทโธ"**

เพราะฉะนั้น บรรดาระดับอาจารย์ที่ท่านเป็นพระอริยเจ้าชั้นสูง เมื่อท่านเจริญอานาปานสติ ใจหยุดลมหยุดที่ศูนย์กลางกาย ก็เห็นเป็นดวงใสเหมือนกันหมดไม่ต้องสงสัย เพราะฉะนั้นท่านจะสอนลูกศิษย์ลูกหาต่อไปว่า **ให้เอามาพิจารณา ณ ภายใน อย่าให้อยู่ข้างนอก เหมือนกันหมด ท่านให้เอานิมิตมาพิจารณาข้างในทั้งนั้น**นั่นแหละ **แล้วผู้ปฏิบัติก็จะรู้ทางสายกลางไปเอง** แต่สำหรับพระอริยเจ้าท่านไม่เอามาพูดมาก ก็เลยขอกราบเรียนพระคุณเจ้าไว้เพียงเท่านี้ว่า ไม่ได้แตกต่างกันหรอก เหมือนกันแหละ ทำไปเถอะแล้วก็จะไปที่เดียวกันนั้นแหละ ไม่ไปไหนหรอก เพราะ**ทุกคนก็มุ่งนิพพาน ซึ่งในทางปฏิบัติจักต้องผ่านทางสายเอกและทางสายกลาง ตรงกลางของกลางธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ คือใจ ตรงกลางกำเนิดธาตุธรรมเดิมของแต่ละกาย จากสุดหยาบไปจนสุดละเอียดทั้งสิ้น จะไปไหนรอด พอถึงจุดหนึ่งก็ไปทางเดียวกันนั่นแหละ** แต่ทีนี้ลูกศิษย์ลูกหาบางท่านนี่แหละฟังไม่ได้ศัพท์จับมากระเดียด ตรงที่ว่า นิมิต(ลวง) ไม่ให้ถือ และยิ่งเมื่อเห็นอะไรเป็นนิมิตไปหมด ก็เลยปฏิเสธหมด เมื่อปฏิเสธหมด ก็ไม่มีฐาน ปฏิเสธนิมิต จิตก็ไม่มีฐานที่ตั้ง เหมือนยิงจรวดไม่มีฐานที่มั่นคงจะไปได้สักเท่าไร พระพุทธเจ้าได้ตรัสอยู่ในฉักกนิบาต อังคุตตรนิกาย ว่า

เมื่อภิกษุไม่เป็นผู้โดดเดี่ยว ยินดียิ่งในความสงัดเงียบแล้ว จักถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

เมื่อไม่ถือเอานิมิตแห่งสมาธิจิตวิปัสสนาจิตแล้ว จะยังสัมมาทิฏฐิ (คือความเห็นชอบ) **แห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้**

เมื่อไม่ยังสัมมาทิฏฐิแห่งวิปัสสนาให้บริบูรณ์แล้ว จะยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์ได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

เมื่อไม่ยังสัมมาสมาธิแห่งมรรคและผลให้บริบูรณ์แล้ว จักละสังโยชน์ทั้งหลาย (คือหมดกิเลสโดยสิ้นเชิง) **ได้นั้น ข้อนี้ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้**

เมื่อไม่ละสังโยชน์ทั้งหลายแล้ว จักทำนิพพานให้แจ้งนั้น ข้อนี้ก็ไม่เป็นฐานะที่มีได้เป็นได้เลย

ทีนี้ เดี๋ยวพระคุณเจ้าหรือญาติโยมอาจจะสงสัยนิดหนึ่ง ตรงที่ว่า ตรงนี้พระพุทธองค์ทรงแสดงว่าทำนิพพานให้แจ้งจะต้องละสังโยชน์ได้ทั้งหมด นั่นหมายถึงคุณธรรมพระอรหันต์ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ทำไมบอกว่าคนนั่งภาวนาถึงธรรมกาย ถึงนิพพานเห็นนิพพานได้? ตรงนี้เป็นวิกขัมภนวิมุตติ หลุดพ้นด้วยการข่มกิเลสชั่วคราว และคำว่า **"รู้แจ้ง"** นั้น ถ้ายังไม่เป็นพระอริยเจ้าก็แจ้งน้อยกว่าพระอริยเจ้า แต่ก็ถึงประตูรู้เส้นทางจะไปแล้ว ได้สัมผัสทั้งสังขารและวิสังขารแล้ว ว่ามีลักษณะหรือสามัญญลักษณะแตกต่างกันอย่างไร ก็เพียรปฏิบัติไป เมื่อบารมีเต็มก็หลุดพ้นโดยสิ้นเชิงได้ เรื่องก็เป็นอย่างนี้ การเจริญ

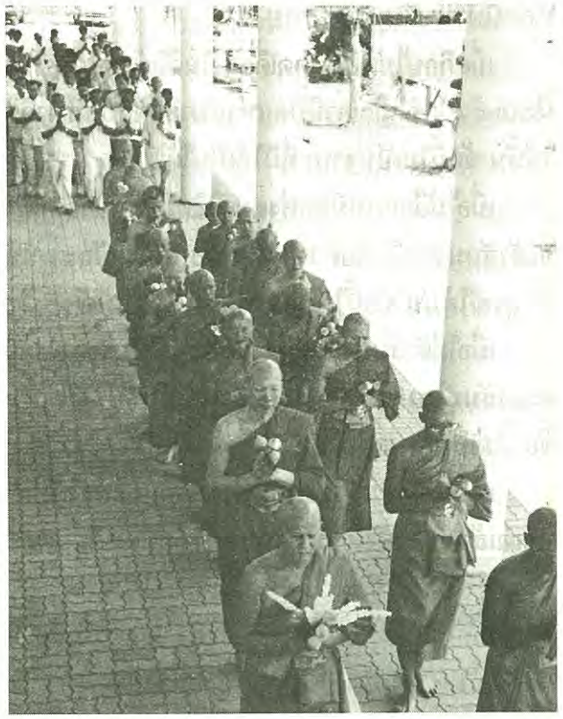

"ทำนิพพานให้แจ้ง" ได้จริงๆ นั้น หมายเอาคุณธรรมพระอรหันต์ ท่านรู้แจ้ง ไม่มีอะไรปิดบังท่านในเรื่องของพระนิพพาน เรื่องเป็นอย่างนี้ครับ.

ถอดเทปโดย.
สุวิชญ โรจนวานิช
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง
กรรมการและเหรัญญิก
มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

■ ■ ■ ■

ภาวนาได้ถึงธรรมกายและอายตนนิพพาน แม้จะยังไม่หมดกิเลสโดยสิ้นเชิงก็หลุดพ้นได้ชั่วคราวด้วย **"วิกขัมภนวิมุตติ"** การหลุดพ้นมีตั้งหลายระดับ ระดับด้วยการข่มกิเลส ทำได้ มีได้ แต่ว่าอวิชชาจะหมดหรือไม่หมดโดยสิ้นเชิง อวิชชาก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะจิตไม่สังขาร และเมื่อปฏิบัติภาวนาดับหยาบไปหาละเอียด ถูกเครื่องรู้เห็น คือ ทิพจักษุ ทิพโสตของกายทิพย์ ละเอียดยิ่งขึ้นไปจนถึงญาณทัสนะของธรรมกายซึ่งเชื่อมต่อถึงกัน พอให้รู้ พอให้เห็น พอให้ได้สัมผัส พอเข้าใจสภาวะพระนิพพานและอายตนนิพพาน ได้ด้วยอาการอย่างนี้ แต่คำว่ารู้แจ้งหรือ

ขอเชิญเป็นเจ้าภาพสร้าง

วิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ซึ่งกำลังขอจดทะเบียนเป็นวัดในนาม
วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
(อยู่ริมถนนสายบางแพ-ดำเนินสะดวก แยกจากถนนเพชรเกษม ตรง ก.ม.ที่ ๘๐)

วิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าเป็นธรรมาวุธอันคมกล้าปหานกิเลส อวิชชา ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ และเป็นวิชชาที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างยิ่ง **ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุข** แก่ผู้สนใจ ตั้งใจศึกษาและปฏิบัติด้วยอิทธิบาทธรรม**ได้จริง** เป็นที่ ประจักษ์แก่สาธุชนผู้ปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรมอย่างกว้างขวาง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยมีพระเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร) เป็นผู้อำนวยการ **เป็นสำนักปฏิบัติแห่งสำคัญที่ให้การศึกษาอบรมสืบทอดวิชชาธรรมกายแก่สาธุชนพุทธบริษัทอย่างกว้างขวางแห่งหนึ่งจากวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ** และกำลังขอจดทะเบียนเป็นวัดในนาม **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** เมื่อได้รับ อนุญาตตั้งเป็นวัดแล้วก็จะได้ขอพระราชทานวิสุงคามสีมาต่อไปขณะนี้กำลังสร้างอุโบสถเสร็จแล้วประมาณ ๗๕ %

อนึ่ง **กำลังจะสร้างวิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่ระลึกและเป็นปูชนียสถานที่เคารพบูชาสักการะถึงคุณธรรมและพระคุณของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าโดยเที่ยงตรงตามพระพุทธพจน์และอรรถาธิบายของพระอรรถกถาจารย์ เป็นสังฆานุสติแก่สาธุชนโดยทั่วไป**ในวงเงิน ก่อสร้างประมาณ ๕ ล้านบาท**

ผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างวิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำฯ นี้ ขอเชิญแจ้งความจำนงและบริจาคได้ทุกวันตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ที่

๑) **เจ้าหน้าที่โครงการธรรมปฏิบัติฯ ชั้นล่างตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ** กรุงเทพฯ
๒) **สำนักงานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ (วัดภูเขาทอง)** กรุงเทพฯ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕
๓) **ประชาสัมพันธ์ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี** โทร.(๐๓๒)๒๕๑-๖๕๐

ผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพสร้างวิหารหลวงพ่อฯ ในวงเงิน ๕ หมื่นบาทขึ้นไป (นำส่งเป็นงวดได้ ในระยะเวลา ๒ ปี) ทางมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายจะจารึกชื่อของท่านไว้ ณ ที่เหมาะสมในบริเวณวิหาร

รายการสิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง และวีดีโอเทป
ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย

จัดทำโดย

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

สิ่งพิมพ์

๑. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น	๑๐.-
๒. หัวใจของการเจริญภาวนา (ภาษาอังกฤษ)	๑๕๐.-
๓. พุทธภาวนา (พิเศษ)	๓๐.-
๔. โพธิปักขิยธรรม	๓๐.-
๕. สวดมนต์ทำวัตร	๑๕.-
๖. รูปหลวงพ่อสด (รูปเล็ก)	๑๐.-
๗. รูปหลวงพ่อสด (รูปใหญ่)	๕๐.-
๘. นิตยสารธรรมกาย (รวมเล่ม)	๒๕๐.-
๙. นิตยสารธรรมกาย	๓๐.-

วีดีโอเทป ภาคภาษาไทย

ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๔ ม้วน (ระบบ PAL ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-
(ธรรมปฏิบัติชั้นสูงให้เฉพาะผู้ปฏิบัติได้ถึงธรรมกายแล้วเท่านั้น)

วีดีโอเทป ภาคภาษาอังกฤษ

๑. ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๓ ม้วน (ระบบ NTSC ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-
๒. ธรรมปฏิบัติเบื้องต้น-กลาง-สูง ชุดละ ๒ ม้วน (ระบบ PAL ๑๘๐ นาที) ม้วนละ ๕๐๐.-

เทปบันทึกเสียง

๑. ธรรมปฏิบัติ ๑	๓๐.-
๒. ธรรมปฏิบัติ ๒	๓๐.-
๓. อานุภาพธรรมกาย ๑ ชุด ๓ ม้วน	๙๐.-
๔. ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าฯ ๑ ชุด ๓ ม้วน	๖๐.-
๕. ธรรมเทศนาหลวงพ่อวัดปากน้ำ	๓๐.-
๖. พระประสงค์-ให้เราผู้ปฏิบัติ	๓๐.-
๗. การบำเพ็ญบารมีเพื่อความสิ้นกิเลสและกองทุกข์ถึงมรรคผลนิพพาน	๕๐.-
๘. สู่ทางพระนิพพาน ๑ ชุด ๓ ม้วน	๙๐.-
๙. ทานกุศล	๖๐.-
๑๐. การป้องกันแก้ไขปัญหาชีวิตด้วยธรรม ๑ ชุด ๒ ม้วน	๖๐.-
๑๑. ภาวนาธรรมชั้นต้น-กลาง ๗ ม้วน	๒๑๐.-
๑๒. ทำวัตรเช้า	๓๐.-
๑๓. ทำวัตรเย็น	๓๐.-
๑๔. ตอบปัญหาธรรม อบรมพระรุ่น ๒๑ ๑ ชุด ๒ ม้วน	๖๐.-

ขอเชิญตั้งทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัช
ในชื่อวงศ์ตระกูล หรือคณะของท่าน

วัตถุประสงค์เพื่อนำดอกผลมาใช้เป็นค่าภัตตาหารและค่ารักษาพยาบาลแด่พระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรม และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** ใน **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

(๑) **ต้นทุนนิธิของท่านคงอยู่ตลอดไป**

(๒) **ได้ดอกผลมาเป็นค่าใช้จ่ายปัจจัยสี่แด่พระภิกษุ สามเณร ผู้ประพฤติธรรมและเผยแพร่ธรรมอันเป็นบุญเขตกว้างขวางไม่มีประมาณ เป็นบุญและบารมีหลั่งไหลติดตามให้ผลแก่ท่านตลอดกาลนาน** ให้เป็นผู้เจริญรุ่งเรือง สุข สมบูรณ์ บริบูรณ์ ด้วยมนุษยสมบัติอันมีทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ คุณสมบัติ และบริวารสมบัติ เป็นต้น และสวรรคสมบัติอันประณีต ได้เป็นพลวปัจจัยให้ถึงนิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

(๓) **เท่ากับท่านได้ใส่บาตรทุกวัน และได้รักษาพยาบาลภิกษุอาพาธเป็นประจำ เมื่อนึกถึง "บุญเป็น" คือบุญอันตั้งเป็นอยู่ตลอดกาลนาน ได้ทุกเวลา จิตใจย่อมผ่องใสทุกเมื่อด้วยบุญนี้** ชีวิตย่อมไม่มีตกต่ำ มีแต่จะเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป

(๔) ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาปวารณาและบริจาคตั้ง **"ทุนนิธิภัตตาหารฯ"** ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ **นี้ด้วยทุนประเดิม ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไป และเพิ่มทุนในวันปีใหม่ของทุกปี**ได้ตามกำลังศรัทธา

ขอเชิญท่านสาธุชนปวารณาตั้งทุนได้ตามกำลังศรัทธา และจะมอบใบทุนนิธิภัตตาหารคิลานเภสัชให้เมื่อตั้งทุนครอบ ๑,๐๐๐ บาท (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไปแล้ว ติดต่อขอตั้งทุนได้ทุกวันตั้งแต่บัดนี้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

๒. ประชาสัมพันธ์**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

๓. สำนักงาน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

เช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมให้แก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
หากส่งเงินทางธนาณัติไปรษณีย์โปรดสั่งจ่าย **ป.ณ.พลับพลาไชย** ในนาม
มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม.๑๐๑๐๐

ขอเชิญสาธุชนเข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐาน

ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี

เนื่องในโอกาสที่เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ ๑-๑๕ ธันวาคมของทุกปี เพื่อสร้างพระในใจพระและสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒินั้น ทางสถาบันได้เปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนทั่วไปเข้ารับการอบรมได้ โดยขอให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ถือศีล ๘

๒) บำรุงค่าภัตตาหารเลี้ยงพระและค่าอาหารแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา

๓) เตรียมเครื่องใช้ประจำตัว ดังต่อไปนี้ไปด้วย

- เสื้อผ้าชุดสีขาว และเครื่องใช้ประจำตัวประจำวัน
- เสื่อ ผ้าห่มนอน และมุ้งหรือกลด

เนื่องด้วยที่พักสำหรับชาย-หญิงมักจะไม่พอแก่ผู้เข้าไปอยู่อบรมพระกัมมัฏฐาน ทางสถาบันใคร่ขอสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่กลด เพราะสัปปายะดี (เงียบสงัดจากเสียงพูดคุยรบกวน) และไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกันเกินไป และในกรณีที่มีผู้เข้ารับการอบรมมากที่พักมักไม่พอดังกล่าว
สำหรับท่านที่ไม่มีกลดเป็นของตนจะขอใช้กลดของสถาบันก็ได้ จะช่วยบำรุงกลดตามกำลังศรัทธา เพื่อให้สถาบันพอมีเงินทุนไว้ซ่อมหรือซื้อกลดเพิ่มใหม่แทนของเก่าที่ชำรุด ก็ขออนุโมทนา

๔) ข้อห้ามระหว่างการอบรม

๔.๑ ห้ามสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาของการอบรม (เลิกเด็ดขาดตลอดไปได้จะดีมาก)

๔.๒ ห้ามขาดการประชุมทุกครั้ง เว้นแต่จะติดธุระที่มอบหมายให้หรือเจ็บป่วย

๔.๓ ห้ามฟังวิทยุ

๔.๔ ห้ามจับกลุ่มสนทนากันในเรื่องไร้สาระที่ไม่ใช่การสนทนาธรรม หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ ห้ามพูดโอ้อวดผลของการปฏิบัติธรรม

๔.๖ ห้ามลงอาบน้ำหรือซักผ้าในคลอง

๔.๗ ห้ามทำความสกปรกในบริเวณสถาบัน เช่น ทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ ๆ มิได้จัดภาชนะรองรับไว้

๕. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการอบรม

๕.๑ ต้องช่วยตนเองในเรื่องความเป็นอยู่ เช่น ช่วยตนเองในการตักอาหารและการล้างถ้วยชามที่ใช้รับประทานอาหาร และทำความสะอาดสถานที่พักอาศัยเป็นต้น

๕.๒ ต้องรักษาความสะอาดในบริเวณสถาบัน

๕.๓ ต้องมีความสำรวมในทุกอิริยาบถ

๕.๔ ต้องร่วมมือกับสถาบันทุกอย่าง

๕.๕ ต้องตรงต่อเวลา

กำหนดการประจำวัน

๐๔.๐๐ น. ตื่นนอน (สัญญาณระฆัง)

๐๔.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วฝึกเจริญภาวนาธรรม

๐๖.๓๐ น. รับประทานอาหารเช้า

๐๗.๐๐ น. อุบาสกอุบาสิกาส่วนหนึ่งไปช่วยกิจกรรมพระบิณฑบาต

๐๘.๐๐ น. อุบาสกอุบาสิกาวิทยากรและผู้ปฏิบัติธรรมได้ถึงธรรมกายต่อวิชชา

๐๙.๓๐ น. ช่วยจัดและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์

๑๑.๐๐ น. รับประทานอาหารแล้ว พักผ่อนตามอัธยาศัย

๑๔.๐๐ น. รับฟังธรรมบรรยาย

๑๗.๐๐ น. ทำวัตรเย็น แล้วแบ่งกลุ่มฝึกเจริญภาวนาธรรมแล้วพักทำธุระส่วนตัว

๑๙.๓๐ น. เจริญภาวนาธรรม

๒๑.๓๐ น. ดับไฟ นอนหรือปฏิบัติภาวนาธรรมเองตามอัธยาศัย

กิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

การอบรมการเจริญภาวนาธรรม

ภายใต้การควบคุมพระกัมมัฏฐานของ พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณุตฺตโม) และ**พระเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร)**

๑. ที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร (วัดภูเขาทอง)

ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๓ รอบ (เฉพาะวันอาทิตย์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกันด้วย) ดังต่อไปนี้

๐๙.๐๐ น. เฉพาะผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงและวิทยากร

๑๐.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปฝึกเจริญภาวนาทั้งเบื้องต้นและเบื้องกลางร่วมกัน

๑๒.๓๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไป โดยแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อย ให้พระวิทยากร และวิทยากรฆราวาส ควบคุมแนะนำโดยใกล้ชิดเป็นกลุ่ม ๆ

ทุกวันจันทร์ และ **พฤหัสบดี** ภาคค่ำ เวลา ๑๘.๓๐ น.

● **ที่พระอุโบสถ วัดสระเกศ** ระหว่างเทศกาลเข้าพรรษาทุกวันพระ เวลา ๑๐.๓๐ น. (ก่อนเวลานี้มีพระธรรมเทศนา)

๒. ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ทุกเย็น ที่วิหารเจริญภาวนา(ตึกขาว) และที่ตึกบวรเทพมุนี

๓. ที่สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ (เฉพาะวันเสาร์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกัน) ทุกวันศุกร์มีรถออกจากศาลาการเปรียญวัดสระเกศ เวลา ๑๘.๓๐ น. และรับกลับในวันอาทิตย์ เวลา ๑๔.๓๐ น.

ทุกวันเสาร์ต้นเดือน มีรถรับส่งผู้มีจิตศรัทธาไปปฏิบัติธรรม ณ สถาบันฯ โดยไม่เสียค่าโดยสารแต่ประการใด เป็นประจำเช่นเคย มีกำหนดดังนี้

๐๙.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วเจริญภาวนาธรรม

๑๑.๐๐ น. ถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. ทำวัตรเย็น ฝึกเจริญภาวนาธรรม

๑๔.๓๐ น. ออกเดินทางกลับจากสถาบันฯ

๔. ที่ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ด้านหลังตึกเลขาธิการ จุฬาฯ)

ทุกวันอังคาร และ **พฤหัสบดี** เวลา ๑๒.๑๕ น.

ใบบอกรับเป็นสมาชิกนิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่_____ เดือน_____ พ.ศ._____

นาม_____ บ้านเลขที่_____ หมู่ที่_____ ตรอก/ซอย_____

ถนน_____ ตำบล/แขวง_____ อำเภอ/เขต_____

จังหวัด_____ รหัสไปรษณีย์_____ โทรศัพท์_____

(๑) ประสงค์จะ : ☐ เป็นสมาชิก (ไม่คิดค่าส่ง) ตั้งแต่ฉบับที่_____

☐ ต่ออายุสมาชิก

☐ เป็นเจ้าภาพจัดส่งถวาย/ให้แก่: _____

ที่อยู่_____

(๒) เป็นเวลา : ☐ ๑ ปี อัตรา ๑๒๐ บาท ☐ ๒ ปี อัตรา ๒๔๐ บาท ☐ ๓ ปี อัตรา ๓๖๐ บาท

(ลงชื่อ)_____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ (สั่งจ่าย ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)

หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

ใบบอกรับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่_____ เดือน_____ พ.ศ._____

นาม_____ บ้านเลขที่_____ หมู่ที่_____ ตรอก/ซอย_____

ถนน_____ ตำบล/แขวง_____ อำเภอ/เขต_____

จังหวัด_____ รหัสไปรษณีย์_____ โทรศัพท์_____

ประสงค์จะ: ☐ **รับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร** และให้ประกาศชื่อไว้ที่

☐ ปกหน้าด้านใน ๔,๐๐๐ บาท ☐ ปกหลังด้านนอก ๕,๐๐๐ บาท

☐ ปกหลังด้านใน ๓,๐๐๐ บาท ☐ หน้าสอดสี ๓,๐๐๐ บาท

☐ อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์ ๑,๐๐๐ บาท ☐ ประสงค์จะออกนาม ☐ ไม่ประสงค์ออกนาม

☐ อื่น ๆ_____ จำนวนเงิน_____ บาท

(ลงชื่อ)_____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่ : **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ (สั่งจ่าย ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)

หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

รายการธรรมปฏิบัติ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์

๑. ช่อง ๙ อสมท. ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ ๒ และ ๕ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.

๒. ช่อง ๑๑ ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์ที่ ๔ ของเดือน เวลา ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น.

รายการ "ธรรมสู่สันติ" และ "ธรรมก่อนนอน" ทางสถานีวิทยุต่าง ๆ

๑. **สถานีวิทยุยานเกราะ** ๗๙๒ กรุงเทพฯ ทุกวันอังคาร เวลา ๒๓.๐๐-๒๓.๓๐ น.

๒. **สถานีวิทยุ ททท.(ภาคปกติ)** อสมท. กรุงเทพฯ ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.

๓. **สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย** กรมประชาสัมพันธ์ ทุกคืนวันอาทิตย์ (ก่อนปิดสถานี)

ขอเชิญร่วมสร้างอุโบสถ (วิหารธรรมกาย) วัดหลวงพ่อสด

ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

อุโบสถ เป็นหัวใจสำคัญของวัด ด้วยว่าเป็นวิหารที่ประดิษฐานพระประธานแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเขตที่ต้องกำหนดเพื่อการทำสังฆกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ของพระภิกษุสงฆ์ มีการบรรพชาอุปสมบทกุลบุตรทั้งหลาย การสวดและรับฟังปาฏิโมกข์ตามพระวินัยพุทธบัญญัติของพระบรมศาดา เพื่อทบทวนความบริสุทธิ์กายวาจาใจของพระภิกษุสงฆ์ร่วมกัน เป็นการรักษาพระธรรมและพระวินัยของพระพุทธเจ้าไว้มิให้วิบัติคลาดเคลื่อนและสูญหาย อุโบสถหลังนี้เป็นอุโบสถสองชั้นในงบประมาณการก่อสร้าง ๑๕ ล้าน กำหนดจะก่อสร้างเสร็จในปลายปี พ.ศ.๒๕๓๒ จะได้ใช้พื้นที่ชั้นล่างเป็นสถานที่อบรมและปฏิบัติภาวนาธรรม เพื่อสร้างพระในใจคน เพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์และวิทยากรให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยกันสืบพระบวรพุทธศาสนาให้ยืนยาวยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ขณะนี้ได้มีผู้เป็นเจ้าภาพแล้วประมาณ ๑๑ ล้านบาท ยังขาดอยู่อีกประมาณ ๔ ล้านบาท จึงขอเชิญชวนสาธุชนทุกท่านร่วมเป็นเจ้าภาพสร้างปูชนียสถานที่สำคัญนี้โดยพร้อมเพรียงกัน จักเป็นมหากุศลทับทวีเพิ่มพูนบารมี รัศมี กำลังฤทธิ์ ฯลฯ แก่ท่านต่อ ๆ ไปไม่มีที่สิ้นสุด แล.

๑) เจ้าภาพวงเงิน ๑๐๐,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับการจารึกชื่อไว้ในที่พิเศษในวิหารเป็นการเฉพาะ มีเพียง ๑๕๐ ที่เท่านั้น

๒) เจ้าภาพวงเงิน ๓๐,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับการบันทึกชื่อไว้ในสมุดพิเศษ ซึ่งจะเก็บไว้ในวิหารเพื่อแสดงให้สาธุชนรุ่นหลังได้อนุโมทนาต่อไป
(ทั้ง ๒ กรณีดังกล่าว สามารถบริจาคไว้เป็นงวด ๆ ได้ภายใน ๒ ปี ตั้งแต่บัดนี้)

๓) เจ้าภาพวงเงินต่ำกว่านี้ก็จะได้รับการบันทึกชื่อไว้ในหนังสือที่ระลึก

๔) ผู้บริจาคร่วมสร้าง ๑,๐๐๐.- บาทขึ้นไป จะได้รับพระสมเด็จธรรมกายฝังทับทิม ๑ องค์

ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญวัดสระเกศฯ กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

๒. สำนักงานโครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน ตึกบวรเทพมุนี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.๑๐๑๖๐

๓. สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๑-๖๕๐

ส่งเงินโดยธนาณัติโปรดสั่งจ่ายในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยสั่งจ่ายเงินทาง **ไปรษณีย์ พลับพลาไชย** กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ ถ้าสั่งจ่ายเงินโดยเช็คธนาคาร โปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อม ให้ในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ด้วย ขออนุโมทนา

✂ -

ใบปวารณา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

นามผู้บริจาค.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

ประสงค์จะ

- ☐ รับเป็นเจ้าภาพที่ดินเป็นที่ตั้งสถาบันฯ เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์
- ☐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตลอดการอบรม รูปละประมาณ ๑,๕๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ ค่าภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่จะมาเข้ารับการอบรม รุ่นละประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ รูป เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละประมาณ ๑๐,๐๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา ประจำวันที่.....เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพถวายกลดแด่พระสงฆ์ ชุดละ ๘๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพกิจกรรมเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทั่วไป เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างพระอุโบสถ เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ เป็นเจ้าภาพร่วมบรรจุพระผงจำนวนพระ.....องค์ เป็นจำนวนเงิน.....บาท

รวมเป็นจำนวนเงิน.....บาท

กาลเวลาที่ผ่านไป

ญาณรัตนะ*

หากท่านมีเวลาสัก ๕ นาที ขอให้ท่านลองหยุดทำอย่างอื่นและตั้งใจอ่านบทความต่อไปนี้อย่างพินิจพิเคราะห์ แล้วท่านอาจจะได้ข้อคิดบางอย่าง

ขอให้เราลองเหลียวมองรอบ ๆ ตัวเรา จะพบว่ามีทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตอยู่โดยรอบ สิ่งมีชีวิตมีการเจริญเติบโต จนถึงสุดท้ายก็แตกดับและตายไป ส่วนสิ่งไม่มีชีวิตก็จะมีใหม่และเก่าเสื่อมโทรมไปนานช้าต่างกัน

วันคืนที่ผ่านไป แม้ภายในตัวเราเอง ก็มีเซลล์ในร่างกายตายอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเซลล์ผิวหนัง เส้นผม เม็ดเลือด ก็มีการหมดอายุและตายไปอยู่ตลอดเวลา ยังคงแต่อวัยวะสำคัญที่ทำหน้าที่อยู่ได้นาน แต่ก็ต้องเสื่อมและถูกจำกัดด้วย**อายุขัยและกาลเวลา**เช่นกัน

สิ่งไม่มีชีวิตอย่างเช่นหลอดไฟก็ต้องดับลงและมีอายุการใช้งานอย่างจำกัด หรือเปลวเทียนที่มอดไหม้ให้แสงสว่าง ในไม่ช้าก็ต้องดับลงในที่สุด แม้กระทั่งดวงอาทิตย์ที่เราเห็นอยู่ทุกวัน ตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบันจนเป็นความเคยชิน ก็มอดไหม้อยู่ตลอดเวลา และดับลงในที่สุดจนได้ โดยมีการคำนวณอายุขัยของดวงอาทิตย์ไว้เช่นกัน

ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนแต่ถูกจำกัดลงด้วยอายุขัย นานช้าไม่เท่ากัน สมัยเด็ก ๆ เราก็คงอยากจะโตเป็นผู้ใหญ่แต่เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่แล้วก็คงจะหยุดความแก่ลงไปไม่ได้ หากลองหยิบรูปถ่ายเก่า ๆ ของแต่ละคนมาดูแล้ว จะมีความรู้สึกน่าใจหาย เพราะความรู้สึกในตอนนั้นไม่ไกลจากขณะนี้ แต่ระยะเวลาห่างกันมากเมื่อเทียบกับความรู้สึกแม้ความจำเก่าที่บังเอิญนึกขึ้นมาได้ก็เป็นเครื่องเตือนใจอยู่ว่า วันเวลานั้นผ่านไปเร็วมาก

หากได้หวนระลึกดูว่าบุคคลที่เรารู้จักหลาย ๆ คน ได้จากเราไปแล้ว เขาจากไปในเวลาที่ต่างกันก่อนเขาจากไป เขาจะเคยมานั่งทบทวนเช่นนี้หรือไม่ และเขาจะมีโอกาสรู้ตัวก่อนหรือไม่ว่า ทุกคนถูกจำกัดด้วยกาลเวลาทั้งสิ้น

หากเรามาลองคิดกันว่า แต่ละคนเหลือเวลาและอายุขัยกันอีกคนละเท่าไร และควรจะแบ่งเวลาไว้ทำอะไรบ้าง ที่จะสร้างคุณงามความดีและบุญกุศล ที่จะพ้นจากเวียนว่ายตายเกิดนับภพนับชาติไม่ถ้วน

เหตุของการเกิดภพ เกิดชาติ ชรา มรณะ และทุกข์ อันเนื่องมาจาก**อวิชชาความไม่รู้ในบาปบุญคุณโทษและเหตุแห่งทุกข์ เกิดกิเลส**

** ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองที่ปรึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี สหรัฐอเมริกา*

กิเลสทำให้เราสร้างกรรม และผลกรรมนี้เองทำให้เกิดภพ เกิดชาติขึ้น เวียนวนเป็นวัฏสงสาร

หากไม่มีการอุบัติขึ้นของพระพุทธเจ้าที่ทรงค้นพบอริยสัจสี่ทางแห่งการดับทุกข์แล้ว สัตว์โลกก็คงยังเวียนวนในภพ ชาติชรามรณะและทุกข์เช่นนี้ไปเรื่อยๆ ทางหลุดพ้นนั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนควรแสวงหา ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถจะพ้นทุกข์ได้ในชาตินี้ก็ตาม แต่หนทางย่อมมีและแจ่มชัดมากยิ่งขึ้น หากเราได้ศึกษาตามหลักธรรม โดยมุ่งสู่มรรคผลนิพพาน แม้จะเห็นว่านิพพานเป็นสิ่งที่ไกลเกินไปที่จะพูดถึงในขณะนี้ แต่อย่างน้อยก็ขอให้รู้ว่า หนทางนิพพานมีอยู่จริงและมีผู้ไปถึงจุดนั้น จุดที่ไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารนี้อีก

การปฏิบัติธรรมด้วยทาน ศีล ภาวนา เป็นจุดสำคัญของการที่จะไปถึงจุดที่กล่าวถึง ผู้ที่ได้เริ่มต้นสร้างทางบุญ ด้วยทานกุศลและศีลกุศลในปัจจุบัน ย่อมได้รับผลบุญเบื้องต้นที่จะชักนำส่งเสริมให้ได้สร้างบุญบารมีมากยิ่งขึ้นในอนาคต จนถึงระดับหนึ่งแล้วก็จะไม่ตกต่ำลง มีแต่จะเพิ่มพูนเพิ่มโอกาสและความตั้งใจมากยิ่งขึ้น

กิเลสและกระแสทางโลก จะคอยดึงให้คนทั่วไปหลงลืมไปว่าอายุขัยเรามีจำกัด หรือติดพันกับภารกิจทางโลกและครอบครัวมากยิ่งขึ้น จนเกิดกิเลสและความทุกข์ไม่จบสิ้น

กาลเวลาที่ผ่านไปเราไม่สามารถจะเรียกกลับคืนมาได้ เวลายิ่งเพิ่มขึ้น อายุขัยของเราก็จะเหลือน้อยลง คุณความดีเท่านั้นที่จะเป็นสิ่งชดเชยกาลเวลาที่ผ่านไป เราควรจะใช้เวลาที่เหลืออยู่สร้างประโยชน์ให้แก่ตัวเองด้วยการสร้างบุญกุศลให้มากที่สุด ตราบเท่าที่อายุขัยยังมีเหลืออยู่ เพราะเราไม่แน่ใจว่าพรุ่งนี้จะยังมีโอกาสได้สร้างบุญอยู่หรือไม่ อย่าห่วงแต่ความสุข อย่าห่วงทรัพย์สมบัติที่มีอยู่ อย่าห่วงครอบครัวและลูกหลาน จงห่วงตัวเองมิให้ตั้งอยู่ในความประมาท

ดังที่นันทเทพบุตร[๑] ได้ไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วกราบทูลแสดงความคิดเห็นของตนว่า

กาลย่อมล่วงไป ราตรีย่อมผ่านไป ชั้นแห่งวัยย่อมละลำดับไป[๒] บุคคลเห็นภัยในความตายนี้ ควรทำบุญอันนำความสุขมาให้

พระพุทธองค์ก็ทรงยอมรับคำกล่าวนั้น และยังทรงแสดงต่อไปว่า นอกจากบุคคลควรทำบุญกุศลเพื่อความสุขในโลกนี้และโลกหน้าแล้ว ควรแสวงหาความสุขอันแท้จริง ที่ไม่เวียนมาเป็นความทุกข์อีก คือความสุขในพระนิพพาน ด้วยการละเหยื่อที่สัตว์โลกนี้หลงติดอยู่เสีย (โลกามิส) อันได้แก่ กามคุณ ทั้ง ๕ คือ รูป รส กลิ่น เสียง สิ่งสัมผัสทางกาย ทั้งหลายนั่นเอง โดยตรัสว่า

กาลย่อมล่วงไป ราตรีย่อมผ่านไป ชั้นแห่งวัยย่อมละลำดับไป[๒] บุคคลเห็นภัยในความตายนี้ มุ่งต่อสันติ (คือพระนิพพาน) ควรละโลกามิสเสีย[๑]

■ ■ ■ ■

๑ นันทสูตร สังยุตตนิกาย สคาถวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๕ ข้อ ๒๙๙
๒ ชั้นแห่งวัย คือ ปฐมวัย มัชฌิมวัย และปัจฉิมวัย ย่อมผ่านไปตามลำดับ

เมื่ออุโบสถวัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามใกล้จะแล้วเสร็จ
หอกลองฆ้องระฆังของวัดก็ใกล้จะแล้วเสร็จตามมาติด ๆ เหมือนกัน

มีการฝึกอบรมภาวนาธรรมเป็นประจำ แม้ในระยะเข้าพรรษา
ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี